

Høgskulen på Vestlandet

MSAM613: Masteroppgave

MSAM613

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2017 09:57	Termin:	2017 VÅR
Sluttdato:	15-05-2017 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinnskala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave	Studiepoeng:	60
SIS-kode:	MSAM613 1 0		

Deltaker

Kandidatnr.: 608

Informasjon fra deltaker

Tro- og loverklæring *: Ja

**Jeg godkjenner avtalen om
tilgjengeliggjøring av
masteroppgaven min *:**

**Høgskulen
på Vestlandet**

«Deeds not words»

En analyse av ulike narrativer i suffragettehistorien

«Deeds not words»

An Analysis of Different Narratives in Suffragette History

Edle-Christine Flater

Master i Samfunnsfagsdidaktikk

Institutt for Samfunnsfag

Avdeling for Lærerutdanning

15. mai 2017

Sammendrag

Kvinner har i de senere årene fått en større plass i historieskrivingen. Men hvordan har de blitt skrevet om? Kjønnforskningen og kvinnehistorien gjorde sitt inntog på 1970-tallet, og flere kjønnshistorikere ønsket å synliggjøre kvinners rolle, og endre den etablerte historieskrivingen som stort sett fokuserte på menn. Oppgaven min tar for seg ulike narrativer om suffragettene som kjempet for stemmerett i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet. Ved å velge ut seks ulike bøker ønsker jeg å vise hvordan språk, tilskjæring og kilder er med på å forme inntrykket en som leser sitter igjen med om suffragettene. Ved hjelp av historiografisk metode om narrativer og grunnfortellinger viser analysen min hvordan disse historiene er skapt, opprettholdt og reproduisert. Til tross for at narrativene er blitt bestridt og diskutert, vil oppgaven også vise hvordan det fortsatt eksisterer et mangfold av historier om suffragettene og deres rolle i å skaffe kvinner i Storbritannia stemmerett.

Abstract

In recent years, women have gained a bigger place within historiography. But how have their story been written? Gender research and women's history made its entry in the 1970s, and several gender historians wanted to make the women's role more visible, and change the established historical writing that focused largely on men. My thesis addresses various narratives about the suffragettes fighting for enfranchisement in the UK in the early 1900s. By choosing six different books, I aim to show how language, framing and sources shape the understanding that readers are left with of the suffragettes. Using historiographic method of narratives and recurring narratives, my analysis will show how these stories are created, maintained and reproduced. Despite the fact that the narratives have been contested and discussed, my thesis also show how there is still a multitude of stories about the suffragettes and their role in obtaining women's enfranchisement in the UK.

Forord

Å skrive en masteroppgave har vært en lang, lærerik og spennende prosess. Mye skrivning, omskriving, sletting og fiksing har vært nødvendig for å komme i mål, men slik skal det visst være. Jeg brukte en del tid på å bestemme meg for tema, mest fordi jeg synes alt er like spennende, men kom endelig fram til at suffragettene ville være midt i blinken og har ikke angret siden! Interessen for historie ble vekket tidlig, da jeg kommer fra en familie som er over gjennomsnittet opptatt av og interessert i historiske hendelser og historiske bøker.

Det er mange å takke, men kanskje først og fremst en stor takk til min veileder Sissel Rosland! Takk for hjelp med å finne spennende inngangsvinkler, kilder og hjelp til å avgrense. Takk for at du har fulgt opp og gitt meg frister, jeg hadde ikke vært her uten. Veiledningstimene har vært fantastiske, det hjelper jo at vi alltid har mye ikke-master-relatert å diskutere, og at vi kan diskutere kvinnehistorie og kjønnteori i det evinnelige. Takk til mine medstudenter som har gjort de lange dagene på lesesalen hakket mer utholdelig, lunsjquiz har vært alfa og omega. Takk til Josefine Flater for hjelp til å rette skrivefeil, og selvfølgelig takk til mamma, Anne-Gunhild Røine Flater: du lærte meg å elske bøker, noe som har vært både en velsignelse og forbannelse i masterskrivingen, men jeg ville aldri vært det foruten.

Bergen, mai 2017

Edle-Christine Flater

Viktige personer og forkortelser

Women's Social and Political Union (WSPU): En av to pressorganisasjoner opprettet med mål om å sikre kvinner stemmerett. Organisasjonen ble opprettet i 1903 av Emmeline Pankhurst og tok i bruk ulovlige militante virkemidler for å rette oppmerksomheten mot kvinnesaken.

Emmeline Pankhurst (født Goulden): Leder av WSPU. Kom fra en sosialt engasjert familie, og det var gjennom faren hun først ble introdusert for Richard Pankhurst. Emmeline giftet seg med Richard, og det var gjennom hans sosiale engasjement hun i stor grad ble introdusert for kvinnesaken. Moren til Christabel og Sylvia.

Christabel (Harriette) Pankhurst: Eldste datter i Pankhurst-familien. Hun var med å starte WSPU med moren, og var hovedstrateg i organisasjonen.

(Estelle) Sylvia Pankhurst: Nest eldste datter i Pankhurst-familien. Aktiv i lang tid i WSPU, arbeiderklasseforkjemper

Dr. Richard Pankhurst: Gift med Emmeline Goulden, sosialt aktiv i mange saker, særlig i arbeiderklassekampen og suffragettekampen, døde på slutten av 1800-tallet.

Annie Kenney: Eneste arbeiderklassekvinne som ble tatt opp i den innerste sirkelen i WSPU, ledet organisasjonen i en tid hvor Emmeline Pankhurst satt i fengsel og Christabel Pankhurst var i Paris for å unngå arrestasjon

Pethick-Lawrence-paret: Aktive i WSPU ledelsen. Emmeline Pethick-Lawrence hadde ansvaret for økonomien, Fredrick Pethick-Lawrence bidro til å få finansiell støtte til aksjoner og var hjelpelige med å få aktivister ut av fengsel, hjemmet deres var hovedkontor i London i mange år frem til de ble bedt om å forlate organisasjonen på grunn av uenigheter med Pankhurst-ledelsen

Theresa Billington: Aktiv suffragette i WSPU. Kom fra en arbeiderklassefamilie. Forlot WSPU på grunn av uenigheter med ledelsen og var med å starte Women's Freedom League med andre tidligere medlemmer av WSPU.

Mary Gawthorpe: Aktiv suffragette i WSPU. Kom fra en arbeiderklassefamilie og kjempet for sosiale rettigheter for kvinner og arbeidere. Emigrerte til USA og var aktiv i kvinneveretsbevegelsen *American Suffrage Movement*.

Hannah Mitchell: Aktiv suffragette i WSPU. Kom fra en arbeiderklassefamilie og kjempet for siale rettigheter.

National Union of Women's Suffrage Societies (NUWSS): Den andre store pressorganisasjonen opprettet med et ønske om å sikre kvinner stemmerett. Var et resultat av 17 kvinneorganisasjoner som gikk sammen under tanken om at en stor organisasjon kunne utøve mye mer enn mange små. Millicent Garrett Fawcett ble første valgte president, og er kanskje hovedgrunnen til at NUWSS tok så avstand fra ulovlige militante virkemidler i kampen for kvinners stemmerett. Hun var sterk motstander av all form for militante aksjoner.

Independent Labour Party (ILP): Etablert i 1893 og var et sosialistisk parti i Storbritannia. Hadde tette bånd til Labour Party (det britiske arbeiderpartiet) og var en fraksjon i dette fra 1906 – 1932, før det sluttet seg offisielt til det.

Keir Hardie: Første leder i ILP. Sosialist og kvinnerettsforkjemper. Var sterk støttespiller for WSPU, og sentral i dannelsen av ILP og Labour Representation Comitte (som senere ble Labour Party).

Sentrale politiske ledere:

(Herbert) Asquith – Statsminister fra Liberal Party, en av kvinnerettsbevegelsens sterkeste motstandere når han satt i posisjon. Gikk av i 1916 på grunn av konflikter og ble etterfulgt av Lloyd George.

Lloyd George: Var finansminister under Asquith, og var ansvarlig for en hel rekke sosiale reformer i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet. Tok over etter Asquith og satt som statsminister frem til 1922. Fikk igjennom reformen for delvis stemmerett til kvinner i 1918.

Winston Churchill: Var handelsminister og innenriksminister under Asquith. Ble en av de sterkeste motstanderne til WSPU og kvinnerettsbevegelsen. Senere statsminister i Storbritannia under andre verdenskrig.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	ii
Abstract	ii
Forord	iii
Viktige personer og forkortelser.....	iv
Kapittel 1: Innledning.....	1
1.1. Tema og problemstilling	2
1.2. Kampen for stemmerett	3
1.3. Utvalgte bøker	4
Kapittel 2: Teoretiske perspektiver og metodiske tilnærminger	7
2.1. Feminisme og kvinnehistorie	7
2.1.1. Hva er feminisme?.....	7
2.1.2. Kvinnehistorie	9
2.2. Kjønn i historieskrivingen	10
2.2.1. Kjønnsteori	11
2.2.2. Maskulinitet	12
2.2.3. Kjønn og makt	12
2.2.4. Synliggjøringsprosjektet.....	13
2.5. Historiografisk metode	14
2.5.1. Narrativer.....	15
2.5.1.1. Plotstruktur	16
2.5.2. Grunnfortellinger.....	18
Kapittel 3: De tidligste premissleverandørene: Sylvia Pankhurst og George Dangerfield.....	20
3.1. The Suffragette Movement (1931).....	20
3.1.1. En familiesaga	20
3.1.2. Hovedfortelling	25
3.2. The Strange Death of Liberal England (1935)	26
3.2.1. Politisk satire	26
3.2.2. Hovedfortelling	30
Kapittel 4: 'Irrasjonelle' kvinner	31
4.1. Rise up, Women! (1974)	31
4.1.1. Bokens tilskjæring	31
4.1.2. En middelklassekamp.....	34
4.1.3. Opptakten til konflikter	37
4.1.4. Begynnelsen på slutten	41
4.1.5. Til slutt	43

4.2. Queen Christabel (1977).....	45
4.2.1. Bokens tilskjæring.....	46
4.2.2. Første arrestasjon.....	49
4.2.3. Black Friday	50
4.2.4. Ikke lenger Queen Christabel	52
4.2.5. Til slutt	53
Kapittel 5: Den ‘nye’ feministiske bølgen.....	56
5.1. Suffrage Days (1996)	58
5.1.1. Bokens tilskjæring.....	60
5.1.2. En radikal arbeiderklassekvinne kommer på banen	61
5.1.3. En flamme av opprør.....	64
5.1.4. «Sweets to sweet».....	67
5.1.5. Krigen stopper ingen	68
5.1.6. Til slutt	70
5.2. The Women’s Suffrage Movement (2012).....	71
5.2.1. Bokens tilskjæring.....	71
5.2.2. En ny retning i et nytt århundre.....	72
5.2.3. «Deeds not words»	75
5.2.4. Starten av en krig, slutten på en kamp.....	76
5.2.5 Til slutt	78
Kapittel 6: Konklusjon	79
Litteraturliste	85

Kapittel 1: Innledning

We cannot make any orderly protest because we have not the means whereby citizens may do such a thing; we have not a vote; and as long as we have not votes we must be disorderly. There is no other way whereby we can put forward our claims to political justice'.¹

Sitatet over er hentet fra en forsvarstale Christabel Pankhurst holdt for Manchester Police Court i 1905 etter hennes første arrestasjon for overfall på to politibetjenter. Dette er første introduksjonen til det som skulle bli stående som Women's Social and Political Unions hovedstrategi nemlig «deeds not words».

Fortiden er borte, men preger på mange måter nåtiden, det være seg sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle rammer. Mennesket som rase er spesielt historiske, vi er avhengige av erfaringsbasert læring, i tillegg til instinkter, noe som skiller oss fra andre dyr. Når vi snakker om historie snakker vi om noe som har hendt, det er i fortiden, og denne fortiden er med på å forme avgjørelser som blir tatt i dag. Fortiden blir gjerne oppfattet synonymt med historie, men historie er så mye mer, både en akademisk retning og en arv fra fortiden. De historieskapte strukturene kan gjenkjennes gjennom de forestillingene og fortellingene om det som har vært, men også i det som er i dag. Mennesket forstår livet og samfunnet i lys av historiske formet vilkår, men vi er også historieskapende. Vi skaper nemlig historie gjennom handlinger og ved å lage nye fortellinger om fortiden, og på denne måten kan en si at historien aldri egentlig er ferdig. Historie bidrar til å gi livet vårt mening og kan bidra til å styrke og skape identitet og sosialt felleskap, men også styrke forskjellen mellom ulike etnisiteter, kjønn, klasser og religioner.

Historie kan deles inn i to deler. Det som faktisk skjedde og fremstillingen av det som skjedde. Historiebøker og andre framstillinger av fortiden er alltid tolkninger av hendingsene sett i nåtid. Det er et produkt av den tiden det er skrevet i, og vil aldri fullt og helt gjenspeile de faktiske hendelsene og sannheten. Historien blir påvirket av hva slags kilder forfatteren velger å bruke, samt aktuelle spørsmål i tiden forfatteren selv lever i og hvilke strukturelle forutsetninger og vitenskapelige perspektiver forfatteren er påvirket av. Historiefaget er også spesielt i så måte at ikke bare historikere skriver det. Hvem som helst kan skrive historie, særlig populærhistorie er jo et godt eksempel her. Historie er også noe som blir presentert

¹ (Housego & Storey, 2012, ss. 15-16)

gjennom mange ulike medium. Du har bøker, forskningsartikler, avisartikler, film, skuespill, dataspill osv. Dette gjør jo at kildekritikk og ulike innfallsvinkler for å forstå historien i dag, blir ekstra viktig. Mens forskere og historikere i størst grad tar sikte på å produsere kunnskap ut i fra vitenskapelige og akademiske standarder, kan andre ta sikte på å skape en fellesskapsfølelse, underbygge en sak eller underholde, og innholdet og kildene er følgelig påvirket av dette. Som Andresen, Rosland, Rymin og Skålevåg skriver det i introduksjonen til *Å Gripe Fortida*: «Poenget er å setje det fenomenet ein undersøker, inn i ein historisk samanheng, å kontekstualisere det, og å prøve å gripe det på sine egne premissar – å historisere det.»²

1.1. Tema og problemstilling

Inngangen til oppgaven representerer noe av maktesløsheten kvinner i Storbritannia på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet følte i møte med et parlament som var uvillige til å slippe kvinner inn på den politiske arena. Mye er i ettertiden blitt skrevet om disse kvinnerrettsforkjemperne, men inntrykket en sitter igjen med etter å ha lest en rekke historiske framstillinger, er at bildet som blir skapt varierer sterkt. Narrativene har ulik innfallsvinkel og gir følgelig et veldig splittet bilde av både organisasjonen WSPU og personene i den.

Hovedproblemstillingen for oppgaven er:

Hvordan blir suffragettene karakterisert og konstruert i den utvalgte forskningslitteraturen?

Videre skal jeg svare på disse underspørsmålene i løpet av analysen og konklusjonen:

1. Hvordan blir bildet av suffragettene etablert?
2. Hvilke kilder har fått mye vekt i fortellingen om suffragettene og hva gjør dette med historien?
3. Hvordan bruker historikerne tilskjæring, språk og kilder for å danne et bilde av suffragettene?
4. Hvordan synliggjør eller usynliggjør historikernes tilskjæring arbeidet suffragettene gjorde og hva får det å si for forståelsen av hva som var utslagsgivende for at stemmeretten ble vunnet delvis i 1918 og helt i 1928?

² (Andresen, Rosland, Rymin, & Skålevåg, 2015, s. 19)

1.2. Kampen for stemmerett

1800-tallet førte med seg mange reformer i Storbritannia som ga flere menn stemmerett, men dette inkluderte ikke kvinnene. Kvinnene i Storbritannia ønsket eiendomsrett og de samme politiske rettighetene som menn. To pressgrupper ble grunnlagt rundt 1900 for å få igjennom kvinnelig stemmerett *National Union of Women's Suffrage Societies (NUWSS)* og *Women's Social and Political Union (WSPU)*, i henholdsvis 1897 og 1903. WSPU er blitt mest kjent for sine militante aksjoner, vindusknusing, sultestreiker og demonstrasjoner, mens NUWSS var den mer stuereine organisasjonen som drev mer aktiv med lobbyvirksomhet og press mot politikere i posisjon.

WSPU ble startet som en ren kvinneorganisasjon av Emmeline Pankhurst og var helt fra 1903 ledet av henne og datteren Christabel Pankhurst, til de i 1917 opprettet Women's Party. Emmeline Pankhurst hadde vært et aktivt medlem i suffragettebevegelsen i Manchester med ektemannen Richard Pankhurst i mange år. Innen 1903 hadde hun sett seg lei av det hun oppfattet som middelklassetaktikk, med lobbyvirksomhet foran aksjon som de brukte for å få gjennomslag for kvinnesaken. Tanken hennes var at en mer aktiv organisasjon med unge arbeiderklassekvinner ville skape blest rundt kvinners rett til å stemme, og tvinge frem endring.³

Mottoet WSPU arbeidet under var «deeds, not words», og de ble kanskje særlig kjent for å bruke militante kampanjemetoder for å skape reaksjoner og oppmerksomhet rundt kvinnekampen. Kvinnene som deltok i de militante aksjonene og ble fengslet brukte også sultestreik som virkemiddel. Dette gjorde de fordi de ikke ble plassert i divisjon 1 i fengsel, som var den delen hvor politiske fanger ble satt. De politiske fangene nøt større frihet enn de som satt i divisjon 2 og 3, de kunne få brakt inn mat, skrive brev, motta besøk og drive med skriving. Sultestreiken førte til at mange av kvinnene ble tvangsforet. Denne prosessen var smertefull og er i senere tid blitt beskrevet som psykisk tortur, på grunn av fremgangsmåten som ble brukt. De fleste aksjonistene var i fengsel mange ganger og noen måtte lide seg gjennom dette så mange som opp mot 300 ganger i løpet av sine aktive år.⁴

Behandlingen suffragettene, som er navnet de fikk etter en avisartikkel i *Daily News*, fikk i fengsel og av myndighetene, skaffet kvinnekampen mye sympati fra den øvrige befolkningen. Den jobben kvinnene gjorde under krigen og rekrutteringsarbeidet kvinneorganisasjonene sto

³ (Housego & Storey, 2012, ss. 12-13)

⁴ (Purvis, 1995, ss. 97-98)

for, beviste også for mange at kvinnene slett ikke var urimelige i sin kamp for rettigheter. Ved å avbryte den militante kampen og oppfordre til at kvinner skulle hjelpe der det trengtes, skaffet de langt på vei delvis stemmerett i 1918 og full stemmerett i 1928.⁵

1.3. Utvalgte bøker

Kildematerialet om suffragettene er stort og kan være uoversiktlig. Kvinneverettsbevegelsen hadde kjempemobilisering og det finnes derfor utallige brev, dagbøker, notater, memoarer og biografier fra både de som var veldig aktive, til de som var mindre aktive, de som var motstandere og de som stod på utsiden av det hele. Det er også skrevet mange bøker om suffragettene både i populærhistorie og akademisk historie, i tillegg til nyere mediers fremstillinger som dokumentarer, serier og filmer. Et av de senere bidragene i suffragettehistorien er filmen *Suffragette* fra 2015, med blant annet Meryl Streep på rollelisten. Premieren av denne filmen, sier også mye om både hvor bestridt og ukjent suffragettehistorien faktisk er. Madeleine Schultz, feminist, forfatter og journalist sa det kanskje best i sitt debattinnlegg i *Aftenposten*, 30. januar 2016, hvor hun kritiserte Oslo kino for å legge premieren midt på dagen, og i de små salene i stedet for å markere en veldig viktig og samfunnsnyttig historie.

Dumme meg! For sånn er det selvfølgelig aldri når historien om kvinner skal fortelles. De havner i «den andre» skuffen, den vi åpner når vi har litt ekstra tid. Den spiller birollen i de store film og tv-dramaene, den spiller birollen på styrerommene og den spiller fortsatt birollen i politikken. Vår egen regjering vil ikke en gang beholde vår egen likestillingslov, de effektiviserer ved å slå sammen kvinner og alt «det andre».⁶

Sånn er det også i forskningslitteraturen. I noen fremstillinger spiller kvinnene hovedrollen i andre får de biroller. Jeg har i mitt utvalg forsøkt å finne bøker som representere ulike syn på suffragettene og faktorene som bidro til at kvinnene i Storbritannia fikk stemmerett etter første verdenskrig. Mitt utvalg er basert på bøker som er blitt både omdiskutert og brukt mye i suffragetteforskningen, samt bøker som kom etter kjønnsforskningen virkelig hadde gjort sitt inntog i akademia.

To av de sentrale referanserammene innenfor suffragetteforskningen er Sylvia Pankhursts *The Suffrage Movement* fra 1931 og George Dangerfields *The Strange Death of Liberal England* fra 1935. *The Suffragette Movement* var ikke den første boken Sylvia Pankhurst skrev om

⁵ (Housego & Storey, 2012, ss. 47-49)

⁶ (Schultz, 2016), 5. avsnitt

kvinnerettskampen, men det er den som i ettertiden har blitt den mest brukte, og har derfor satt et klart preg på suffragettehistorien. Boken er en personlig observasjon og gjennomgang av personer, hendelser og bevegelser som hun mener var avgjørende for utfallet av kvinnerettskampen. George Dangerfields bok, som kom kort tid etter Sylvia Pankhursts ble utgitt, var den første boken som introduserte suffragettene som en del av den generelle politiske historien i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet. Disse to bøkene danner sammen bakteppe for det som skulle bli det dominerende narrative om suffragettene i mange år.

På 1970-tallet kom det ytterligere to viktige bøker i suffragettehistorien: Andrew Rosens *Rise up, Women!* fra 1974 og David Mitchells *Queen Christabel* fra 1977. Disse to bygger sine historier på Sylvia Pankhurst og George Dangerfields fortellinger og er i så måte med på å bidra til at *The Suffragette Movement* og *The Strange Death of Liberal England* blir de sentrale rammeverkene i suffragettehistorien. Rosen og Mitchells bidrag bygger videre på den etablerte forestillingen og videreutvikler denne, noe som har blitt kraftig diskutert og bidratt til en annen type fortelling som kommer utover 1990- og 2000-tallet.

Sandra Stanley Holtons *Suffrage Days* fra 1996 er et forøk på å fremstille organisasjonen og kvinnekampen i et mer nedenfra og opp perspektiv. Hun mente tidligere bøker i stor grad fokuserte på konflikter i ledelsen og lite på aksjonistene. Hun forsøker med dette bidraget å nyansere historien om suffragettene ved å se på motivasjonen til enkelte aktivister.

Den siste boken jeg skal ta for meg er Molly Housego og Neil R. Storeys *The Women's Suffrage Movement* fra 2012. Housego og Storey forsøker å vise kvinnekampen som en mer helhetlig bevegelse og tar for seg både WSPU og NUWSS i sin fremstilling. Deres bidrag skriver ganske komprimert om ulike hendelser og aksjoner som både skapte blest om kvinnekampen og bidro til at kvinnen vant delvis stemmerett i 1918 og helt i 1928.

Forskningslitteraturen fremstiller kvinnene i WSPU og organisasjonen selv på mange ulike måter. Det at kvinnene som selv var en del av kampen ikke klarer å bli enig om hvordan og hvorfor ting skjedde, sier noe om hvor personlig historien er. Forskningslitteraturen på emnet baserer seg også på ulike primærkilder, som brev, dagboknotater, avisartikler og lignende, noe som gjør at forskningslitteraturen spriker. Det er her viktig å huske på at fortida som historie ikke er ferdig ordnet. Forskere tar bevisste valg, skjærer til stoffet, og velger hvilke fenomener

de skal studere. Mye blir bestemt av hvilke spørsmål forskeren velger å stille, og hvilke objekter de velger å fokusere på.⁷

⁷ (Andresen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2015, s. 21)

Kapittel 2: Teoretiske perspektiver og metodiske tilnærminger

Å definere noe som et studieobjekt betyr i praksis at en som historiker er nødt til å gjøre en del valg og tilskjæringer som bygger på ulike hypoteser og forventninger. Andresen, Rosland, Ryymin og Skålevåg skriver i *Å Gripe Fortida* at en smal, konkret forståelse av teoribegrepet legger opp til at noen historieanalyser i større grad enn andre har form som historiske teorier. Noen av de viktigste kjennetegnene ved disse historiske teoriene er at de etablerer sammenhenger og forklaringer på et mer abstrakt nivå enn empirien og at det blir formulert ved en terminologi som forskerne og ikke de historiske aktørene står for. Den historiske teorien blir altså konstruert av forskere.

Jeg har valgt å presentere teori og metode samlet fordi disse spiller veldig inn på hverandre. Historiografi som forskningstema er blitt veldig viktig i kjønnteorien for å gi et mer nyansert bilde av kvinnehistorien og rollen kvinner har spilt i ulike hendelser. Historiografisk analyse bidrar til å gi økt forståelse av hvorfor framstillingene blir så ulike, hva forskjellene består i, og ikke minst hvilke makteffekter som ligger i å skildre historien på bestemte måter. Kjønnsforskningen har alltid vært et felt der spørsmål om makt har stått sentralt, og er et felt som i særlig grad har vært med på å utforske maktaspektet i vitenskapen, også historievitenskapen.

2.1. Feminisme og kvinnehistorie

Historien har lenge blitt beskrevet som «menns historie» og selv om kvinner til alle tider har vært en del av samfunnet, har ikke deres historie blitt synliggjort i noen særlig grad. Med et oppsving i feministisk tankegang, ble det utover 1970-tallet viktig å løfte frem mindre gruppers historie og fremme kvinner som aktører, handlingstakere og beslutningsmakere. For å forstå hvor dette tankegodset kommer fra skal jeg kort forklare hva feminisme er og hvordan historieforskningen om kvinner oppstod og utviklet seg.

2.1.1. Hva er feminisme?

Feminisme defineres av Store Norske Leksikon som:

(...) en fellesbetegnelse for ideologi, idétradisjon, etikk, politikk, og akademisk virksomhet som handler om frihet, likestilling og rettferdighet for begge kjønn. (...) Feminisme er en kritisk ideologi som kan legges til grunn for politisk handling, hvor

målet er å endre skjev maktfordeling mellom kjønnene. Det er særlig i kvinnebevegelsen den feministiske ideologi praktiseres gjennom aksjoner og politisk press.⁸

Suffragettene kjempet for kvinners stemmerett i Storbritannia ved starten av 1900-tallet. Den moderne ideen om at alle mennesker har lik rett til frihet kom i kjølevannet av den amerikanske og franske revolusjonen, og gjorde det sånn sett enklere for moderne feminister som Emmeline Pankhurst å gjøre seg forstått. Hun ble allikevel, med sine døtre og andre kvinnerettsforkjempere, sett på som litt sprø: «Disse feministene, de var nå ikke riktig kloke!»⁹

Allerede i 1497 ble Christine de Pisans bok *Skatten i Kvinnenes by*, og er den tidligste kjente feministiske samfunnskritikken.¹⁰ I 1869 ga John Stuart Mill, en allerede da respektert filosof og samfunnsdebattant, ut boken *Kvinneundertrykkelsen*. Boken har blitt en liberal-feministisk klassiker, men fikk en heller lunken mottakelse i sin samtid. Å gi kvinner rettigheter på lik linje med menn var uhørt, ikke alle menn hadde like rettigheter engang.¹¹

Tidlige feministiske argumenter fokuserte på urettferdigheten ved at kvinner ble ekskludert fra det som i dag defineres som en grunnleggende menneskelig rett: en politisk identitet. Dette inkluderer retten til å ta en aktiv rolle i politikk, retten til politisk representasjon, retten til utdanning, retten til selvbestemmelse, retten til å eie og arve og retten til å innta lederroller.¹²

Feminismens historie er stort sett preget av en kamp for rettigheter som i sin samtid ble sett på som fullstendig urimelige, men som vi i dag tar som en selvfølge. Feminismens historie er rett og slett en historie om hvordan de «hysteriske» og «urimelige» kjempet for det som i dag defineres som fornuftig.¹³ Det tjuende århundrets feminisme startet altså som en kamp for å få rettigheter på lik linje med menn.¹⁴

Den kanskje viktigste seieren og endringen innen kvinners rettigheter, var stemmeretten som ble gitt på 1900-tallet. Helt siden suffragettenes innbitte kamp og demonstrasjoner sikret stemmeretten i Storbritannia, har feministene jobbet for å sikre stemmeretten til alle kvinner, en kamp som enda ikke er vunnet i alle land. Retten til å eie eiendom var en annen viktig

⁸ (Aas, 2016), 1. og 3. avsnitt

⁹ (Holst, 2009, s. 8)

¹⁰ (Aas, 2016), 5. avsnitt

¹¹ (Holst, 2009, s. 8)

¹² (Chanter, 2006, s. 8)

¹³ (Holst, 2009, s. 8)

¹⁴ (Chanter, 2006, s. 8)

seier, samt retten til utdanning - en av de kanskje viktigste virkemidlene for å få kvinner inn i ledende posisjoner og skape endringer i samfunnet. Kvinnen hadde lenge blitt sett på som underlagt mannen, eller som en litt mindre fullstendig mann. Med muligheten til utdanning var det ingen god grunn til at kvinner ikke kunne delta på samme måte som menn i politiske diskusjoner. Argumentet var og er at det er ingenting i en kvinnes fysiske form som ikke tilsier at hun er i stand til å ta gode beslutninger og lede. En kvinnes biologiske evne til reproduksjon har ingen effekt på hennes evne til å delta i den offentlige sfære.¹⁵

2.1.2. Kvinnehistorie

Som nevnt over har feminismen bidratt til å endre politikk og på den måten samfunnet, men feminismen har også bidratt til å endre vitenskapsteorien. Kvinners inntog i akademia har satt søkelyset på andre fortellinger og innfallsvinkler, som begrepet kvinnehistorie: historien om kvinnelige forfattere, filosofer, kvinnegrupper, politikere og kvinnelige arbeidere. Begrepet kvinnehistorie er dog omdiskutert fordi kvinner ikke utgjør en homogen gruppe. Chandra Mohanty skriver om det problematiske med å definere kvinner som en homogen gruppe i artikkelen «Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses». ‘Kvinne’ som en analytisk kategori er problematisk fordi det forutsetter at alle av samme biologiske kjønn, på tross av klasse og kultur, tilhører en homogen gruppe det er mulig å analysere sammen. Mohanty beskriver denne kategoriseringen i forbindelse med feministiske fremstillinger av den tredje verden, hvor gruppen ‘kvinne’ blir sett på som homogen på grunn av deres delte opplevelse av undertrykkelse. Hun argumenterer likevel for at denne homogeniseringen av kvinner i historien kan sees i alle kulturer og brukes universalt:

The assumption of women as an already constituted, coherent group with identical interest and desires, regardless of class, ethnic or racial location or contradictions, implies a notion of gender or sexual difference or even patriarchy (as male dominance – men as a correspondingly coherent group) which can be applied universally and cross-culturally.¹⁶

Det er også problematisk, mener Mohanty, at kvinner igjen og igjen skrives inn i offerrollen. Den satte gruppen ‘kvinne’ erstatter historien til ulike grupper med kvinner, og historikerne bidrar til å opprettholde bildet av kvinnene som ‘svake’ eller ‘makteløse’. På denne måten

¹⁵ (Chanter, 2006, ss. 13-15)

¹⁶ (Mohanty, 1984, ss. 336-337)

fortsetter historikerne å underspille kvinnes handlekraft og skaper en passivisering i gruppen som helhet.¹⁷

Når det skrives 'mannshistorie' velger historikerne gjerne å fokusere på de ulike grupperingenes særegne historie, for eksempel arbeiderbevegelsen eller borgerskapet. Kvinner har til alle tider tilhørt forskjellige klasser og grupper, og å snakke om kvinners opplevelser gjennom historien som noe som oppleves likt av alle, på bakgrunn av biologiske faktorer som koner og mødre, blir helt umulig. Likevel skal man ikke undervurdere at kvinners opplevelse av historien er annerledes enn menn, de har hatt andre posisjoner i samfunnet og har følgelig opplevd ting annerledes.¹⁸

Ønsket fra feministiske teoretikere har likevel vært en studie av kvinner og kjønn med utgangspunkt i feministiske perspektiver. Studier som får frem problemene med den kjønnsmessige organiseringen, slik den har vært og er, ut i fra ideen om hvordan det burde være. Jeg skal derfor se litt videre på hvordan kjønnsbegrepet og kjønnsteorien utviklet seg, som en inngang for å studere kvinner og kvinnehistorie.

2.2. Kjønn i historieskrivingen

Historiefaget handlet lenge kun om menn, det ble etter hvert altså et behov for kvinnelige historikere å fremme kvinner som handlingstakere og synliggjøre deres plass i historien. Kjønnsteori ble altså i den tidlige fasen startet som et synliggjøringsprosjekt først og fremst for kvinner. Det var altså i historiefaget først og fremst snakk om kvinnehistorie, og lite om kjønnshistorie. Det ble etter hvert tydelig at for å snakke om kvinners plass i historien måtte man også snakke om menns plass i historien og kjønnsbegrepet, eller «gender», ble lansert som en teoretisk betegnelse.¹⁹ Kjønn var bundet av sosiale strukturer, basert på en biologisk forskjell mellom menn og kvinner, og for å komme disse sosiale strukturene til livs måtte en forstå de sosiale relasjonene som ble konstruert. «Gender is, in this definition, a social category imposed on a sexed body».²⁰

Kjønn som begrep er omdiskutert. Joan Scott uttrykker det kanskje best i sin introduksjon til artikkelen «Gender: A Useful Category of Historical Analysis» i *American Historical Review* fra 1986: «Those who would codify the meanings of words fight a losing battle, for words like

¹⁷ (Mohanty, 1984, s. 338)

¹⁸ (Blom & Hagemann, 1977, ss. 11-12)

¹⁹ (Rosland, 2008, ss. 168-169)

²⁰ (Scott, Gender: A Useful Category of Historical Analysis, 1986, s. 1056)

the ideas and things they are meant to signify, have a history».²¹ For å forstå begrepet kjønn må en tolke og forklare hvordan kjønn som sosial og historisk konstruksjon er blitt skapt. Det holder ikke å beskrive begrepet som det fremstår i dag, uten å si noe om hvorfor det er blitt sånn. Scott forsøkte å tydeliggjøre hvordan kjønn som en kategori var et nødvendig analytisk redskap for historiske kulturstudier. I denne vendingen erstattet hun det politiserte begrepet «kvinne» med det mer vitenskapelige begrepet «kjønn».²² Det var ikke bare i historien «kjønn» ble en analytisk kategori, antropologen Gayle Rubin la allerede i 1975 vekt på det biologisk gitte kjønn 'sex' og det kulturelt konstruerte kjønn 'gender' i sin artikkel «The Traffic in Women: Notes on the 'Political Economy' of Sex», for å forklare hvordan kvinners rolle ble definert i samfunnet, og hvordan denne funksjonen ikke er nødvendig i dgaens samfunn: «The organization of sex and gender once had functions other than itself – it organized society. Now, it only organizes and reproduces itself».²³

2.2.1. Kjønnsteori

Kjønnsteorien vokste frem som følge av den feministiske kritikken og regnes i dag som et eget fagfelt. Hva kjønn er, hvordan forestillingen om kjønn har forandret seg over tid og i historien og hvilke sosiale strukturer som ligger til grunn for at vi oppfatter kjønn på den måten vi gjør i dag, er spørsmål kjønnsteoretikere forsøker å finne svaret på. Selve fagfeltet er preget av tverrfaglighet, og har fungert som et supplement til etablerte fagtradisjoner og teorier, som for eksempel sosiologi og historie. Kjønnsforskningen er viktig på mange områder fordi den stiller andre spørsmål, og noen kjønnsforskere går så langt som å mene at en grunnleggende utspørring av kjønnforskjellene innebærer en revolusjon i måten å tenke på innenfor de fleste fagtradisjonene.²⁴

Kjønnsteorien utviklet seg på 1970- og 1980 tallet, særlig i USA og Storbritannia, og vektla å problematisere den eksistensialistiske og ahistoriske forståelsen av det biologiske kjønn som en faktor i historien, og å i stedet forstå det maskuline og feminine som historiske skapte karakteristikk som formet både kvinner og menn. For noen ble kjønnsteori historien om kvinner, mens for andre endret det måten en bedrev historieforskning ved at det gjorde både kvinner og menn til historiske objekter. Som Sissel Rosland beskriver Joan Scotts betraktninger om den feministiske historieskrivingen i boken *Kjønnsteori*: «Den feministiske

²¹ (Scott, Gender: A Useful Category of Historical Analysis, 1986, s. 1053)

²² (Larsen, 2013, s. 149)

²³ (Rubin, 1975, s. 199)

²⁴ (Mortensen, et al., 2008, s. 12)

historieskrivingen fremste resultat har ikke vært produksjonen av kvinner som subjekt, men selve problematiseringen av subjektkonstruksjonen til ulike tider og under ulike forhold.»²⁵

2.2.2. Maskulinisme

Et begrep som ofte blir dratt inn i suffragette historien, særlig med tanke på den tidlige forskningen, er maskulinisme. Begrepet slik suffragettehistorikeren Sandra Stanley Holton beskriver det sentrerer rundt den omfattende bruken av generalisering og stereotyper som finnes i historieskrivingen. Dette gjelder ikke kun historien om kvinner, men blir ofte svært tydelig i sammenheng med denne. Særlig tydelig mener hun det blir i historien som blir skapt der kvinnene spiller birollen, selv i sin egen historie. En annen suffragettehistoriker, June Purvis beskriver begrepet slik: En maskulinistisk tilnærming antar at kategorien mann er en universal kategori som definerer alt menneskelig.²⁶ Dette er kanskje ekstra påfallende i historien om suffragettene, da det skal godt gjøres å skrive denne historien, uten å tillegge kvinnene ganske viktige roller. Holton argumenterer for at maskulinismen her kommer tydelig frem ved den ekstreme stereotypen som skapes av de deltakende kvinnene, og marginaliseringene av deres kamp og politiske betydning. Et av de sentrale spørsmålene i suffragettehistorien har for eksempel vært om den endelige seieren med stemmerett i 1918 og 1928 var en naturlig konsekvens av tiden, heller enn en direkte konsekvens av kvinnekampen?²⁷ Historikere har valgt å legge vekt på ulike faktorer og hendelser som spilte inn for å gi kvinner i Storbritannia etter første verdenskrig, noe jeg skal vise tydeligere i analysen min.

2.2.3. Kjønn og makt

Maskulinitet er på samme måte som kjønn en kulturell konstruksjon. Begrepet er en del av en prosess som bidrar til å posisjonere menn i et motsetningsforhold til kvinner. Maskulinitet og feminitet er relasjonelt konstruert i vår kultur. Det vil si at den feminine rollen er skapt som en motsetning til den maskuline, og som en rolleutfylling. Raewyn Connell beskriver dette som et ikke-bevisst valg, nemlig at de feminine egenskapene er valgt på bakgrunn av hva som defineres som maskuline egenskaper. Dette gjør kategoriene maskulin og feminin til binære motsetninger: den ene gir grensene for den andre og vice versa. En enkelt person vil kunne inneha egenskaper som er både maskuline og feminine, men vil da ikke bli oppfattet som riktig feminin eller maskulin. Disse kategoriene er ikke statiske, men er et historisk produkt,

²⁵ (Rosland, 2008, s. 178)

²⁶ (Purvis, 2013, s. 580)

²⁷ (Holton, 2011, s. 832)

og vil endre seg som følge av historiske endringer.²⁸ På samme måte beskriver Gayle Rubin det kulturelt konstruerte kjønn, maskulinitet og femininitet slik:

Gender is a socially imposed division of the sexes. It is a product of the social relations of sexuality. Kinship systems rest upon marriage. They therefore transform males and females into men and women, each an incomplete half which can only find wholeness when united with the other.²⁹

Gayle Rubin understreker det hierarkiske forholdet mellom menn og kvinner som en hovedingrediens i det sosiologer og historikere kom til å definere som kjønn.

Den franske feministen og filosofen Simone de Beauvoir skrev «man er ikke født kvinne, man blir det».³⁰ Stereotypen i oppfattede maskuline og feminine roller er altså kulturelt betinget, og vil ikke være det samme i alle kulturer til alle tider. De Beauvoir snakker her altså om den sosiale konstruksjonen vi kjenner igjen som kjønn.

2.2.4. Synliggjøringsprosjektet

Kjønn som en sosial konstruksjon og et historisk skapt begrep ble som nevnt før et viktig perspektiv i historieskrivingen. Midt på 1970-tallet tok også interessen for såkalt mikrohistorie og sosialhistorie seg kraftig opp. Historikere, blant annet innenfor kjønnsforskningsfeltet, mente et nytt perspektiv på historien ville gi en grundigere forståelse av tidligere hendelser. Mye av historien som ble skrevet med utgangspunkt i disse perspektivene var historie som fokuserte på marginaliserte grupperinger, typisk etniske minoritetsgrupper, sosiale grupper og kvinner. Dette skiller seg fra tidligere historie, som hadde fokusert på den vestlige verden, krigshistorie og politisk utvikling. I og med at disse tingene i stor grad var styrt av hvite, vestlige menn, var det også disse historien fokuserte på. Edward Palmer Thompson ledet an arbeidet med den nye sosial- og kulturhistorien i Storbritannia, som siden tok seg kraftig opp på resten av kontinentet og i USA. Han ønsket med boka *The Making of the English Working Class* fra 1963 å gjenninføre det handlende mennesket og den historiske hendelsen i marxistisk inspirert historie. Knyttet til studier av ‘taperne’ i historien vokste det nå frem en rekke spesialiserte felt som vektla sosialhistorie og mikrohistorie, eller et ‘nedenfra og opp’ perspektiv på historien.³¹

²⁸ (Connel, 1996, s. 161)

²⁹ (Rubin, 1975, s. 179)

³⁰ (Jegerstedt & Mortensen, 2008, ss. 17-18)

³¹ (Andresen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2015, ss. 196-197)

Denne sosialhistorien og mikrohistorien skulle bidra til å skape et mer nyansert bilde av hvordan samfunn og kulturer hadde blitt til. For eksempel bidro sosialhistorien og mikrohistorien i Norge til at den nasjonale fortellingen ble utvidet til å inkludere samer, kvener og kvinner. Dette ga den nasjonale fortellingen større legitimitet og bidro til en større nasjonal forståelse av hvem vi som folk og nasjon var. Den nasjonale fortellingens hovedformål er jo gjerne å skape en felles identitet og legitimere vår plass som samfunn og kultur.³²

2.5. Historiografisk metode

Historiografi er den grenen av historievitenskapen som studerer sin egen utvikling, altså som beskriver og drøfter de grunnleggende kjennetegnene ved historieskriving. Historiefaget krever en forståelse av sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid, og er i større grad opptatt av måtene å bruke historie på.³³ Historiografien legger til grunn at ulike kulturer og tidsperioder har spesielle kjennetegn som man kan finne igjen i historiske tekster. Problemer man kan møte på ved bruk av historiografisk metode, og i historieskrivingen generelt, er å gi en objektiv fremstilling. Nesten uansett hvor forsiktig en er med dette vil historikeren bevisst eller ubevisst overføre sine egne kulturelle forutsetninger over på kulturen som analyseres.³⁴

Eldre historiografisk forskning forsøkte i stor grad å analysere de store historikerne og deres arbeid, ut i fra hvilken tids tanker og politisk ideologi de var påvirket av. Senere har oppmerksomheten vært rettet mot forskningsmiljøene og endringer i forskningsmønstre. Med dette har man forsøkt å påvise ulike perioder i historieskrivingens historie, som for eksempel den feministiske bølgen fra 1970-tallet. I den nyeste historiografiske forskningen har man også dratt frem forskningsinterne forhold som en påvirkningsfaktor. Eksempler her er systemet for oppbygging av forskningsinstitusjoner, uformelle statushierarkier, etablering av forskerorganisasjoner og forskningstradisjonen.³⁵ I dag har det blitt enklere å studere kjønn enn det for eksempel var i 1970-årene, fordi det har blitt en etablert teoretisk retning innenfor historiefaget.

I de senere årene har en også blitt mer og mer opptatt av å studere historietekstenes intertekstualitet. Historiografien har altså rettet søkelyset mot selve teksten, og særlig

³² (Heiret & Rymin, 2013, ss. 8-9)

³³ (Børhaug, Hunnes, & Samnøy, 2015, s. 20)

³⁴ (Weidling, 2013), 2. avsnitt

³⁵ (Weidling, 2013), 3. og 4. avsnitt

tekstenes karakter som fortelling. Hva er det som karakteriserer historikernes historier og hvordan skaper tekstene et tekstfelleskap som også er et vitenskapsfelleskap?

2.5.1. Narrativer

I masteroppgaven skal jeg analysere oppbyggingen av selve teksten og har derfor valgt å bruke Hayden Whites teorier om narrativer i historieskrivingen. Hayden White knytter historieteksten særlig opp mot det litterære. En god historiefremstilling bærer preg av sterke litterære kvaliteter og forsøker å skape en meningsfull og helhetlig fremstilling som kan gripe tilhøreren på samme måte som skjønnlitteratur eller fortellinger kan. En god historietekst har altså et narrativ som i større eller mindre grad er nært knyttet opp mot det skjønnlitterære. Det er til forskjell fra skjønnlitteratur et helt annet krav til kilder og vitenskapelighet. Den tradisjonelle fremstillingen historikere har benyttet seg av når de skal formidle historisk kunnskap er fortelling. White legger derfor til grunn at en undersøkelse av historieskriving og hva den enkelte fremstilling egentlig formidler nødvendigvis må innebære en undersøkelse av historieskrivingens fortellende form, altså det narrative.³⁶

For å analysere de narrative fremstillingene er man nødt til å identifisere og kategorisere de ulike bestanddelene og strukturene. Fortellinger inneholder altså flere ulike lag: faktiske utsagn, argumenter, språklige figurer, plot, arketypiske fortellerstrukturer, og mytiske og ideologiske aspekter. Poenget med en slik analyse er et forsøk på å identifisere og definere likhetene for å få frem ulikhetene. Historietekst er mye mer enn fakta, enkeltstående utsagn om en hendelse, og klar og tydelig argumentasjon. Historikernes kildemateriale forklares gjennom et språk som tillegger det bestemte betydninger, og fakta tillegges tyngde fordi man velger å i det hele tatt inkludere de. Det kan altså være vel så viktig å se på hva som utelates, eller ikke direkte sies.³⁷

Begrepsapparatet får også betydning, mener White, hvilken mening tillegges enkelte hendelser og de ulike fakta, samt hvordan velger historikeren å bygge fremstillingen opp. Hvilket perspektiv prøver historikeren å formidle, det kan her være nyttig å se på etiske, ideologiske eller politiske implikasjoner fremstillingen får. I mellomrommet mellom tekst og virkelighet, nivåene i teksten, formes fortellingen med perspektiv, komposisjon og stil, ordvalg og språklige konstruksjoner. Paradokset, mener White, er at historieskrivingen alltid er narrativ, mens dens fortidige virkelighet aldri er det. White fokuserer mye på hvordan

³⁶ (Norland, 2003, ss. 7-8)

³⁷ (Norland, 2003, ss. 8-9)

historiefortellingen er mer konvensjonell enn vi tror, og at det er på denne måten fortidens hendelser fremstår forståelige og meningsfulle for oss.³⁸

For å analysere historien om suffragettene er det altså ikke nok å se på hva som er skrevet, men hvordan, hva som er utelatt og hvilke fortellerstrukturer som brukes for å gjøre historien gjenkjennelig. I selve oppgaven vil jeg prøve å analysere språket, altså det som underliggende blir implisert, men ikke sagt, og prøve å si noe om hvordan dette påvirker forståelsen av hendelsene og bevegelsen.

2.5.1.1. Plotstruktur

Hvorfor blir fortellinger som de blir? Og hvorfor forstår vi som lesere fortellingene på en bestemt måte? White mener disse spørsmålene kan besvares ved å identifisere den arketypiske myten, som fortellingen er en eksemplifisering av, altså ved å avdekke den pre-generiske plotstrukturen.³⁹

Hendelser gjøres til en fortelling ved at man dekker over eller underordner enkelte elementer og retter søkelyset mot andre. Som potensielle elementer av en fortelling er historiske hendelser verdinøytrale. Om de i fortellingen blir komiske, tragiske, romantiske eller satiriske, avhenger av historikerens valg av den plotstrukturen hun/han mener er best egnet til å ordne hendelser av dette slaget, slik at fortellingen blir forståelig.⁴⁰

To historikere kan ha samme slags fakta, og like god kjennskap til historien, men presentere det på to vidt forskjellige måter, på bakgrunn av hvilken oppfatning man har av hva som vil gjøre fortellingen best. Dette gjør at de underbygger fakta ulikt, uten at det betyr at man presenterer feilfakta eller finner på ting. Hvilke fakta som er fremhevet og hvilke som blir presentert som mindre viktig, vil styre hvordan en som leser oppfatter historien. Hvordan virker så ulike fortellinger om samme tema så plausible for deres respektive publikum? Fordi en som leser deler visse forutinntatte oppfatninger om historien og dermed er mottakelig for nettopp for denne historiefremstillingen.⁴¹

Innkoding av hendelser i kjente plotstrukturer er et av midlene en kultur har til å gi sin personlige og offentlige fortid mening. En mulighet for å gi mening til en hendelsesrekke som kan virke fremmedartet, gåtefull eller mystisk i sin umiddelbare manifestasjon, er å innkode

³⁸ (Norland, 2003, ss. 9-11)

³⁹ (White, 2003, s. 33)

⁴⁰ (White, 2003, s. 33)

⁴¹ (White, 2003, s. 34)

hendelsene utfra kulturelt betingede kategorier. Virkninger er da at det ukjente vil fremstå som kjent.

Den narrative fremstillingen, ifølge White, forteller oss som lesere i hvilken retning vi bør tenke på hendelsene, og hvilke følelser vi skal få med aktørene. På samme måte kan en metafor lede oss inn på de symbolske egenskapene ting har fått i den vanlige språkbruken. White illustrerer dette ved å bruke frasen «Min kjærlighet, en rose». Denne frasen skal ikke tolkes dithen at den elskede er en rose, eller at den har de spesielle kjennetegnene til en rose. Den elskede deler *egenskaper* som rosen symboliserer i vår kultur, for eksempel ynde eller skjønnhet. Metaforen fungerer som et symbol for å fastslå hvordan vi bør føle om den tingen som fremstilles.⁴² På samme måte vil en historikers innkoding av historien i kjente plotstrukturer ubevisst lede leseren inn på hva hun/han bør tenke eller føle om hendelsene.

For å forstå en tekst hovedhistorie, eller for å kunne definere hvilken grunnfortelling historieteksten er en del av, kan det lønne seg å definere hvilken plotstruktur den følger. De fire plotstrukturene er som nevnt over tragedie, komedie, romanse og satire. Francis Sejersted forklarer disse kategoriene nærmere i artikkelen «Historiefagets fortellinger» i *Nytt Norsk Tidsskrift* fra 1995. Han beskriver romansen som den typiske historiefortellingen. Romansen er historien om det godes seier over det onde ved at heltene klarer å ta skjebnen i sin egen hånd.⁴³ Mens tragedien og komedien blir kvalifiseringer av romansen, blir det motsatte av romansen satiren. Satiren kjennetegnes ofte av ironi, eller sarkasme, og er et forsøk på å skape avstand til aktørene og hendelsene, hvor romansen forsøker å skape nærhet.⁴⁴ Tragedien som en modifisert variant av romansen, handler ofte om et slags 'forræderi' fra uventet hold, aktørene som er heltene i dette plottet, blir presentert som tragiske helter.⁴⁵ Den siste kategorien, komedie, har også mange likheter med en romanse, men skiller seg ved at den forutsetter en mer underliggende harmoni og munterhet. Den lykkelige slutten kommer når en rekke misforståelser er oppklart og harmonien gjenopprettes ved at sirkelen slutes. Romansen på den andre siden har en mer lineær oppbygging, og ender når målet er nådd.⁴⁶

⁴² (White, 2003, ss. 42-43)

⁴³ (Sejersted, 1995, s. 316)

⁴⁴ (Sejersted, 1995, s. 321)

⁴⁵ (Sejersted, 1995, ss. 322-323)

⁴⁶ (Sejersted, 1995, s. 319)

2.5.2. Grunnfortellinger

Grunnfortellinger er fortellinger som kan deles av flere tekster. Med dette menes fortellinger som har visse narrative rammer eller oppbygning som blir gjentatt og reproduisert.

Grunnfortellinger har spilt en stor rolle i oppbyggingen av den nasjonale fortellingen, og kan kanskje best kjennes igjen ved at det er visse historier vi alle er enige om er sanne eller riktige. Et eksempel på dette er hvordan den staute norske nordmannen har karret seg opp fra ingenting ved hjelp av hardt arbeid og pågangsmot. Historiene følger altså et mønster vi kjenner igjen, og tar for seg historier vi alle har hørt, og som bygger opp om den nasjonale selvfølelsen.⁴⁷

For å finne frem til grunnfortellingene innen en historieretning, kan det være analytisk fordelmessig å identifisere hver enkelt tekst hovedfortelling. Som Heiret, Rymin og Skålevåg beskriver det i innledningen til *Fortalt Fortid*: «Finnes det én eller flere meningsbærende fortellinger (...) som uttrykker tekstens hovedbudskap?»⁴⁸ Dette hovedbudskapet eller hovedfortellingen kan deles av flere tekster, og det er først da man kan begynne å snakke om en grunnfortelling. For å virkelig forstå en historietekst bør en kunne gjenkjenne hovedfortellingen. Hovedfortellingen i en tekst kan en finne eller tydeliggjøre ved å stille flere spørsmål. Hva er utelatt, hva er tillagt vekt, hvilke perspektiver beskriver hendelsesforløpet og hvilke prinsipper ligger til grunn for hva som er tatt med?⁴⁹ Hvem eller hva handler i teksten, hva er det som faktisk frembringer endring? Skrives aktørene eller objektene inn i teksten som helter eller skurker, og handler teksten om enkeltindivider eller grupper? Slik kan en rette oppmerksomheten mot selve teksten som studieobjekt.

Grunnfortellingene er i motsetning til Whites narrativer, som blir beskrevet over, ikke rent formalistiske. Det kan altså finnes mange grunnfortellinger, og grunnfortellingen kan også vokse til å inkorporere flere ting og grupper etter hvert som samfunnet endrer seg. Den nasjonale historien kan derfor sies å være bygget opp av en rekke grunnfortellinger som er samlet. Det som i starten var en middelklasse-mannshistorie, har i dag samlet innunder seg historien til kvinner, arbeidere, bønder, etniske minoriteter og lignende.⁵⁰

På samme måte som den nasjonale historien er bygget opp av visse hovedfortellinger og grunnfortellinger, følger historien om kampen for stemmerett visse narrative rammer. Det er

⁴⁷ (Heiret & Rymin, 2013, ss. 24-25)

⁴⁸ (Heiret & Rymin, 2013, s. 26)

⁴⁹ (Heiret & Rymin, 2013, s. 26)

⁵⁰ (Heiret & Rymin, 2013, s. 25)

disse narrative rammene jeg skal se nærmere på i analysen min. Hvilke hovedfortellinger finnes i de utvalgte forskningsverkene? Hvordan blir disse hovedfortellingene reproduisert og utviklet, og kan en gjenkjenne og finne den samme historien i flere bøker og på den måten begynne å snakke om en eller flere grunnfortellinger? For å identifisere disse grunnfortellingene vil jeg også forsøke å gjenkjenne hvilke narrative strukturer, altså plotstrukturer de ulike fortellingene hører inn under, og om de er ulike i de forskjellige grunnfortellingene.

I analysen min skal jeg i hovedsak se på to retninger innen suffragetteforskningen. Den ene retningen er her representert ved Andrew Rosens *Rise up, Women!* og David Mitchells *Queen Christabel*, begge fra 1970-tallet. Disse narrative bygger i stor grad på to bøker som kom på 1930-tallet *The Suffragette Movement* av Sylvia Pankhurst og *The Strange Death of Liberal England* av George Dangerfield. Jeg skal derfor først analysere disse to bøkene og prøve å si noe om hvordan suffragettehistorien fikk det narrative den fikk og hvorfor. Den andre retningen kom som en reaksjon på den typen narrativ som Rosen og Mitchell representerer og er et resultat av et større fokus på kvinnehistorie og kjønnsforskning på 1970- og 1980-tallet. Jeg skal se litt nærmere på Sandra Stanley Holtons *Suffrage Days* og Molly Housego og Neil R. Storeys *The Women's Suffrage Movement*, fra 1996 og 2012. Men først: til der det hele startet.

Kapittel 3: De tidligste premissleverandørene: Sylvia Pankhurst og George Dangerfield

Hvordan har narrativet om suffragettene blitt skapt? Hvilke kilder er det som har fått lov til å være premissleverandører for hvordan en skal skrive om og tenke på suffragettene? I dette kapitlet skal jeg analysere det som for mange har vært inngangsporten til historien om kvinnerettsbevegelsen i Storbritannia, og si noe om hvorfor narrativet ble som det ble.

Når en skal studere hvordan suffragettene er blitt skrevet om, kommer en ikke unna å forholde seg til Sylvia Pankhurst sin bok *The Suffragette Movement* og George Dangerfield sin bok *The Strange Death of Liberal England*. Førstnevnte først publisert i 1931 og sistnevnte i 1935. Grunnen til dette er at disse, i hovedsak, er blitt brukt som hovedkilder og inspirasjon for andre bøker som ble skrevet, fra 1935 og frem til 1980-tallet. Disse bøkene er, til tross for at de er en del år gamle, fortsatt mye brukt i suffragetteforskningen.

3.1. *The Suffragette Movement* (1931)

Boken er skrevet i 1931 og er en av flere bøker Sylvia Pankhurst skrev om bevegelsen hun selv var en del av i mange år, sammen med moren Emmeline Pankhurst og søstrene Christabel og Adele Pankhurst. Denne boken ble skrevet etter kvinnene i Storbritannia hadde fått stemmerett på lik linje med menn i 1928, og har på den måten kanskje gitt Sylvia Pankhurst mer tid til å fordøye og vurdere effekten av kvinnekampen WSPU drev, noe boken også bærer preg av.

3.1.1. En familiesaga

Det kanskje mest interessante aspektet ved boken, med tanke på videre analyse, er måten hun beskriver familien og familiedynamikken, i tillegg til hvordan hun skriver seg selv inn som en avgjørende brikke for seieren i 1918. Sylvia Pankhurst har, som Rosen og Mitchell senere påpekte, en nesten heltetilbedelse av faren og har dedikert et eget kapittel til hans ære i starten av boken. Her beskriver hun blant annet farens sosiale engasjement og morens utrøstelige kjærlighetsorg når Richard Pankhurst døde. Hun viser her den enorme respekten hun har for faren ved utsagn som:

(...) brilliantly equipped with academic distinction, he was to become, for forty years, the most outstanding public personality in his native city. His abilities never passer unperceived. Office was always refused him; honour never. (...) In appearance he

charmed and challenged. Younger in looks than his youthful years, graceful and vivacious in bearing, wearing his red beard pointed like a Frenchman (...).⁵¹

Boken har undertittelen *An Intimate Account of Persons and Ideals* og er veldig tydelig en bok skrevet fra Sylvia Pankhursts perspektiv og forståelse av kampen for stemmerett. Hele første del av boken handler om faren, og viser således hennes beundring for farens arbeid og prinsipper. I motsetning til beskrivelsene av faren, står beskrivelsene av moren som er mer kritiske. Emmeline Pankhurst, født Goulden, blir på den ene siden beskrevet som smart og talentfull, men også som altfor rastløs, og opptatt av overfladiske ting som klær og sosietetslivet:

(...) she was lovely enough to win the heart of any man. What pretty clothes she wore, and how well she knew to wear them, so that they seem wholly artless in their grace, although they were the subject of her endless interest and care!⁵²

Det er utseende hennes som fanger oppmerksomheten til Richard Pankhurst, og Emmeline Pankhurst forsøker etter ekteskapet å imponere sin ektemann ved å studere, noe hun mislykkes med. Det hun derimot lykkes med, er å kaste seg inn i Richard Pankhursts mange hjertesaker. En kan også lese ut av Sylvia Pankhursts navn, hvem av foreldrene hun foretrekker, hun fikk nemlig navnet Estelle Sylvia. Estelle var valgt av Emmeline Pankhurst og Sylvia var valgt av Richard Pankhurst, hun brukte selv utelukkende Sylvia. Hun ga også sønnen navnet Richard Keir Pethick Pankhurst, oppkalt etter faren, Richard Pankhurst, Keir Hardie, mangeårig representant for ILP og Pethick-Lawrence-paret, som ble kastet ut av WSPU, noe som kanskje sier noe om hvor hennes sympatier lå.

Det er i første del av boken vi først blir introdusert for Christabel Pankhurst, Sylvia Pankhursts eldre søster. Der Sylvia Pankhurst beskriver seg selv som stoisk, oppmerksom og smart, blir Christabel Pankhurst fremstilt som litt sjefete, impulsiv og mest elsket av særlig moren, noe som er særlig tydelig i beskrivelsen av hvordan hun tok vare på sin førstefødte: «Subsequent children, when she was beginning to find a place in her husband's public work, were handed over to a nurse, but this first darling were her own charge.»⁵³ Og videre: «From the day of

⁵¹ (Pankhurst, 2013), bok I, kap. I, 15. avsnitt

⁵² (Pankhurst, 2013), bok II, kap. I, 7. avsnitt

⁵³ (Pankhurst, 2013), bok II, kap. I, 13. avsnitt

Christabel's imprisonment, Mrs. Pankhurst, to whom her first-born had ever been the dearest of her children, proudly and openly proclaimed her eldest daughter to be her leader.»⁵⁴

Det er også i Sylvia Pankhursts bok ideen om at Emmeline Pankhurst var sjalu på at datteren Christabel Pankhurst først ble lansert. Christabel Pankhurst ble introdusert for og engasjert i kvinnesaken via andre enn Emmeline Pankhurst, og Sylvia Pankhurst skriver følgende om morens reaksjon: «Mrs. Pankhurst was intensely jealous of her daughter's new friendship. She complained to me bitterly that Christabel was never at home now; my words of comfort availed little.»⁵⁵ Sylvia Pankhurst skriver også at moren i det store og det hele underla seg Christabel Pankhursts kommandoer som beskrevet over, men også tydelig når hun beskriver en episode hvor Christabel Pankhurst motsatte seg å stemme mot ledelsen i ILP på grunn av at hun ikke likte personen som foreslo det.

The redoubtable Sam Hobson was engineering a little insurgent movement against the policy of the executive. He had already won the support of Mrs. Pankhurst, but Christabel, who detested Hobson, emphatically rebuked her, declaring that after two years' absence from the conferences it ill became her to oppose the N.A.C. Mrs. Pankhurst accepted this ruling, an early evidence of her daughter's ascendancy.⁵⁶

Det er gjennomgående i boken tydelig at Sylvia Pankhurst ikke nødvendigvis alltid var særlig imponert over Christabel Pankhursts handlinger. Et eksempel er når hun beskriver den første arrestasjonen, og starten på den militante kampen. Sylvia Pankhurst skriver hvordan Christabels trusler om å spytte på en konstabel «was not carried out in a very realistic manner»⁵⁷ og videre reaksjonen hennes når hun innser hva folk tenkte om episoden:

Christabel was charged next day with spitting in the face of a police superintendent and an inspector. Always slow to realize how a given action would present itself to the minds of others, she was surprised by the horrified astonishment expressed that a young lady could so behave.⁵⁸

Det er altså i disse små stikkene til moren og søsteren en kan se hvor Sylvia Pankhurst lojalitet ligger. Denne typen beskrivelser av Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst ble

⁵⁴ (Pankhurst, 2013), bok V, kap. II, 14. avsnitt

⁵⁵ (Pankhurst, 2013), bok IV, kap. II, 3. avsnitt

⁵⁶ (Pankhurst, 2013), bok IV, kap. I, 18. avsnitt

⁵⁷ (Pankhurst, 2013), bok V, kap II, 2. avsnitt

⁵⁸ (Pankhurst, 2013), bok V, kap. II, 5. avsnitt

stående relativt ubestridt i mange år, delvis på grunn av denne boken, og den ble også videre fortalt i forskningen, noe min analyse av Rosen og Mitchell sine bøker vil vise.

Sylvia Pankhurst forhold til moren Emmeline Pankhurst endret seg i årene WSPU var aktive. Spesielt beskriver Sylvia Pankhurst hvordan moren går vekk fra det den sosiale bevisstheten Richard Pankhurst hadde innprentet i dem alle, og endret seg til noe som ikke var gjenkjennelig lenger. I 1912 gikk havnearbeiderne ved Themsen og Medway ut i streik fordi de ikke hadde fått de endringene som hadde blitt lovet ved forrige streik. Streiken holdt på så lenge at mange sultet og som Sylvia Pankhurst skriver: «Misery was intense, homes were sold up, children died.»⁵⁹ En sak som hadde fått Richard Pankhurst til å snu seg i graven hadde ikke helt samme påvirkning på Emmeline Pankhurst, ifølge Sylvia Pankhurst:

Passionately would Dr. Pankhurst have protested, staking his legal knowledge and reputation, against the employment of the troops: ardently would Mrs. Pankhurst, in the old days, have joined in the relief of distress.⁶⁰

Det er her tydelig hvordan Sylvia Pankhurst syn på moren har endret seg, hennes oppfatning av at moren har gått bort fra 'den gode' kampen og solgt seg ut til en type aksjonisme som Sylvia selv ikke var enig i. Ikke bare engasjerte ikke Emmeline Pankhurst seg men, som Sylvia Pankhurst skriver, Christabel Pankhurst mente at arbeidernes streik ikke var velbegrunnet og organisasjonsavisen *Votes for Women*: «(...) declared that Suffragettes had more reason for revolt than working men, for the latter had votes and so 'could gain improvements in their condition without resorting to strikes.'».⁶¹ WSPU, og Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, hadde på dette tidspunktet ikke lenger Sylvia Pankhurst respekt og lojalitet, noe som fikk følger for videre samarbeid dem imellom. Sylvia Pankhurst beskriver hvordan det hele toppet seg, når hun ble bedt om å ta med seg undergruppen East London Federation i WSPU og gå. Christabel Pankhurst var, ifølge Sylvia Pankhurst, ikke interessert i en organisasjon som jobbet for og med arbeiderklassekvinnene, og hun beskriver hendelsen slik:

«You have a democratic constitution for your Federation; we do not agree with that.»
(...) a working women's movement was of no value: working women were the weakest portion of the sex: how could it be otherwise? Their lives were too hard, their

⁵⁹ (Pankhurst, 2013), bok VI, kap. XI, 27. avsnitt

⁶⁰ (Pankhurst, 2013), bok VI, kap. XI, 28. avsnitt

⁶¹ (Pankhurst, 2013), bok VI, kap. XI, 28. avsnitt

education to meagre to equip them for the contest. (...) «You have your own ideas. We do not want that; we want all our women to take their instructions and walk in step like an army!»⁶²

Denne militære fremtoningen ved Christabel Pankhurst er noe som siden er blitt reproduisert i mange forskningsverk, noe analysen min senere viser. Beskrivelsene av Christabel Pankhurst i forkant av dette sitatet sier mye om hvordan Sylvia Pankhursts respekt for søsteren på dette tidspunktet har falt betraktelig. For det første var hun i Paris for å unngå arrestasjon, til forskjell fra Sylvia Pankhurst selv som på dette tidspunktet kom rett fra fengsel, og for det andre møtte hun henne ganske komfortabelt: «(...) nursing a tiny Pomeranian dog (...)».⁶³

WSPU hadde på dette tidspunktet helt mistet kontakt med det Sylvia Pankhurst mente var røttene og formålet. De hadde glemt hva som var årsaken til at det hele startet, og det ble ikke noe bedre når krigen startet. I stedet for å fortsette å kjempe for stemmerett for kvinner startet WSPU arbeidet med å rekruttere kvinner til å melde seg til arbeidstjeneste. Sylvia Pankhurst og hennes nå frigjorte organisasjon derimot, fortsatte å kjempe:

Whilst many organizations abandoned all open-air meetings, ours were continuous. Again and again we took the lead in calling such Suffrage and Labour organizations as were prepared to co-operate in joint demonstrations in Trafalgar Square, in Hyde Park and in theatres and large halls. Whatever additional subjects such might strive to promote, 'Human Suffrage' took always a prominent place.⁶⁴

Med slike utsagn plasserer Sylvia Pankhurst seg selv i en ganske viktig rolle under krigen i arbeidet for å skaffe kvinner stemmerett. På den andre siden av dette står WSPU, med Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst i førersetet. Sylvia Pankhurst beskriver en episode hvor de ulike kvinneorganisasjonen får sjansen til å uttale seg om et forslag for å gi stemmerett etter krigen og WSPUs svar er: «(...) they would 'not allow themselves to be used to prevent soldiers and sailors from being given the vote.'».⁶⁵ Dette beskriver Sylvia Pankhurst som det siste, tydelige beviset på at WSPU hadde mistet både bakkekontakt og respekt. Reformen for stemmerett gikk på tross av dette gjennom i 1918, og som Sylvia Pankhurst beskriver det:

⁶² (Pankhurst, 2013), bok IX, kap. IV, 7. avsnitt

⁶³ (Pankhurst, 2013), bok IX, kap. IV, 7. avsnitt

⁶⁴ (Pankhurst, 2013), bok IX, kap. XI, 1. avsnitt

⁶⁵ (Pankhurst, 2013), bok IX, kap. XI, 16. avsnitt

Undoubtedly the large part taken by women during the War in all branches of social service had proved a tremendous argument for their enfranchisement. Yet the memory of the old militancy, and the certainty of its recurrence if the claims was set aside, was a much stronger factor in overcoming the reluctance of those who would again have postponed the settlement.⁶⁶

Trusselen om militante aksjoner var altså, ifølge Sylvia Pankhurst en av de viktigste grunnene til at stemmeretten ble en realitet. Dette sett sammen med det arbeidet kvinnene hadde lagt ned under krigen, og Sylvia Pankhursts press ble altså utslagsgivende for seieren i 1918.

3.1.2. Hovedfortelling

For det første beskriver Sylvia Pankhurst sin egen rolle i suffragettehistorien som noe viktigere enn andre kilder skulle tilsi. Dette gjør jo at rollen til Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst blir skrevet litt ned. For det andre gjør hennes tydelig sympatier med arbeiderbevegelsen og arbeidernes sak at historien fremstår på en litt kritisk måte, som kjent kuttet WSPU bånd med ILP for å fokusere på kvinnesaken alene. For Sylvia Pankhurst var kvinnesaken og arbeidernes sak tett forbundet, og hennes bånd til sosialismen, gjorde nok dette bruddet ekstra sårt og uforståelig. På tidspunktet boken kom ut, i 1931, hadde også Sylvia Pankhurst ekstremt lite kontakt med moren og søsteren. Etter at hun selv ble bedt om å gå fra WSPU, og opplevde at moren og søsteren ikke kjempet i det som hadde vært Richard Pankhurst ånd, var ikke forholdet dem imellom veldig bra. Dette er jo med på å påvirke oppfatningen og beskrivelsene hennes av Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, noe som senere har blitt reproduisert av blant annet Rosen og Mitchell.

Sylvia Pankhursts bok kan stort sett plasseres inn plotstrukturen tragedie. Tragediens kjennetegn er på mange måter den samme som romansens: en historie om folkets kamp mot overmakten. I tillegg har tragedien de kjennetegnene at den ofte starter med en underliggende harmoni, som på et tidspunkt blir bestridt av misforståelser eller forræderi, men som den tragiske helten klarer å overkomme slik at harmoni kan bli gjenopprettet. Sylvia Pankhurst er ganske klart selv den tragiske helten i denne historien. Harmonien er representert ved familielivet og det sosiale engasjementet som familien har når faren Richard Pankhurst er i live. Dette engasjementet og arbeidet fortsetter i kort tid etter hans død, ved opprettelsen av WSPU og kampen for kvinner stemmerett. Forræderiet er Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst, som kaster Sylvia Pankhurst ut fra organisasjonen og som endrer sitt ståsted og

⁶⁶ (Pankhurst, 2013), bok IX, kap. XI, 41. avsnitt

arbeid fra det som det tidligere hadde vært. På tross av dette klarer den tragiske helten, Sylvia Pankhurst, å lykkes med sitt mål: få stemmerett for kvinner.

3.2. *The Strange Death of Liberal England* (1935)

It is almost impossible to write the story of the Woman's Rebellion without admitting certain elements of brutal comedy. An Aristophanes alone could do it justice. From the spectacle of women attacking men there rises, even in this day, an outrageous, an unprincipled laughter. And when a scene as ordinary as English politics is suddenly disturbed with the swish of long skirts, the violent assault of feathered hats, the impenetrable, advancing phalanx of corseted bosoms – when, around the smoking ruins of some house or church, there is discovered the dread evidence of a few hairpins or a feminine galosh – then the amazing, the ludicrous appearance of the whole thing is almost irresistible.⁶⁷

Innen britisk politisk historie var Dangerfield den første som virkelig trakk inn suffragettene som en del av det politiske landskapet i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet. Tidligere bøker publisert om suffragettene handlet kun om organisasjonen WSPU eller personer i WSPU, Dangerfield plasserte suffragettene inn i en større politisk omveltning som foregikk i Storbritannia på dette tidspunktet. Både Andrew Rosen og David Mitchell har begge brukt Dangerfield sitt syn på bevegelsen, og det er derfor viktig å gå nærmere inn på hvordan fremstilling. *The Strange Death of Liberal England* ble skrevet i 1935, og har blitt gitt ut i mange utgaver siden det, sist i 2012. Det er altså en bok som har blitt mye brukt og lest, og som fortsatt fremstår som en interessant vinkling på de politiske omveltningene i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet.

3.2.1. Politisk satire

Dangerfield var udannet journalist, noe språket i boken bærer veldig preg av. Det er ikke en veldig typisk historiebok, selv om den i dag over 80 år etter første publikasjon fortsatt blir gitt ut i nye opplag. Språket er fargerikt og fylt med beskrivelser som ikke typisk dukker opp i historiebøker, i hvert fall ikke på tidspunktet boken først ble publisert i 1935. Boken har også en veldig spenningsfylt og typisk skjønnlitterær oppbygging, med et mål om å holde leseren i suspens, noe som kanskje også er grunnen til at den fortsatt blir lest den dag i dag.

⁶⁷ (Dangerfield, 2012, s. 135)

Det fargerike språket er også tilfellet når George Dangerfield introduserer kvinnene. I en historie som bruker mye fargerikt språk er ikke presentasjonen av kvinnene noe dårligere og han beskriver det slik:

Her whole career lay in marriage, her security was founded in her husband's ability to provide for her, her ambition satisfied itself in helping him along his path through the world. These were her conscious desires, but could she live up to them? Unfortunately, she could not.⁶⁸

I følge George Dangerfield er den viktorianske kvinnen bare en støttespiller i sin ektemanns liv og har som mål å oppfylle hans ambisjoner. Hennes viktigste oppgave var altså å sørge for at mannens drømmer og ønsker ble oppfylt. Dangerfield forklarer videre hvordan den enslige kvinnen, som følge av at hun ikke var gift, ikke fikk oppfylt sitt livs oppgave, og egentlig ikke hadde noen muligheter i livet sitt. Hvordan skulle da disse kvinnene kaste fra seg korsettene og ta kontrollen over eget liv? George Dangerfield er i hvert fall klar på en ting: noe måtte skje og det var kvinnene som måtte sørge for det. Han skriver det slik: «One thing was clear: by living only in relation to a single man, woman had become separated from her own womanhood, and, by fair means or foul, she must get it back again.»⁶⁹

Dangerfield beskriver i utgangspunktet kvinnebevegelsen og kvinnekampen som en positiv sak, som det var på høy tid ble brakt frem i lyset. «... (and) it is a positive movement we are now to inquire into».⁷⁰ Denne tolkningen viderefører senere Rosen og Mitchell, noe jeg viser i analysen av de. Selve kvinnebevegelsen blir sett på som et positivt fremskritt i en verden som var veldig låst i gamle roller. Når Dangerfield først snakker om suffragettene er han derimot mindre nådig i sin beskrivelse:

For the Women's Rebellion – the outrageous Suffragette Movement of 1910 – 14 – was above all things a movement from darkness into light, and from death into life (...). The Suffragettes were always in a minority, and their behaviour, to say the least of it, was neither sensible nor endearing.⁷¹

Det er her viktig å nevne at denne måten å skrive på, ikke er noe Dangerfield spesielt forbeholder suffragettebevegelsen. Hele boken har samme, litt satiriske preg. Dette er

⁶⁸ (Dangerfield, 2012, s. 128)

⁶⁹ (Dangerfield, 2012, s. 129)

⁷⁰ (Dangerfield, 2012, s. 127)

⁷¹ (Dangerfield, 2012, s. 127)

selvfølgelig et skriveteknisk grep Dangerfield bevisst har tatt, og gjør på mange måter historien mer lettfattelig enn om han hadde valgt å skrive i en mer akademisk setting. Det gir likevel ett inntrykk av karakterene som siden har blitt videreført i andre historiske fremstillinger. Det kanskje beste eksempelet på dette er Dangerfields beskrivelse av Emmeline Pankhurst. På den ene siden beskrives hun som «(...) a fragile little woman, not more distinguished in her appearance than other pretty little women who have worn well».⁷² På den andre siden ble hun beskrevet som en kvinne en nødigg ville ha som fiende, da hun var villig til å ofre nesten alt for sin sak. Emmeline Pankhurst hadde ikke den sosiale standen nødvendig for å drive effektiv lobbyvirksomhet, og kastet seg derfor ut i den militante kampen.

Fra starten av, det Dangerfield definerer som, den militante kampanjen var de militante kvinnene i en liten og ikke respektert minoritet: «(...) from then until the war they were always in the minority. This was only to be expected. For all her mistakes – and they were many and fantastic – the militant suffragette lived in the present, and must be enrolled among the makers of history.»⁷³ Dangerfield beskriver videre hvordan denne militante og kvinnetunge fraksjonen naturlig nok fikk utslag i form av homoseksualitet:

(...) it was from some secret yearning to recover the wisdom of women that the homosexual movement first manifested itself in 1912 among the suffragettes. This was the second stage in the making of pre-war feminine history. It was achieved in disorder, arrogance and outrage. It was melodramatic, it was hysterical, it was in a hurry. It possibly deserves every bad epithet but one – it was not perverse.⁷⁴

Dette inntrykket av suffragettene som homoseksuelle, er noe som senere også andre har vektlagt som et bevis på at disse suffragettene ikke representerte kvinnebefolkningen generelt i Storbritannia. Dangerfield beskriver også suffragettene som en nesten religiøs bevegelse. Dette blir også en viktig del av suffragettehistorien videre. Han bruker som eksempel hvordan de fanatiske kristne skikkelsene i tidligere tider ikke ville være noen en satte seg ned med for å ta en kaffe, og beskriver Christabel Pankhursts kamp mot Asquith som en kamp mot løven i bibelhistorie. Suffragettene generelt var, i følge Dangerfield ikke noe bedre:

⁷² (Dangerfield, 2012, s. 131)

⁷³ (Dangerfield, 2012, s. 129)

⁷⁴ (Dangerfield, 2012, s. 130)

The suffragettes were, in their way, equally unlikely and uncompanionable; yet they assisted women no little way towards the rediscovery of the place which was really hers in the world. Their methods were bad and mistaken; but their ultimate motives shine, as a lamp shines through a fog. And before they are subjected to the unkindly process of narrative, one would like to pause here and do them honour.⁷⁵

Dangerfields språkbruk her har mye å si for hvordan en forstår rollen til suffragettene. På den ene siden berømmer Dangerfield suffragettene innsats, og på den andre siden latterliggjør han deres handlinger. På denne måten skaper han avstand til aktørene og legitimerer hans senere beskrivelser både av organisasjonen og ledelsen. Selv om Dangerfield og mange andre på hans tid kanskje så verdien av å ha kvinner i politikken, har han vanskelig for å skjule akkurat hva han syns om kvinnene som kjempet for å få det: «(...) its chief actors – say what you please, they are not very lovable. You are forced to ascribe to Mrs. Pankhurst and her daughter Christabel certain motives of self-interest, certain moments of exhibitionism, which do not especially commend themselves.»⁷⁶

Dangerfield har også med en beskrivelse av Emily Wilding Davison, som løp foran kongens hest på et Derby og døde av skadene. Han vektlegger noe som senere skal bli et poeng i suffragettehistorien. WSPU trengte martyrer, kampen ga ikke de ønskede resultatene, og Emily Wilding Davison var, ifølge Dangerfield mer enn klar for å ta på seg rollen som suffragettene martyr:

And it it by no means inappropriate that Miss Davison's should have been the hand which set it in motion. For the picture of Miss Davison which history has bequeathed us, fragmentary as it is and veiled in the mists of her subsequent martyrdom, is the picture of a very unbalanced girl.⁷⁷

Denne beskrivelsen av Emily Wilding Davison som ustabil, får i mange år stå relativt ubestridt. Dangerfield legger vekt på hvordan dette i stor grad faktisk hjalp kvinnekampen, og hvordan dette for Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst ga en ny giv i organisasjonen. Likevel, presiserer Dangerfield, for Christabel Pankhurst ble i hvert fall en ting klart: om folk ønsket å dø for saken kunne de gjerne gjøre det, men da var det fordi hun sa det og ikke på eget initiativ. Som Dangerfield skriver:

⁷⁵ (Dangerfield, 2012, s. 136)

⁷⁶ (Dangerfield, 2012, s. 135)

⁷⁷ (Dangerfield, 2012, s. 144)

By 1911 Miss Christabel was pretty convinced that suffragettes must only be impetuous on the word of command; and if they wanted to die – why they would have to wait for the word of command before they did that, too. And the word of command, she was beginning to be certain, could only come from her or from her mother.⁷⁸

Christabel Pankhurst hadde altså, ifølge Dangerfield, endelig tatt kontrollen over WSPU.

3.2.2. Hovedfortelling

Dangerfields bok var den første som virkelig plasserte suffragettene som en del av det politiske landskapet i Storbritannia på begynnelsen av 1900-tallet. I likhet med Sylvia Pankhurst beskriver han fremgangsmåtene suffragettene brukte, særlig mot starten av første verdenskrig, som uortodokse og mislykket. Selv om Dangerfield ser verdien i oppmerksomheten suffragettene skapte, mener han at fremgangsmåtene de brukte ikke var de riktige. Det er verdt å nevne her at boken *The Strange Death of Liberal England* ikke i utgangspunktet er skrevet for å synliggjøre kvinnes kamp spesielt. Boken handler om hva som gjorde at den liberale regjeringen i Storbritannia falt, og suffragettene var en av mange grunner, ifølge Dangerfield.

Språket Dangerfield bruker for å beskrive kvinnene, og hva han velger å legge vekt på i narrativet er interessant. Dangerfields beskrivelser av suffragettene som homoseksuelle, Christabel Pankhurst som general og Emily Wilding Davison som psykisk ustabil, har etter Dangerfields bok blitt reproduisert flere ganger. Dette kommer jeg tilbake til i neste del av analysen.

Dangerfields bok kan plasseres inn i plotstrukturen satire. Satire kjennetegnes av en avstand til aktørene og særlig ironisk eller sarkastisk språk. Dangerfield klarer å skape avstand, ikke bare i hans beskrivelser av suffragettene, ved å være generelt ironisk eller satirisk gjennom boken. Det er en interessant framstilling, men skaper kanskje ett inntrykk av aktørene som ikke nødvendigvis er fullstendig korrekt.

⁷⁸ (Dangerfield, 2012, ss. 144-145)

Kapittel 4: 'Irrasjonelle' kvinner

Jeg har nå sett på narrativene Sylvia Pankhurst og George Dangerfield skrev på 1930-tallet og skal nå se nærmere på to bøker fra 1970-tallet. Den første av disse er Andrew Rosens *Rise up, Women!* og den andre er David Mitchells *Queen Christabel*. Jeg skal i løpet av analysen av disse forsøke å vise hvordan deres narrativer i hovedsak bygger på de foregående narrativene og hvordan de er med på å fremstille suffragettene, som overskriften antyder, som 'irrasjonelle' kvinner.

4.1. Rise up, Women! (1974)

Andrew Rosen ga i 1974 ut boken *Rise up, Women!* som tar for seg WSPUs organisering og aksjoner. Boken bygger på primærkilder som: brev, notater, avisartikler og kampanjemateriell.⁷⁹ Rosen fremhever krigen som den avgjørende faktoren for hvorfor kvinner fikk stemmerett. WSPU ble, ifølge Rosen, under og etter krigen nærmest unødvendige, og han tillegger organisasjonen liten rolle til at kvinner får, en noe begrenset, stemmerett i 1918. Rosen legger videre vekt på at den militante kampen i det store og det hele var ineffektiv og gjorde mer skade enn godt. Rosen argumenterer for at WSPUs fremgangsmåter var med på å forsinke hele stemmerettsprosessen, og førte til at politikerne ikke tok resten av kvinnebevegelsen heller seriøst. Særlig drar Rosen frem hvordan de to siste årene av den militante kampen fremstod som ekstrem og radikal, noe som ikke hørte hjemme i en seriøs politisk debatt. Rosen trekker her paralleller til millenaristiske bevegelser gjennom historien.⁸⁰

4.1.1. Bokens tilskjæring

Tittelen spiller på en hendelse som fant sted i 1907. 12. februar, under åpningen av Parlamentet ble ikke suffragette saken nevnt og kvinnene bestemte seg for å, dagen etter, holde en protestmarsj. Demonstrasjonen ble startet med ordene «Rise up!» hvorpå hundrevis av kvinner i møtesalen svarte «Now!» og marsjen mot «House of Commons» startet. Dette har senere blitt stående som kampropet til kvinnesaken, og kanskje spesielt for suffragettene.

Rosen har som nevnt over fokusert på brevveksling, avisartikler og dagboknotater. Han argumenterer for at han ikke bruker noen av selvbiografiene eller personlige memoarer fordi disse er skrevet mange år etter bevegelsen forsvant. Han skriver det selv slik:

⁷⁹ (Rosen, 1974, s. xviii)

⁸⁰ (Rosen, 1974, s. xviii)

(...) I have, on the other hand, completely avoided the use of any of the highly suspect dialouge introduced into so many personal memoirs by WSPU members – such memoirs were usually written twenty to forty years after the words quoted were allegedly spoken, and I have found that over such lengthy periods the unaided human memory is an unreliable recorder of of events, let alone of what people actually said.⁸¹

Her argumenterer også Rosen for hvorfor han mener han har den mest objektive og riktige fremstillingen av suffragettehistorien, på bakgrunn av dette. Som analysen min videre viser, så er han kanskje ikke så objektiv som han legger til grunn, men det skal nevnes at boken er blitt mye brukt i suffragetteforskning og har både fått ros og kritikk for denne fremstilling.⁸²

Rosens bok har et tilnærmet skjønnlitterært romanpreg over boken sin. Dette er særlig tydelig i den lange innledningen og epilogen, som er veldig typisk for roman-skrivestilen. I tillegg sier kapitteloverskriftene mye om hva som skjer i kapittelet, men med et spenningsmoment. Eksempler på kapitteloverskrifter er: «Enter the Pankhursts», «To Hyde Park!», «Frustration Mounts», «Violence Begins» og «The Arson Campaign». Dette har også likheter med den skjønnlitterære sjangeren, og han skaper spenningen i framstillingen ved å velge interessevekkende og dramatiske overskrifter.

Rosen beskriver Pankhurst-kvinnene, særlig Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, som litt vaklende i sin sak. Han retter særlig oppmerksomhet mot hvordan de vakler i standpunkt i starten av krigen, og hvordan de i 1917 ser ut til å gi opp stemmerettskampen litt. Rosen insinuerer, men skriver det aldri rett ut, at Christabel Pankhurst er lesbisk. Dette er helt i tråd med hva Dangerfield beskriver når han beskriver hvordan WSPU i sin søken etter 'mannlighet' ble mer og mer tydelig homoseksuelle. Rosen beskriver i en fotnote hvordan hennes 'forhold', platoniske sådan, ikke utelukkende kan bevise at hun var lesbisk, men legger vekt på at hun aldri giftet seg og virket å ha veldig nære forhold med kun kvinner og ingen menn:

The reader should not be misled into believing that the salutation in itself indicated that Christabel was a Lesbian. (...) Christabel may well have been a Lesbian, but the evidence is circumstantial rather than explicit: she never married, and the copious documents relating to her life and career do not allude to any heterosexual

⁸¹ (Rosen, 1974, s. xviii)

⁸² Kritikk, særlig av forskere innen kjønnteori, her June Purvis og Sandra Stanley Holton (Holton, 2011), (Purvis, 2013). Ros, særlig David Mitchell legger stor vekt på Rosens fremstilling og oppfatning av WSPU (Mitchell, 1977, s. ix).

involvements. All the available evidence indicates that she had stronger emotional attachments to women than to men, and the markedly dominant/submissive character of her relationship with Mrs. Tuke and Annie Kenney certainly seems to resemble the psychology of many Lesbian relationships.⁸³

Rosen beskriver også, over flere sider, hvordan Christabel Pankhurst oppfordret kvinner til å ikke gifte seg på grunn av menns seksuelle lyster og fordi mange menn gikk til prostituerte og følgelig var utsatt for kjønns sykdommer. På denne måten beskriver Rosen for Christabel Pankhursts generelle standpunkt og oppfatning av menn, og dette understreker på mange måter hans argumenter rundt Christabels 'lesbiske' natur. Videre beskriver Andrew Rosen Christabel Pankhursts tilsynelatende makt over kvinnene som fulgte henne: hun beskrives som en veldig dominerende figur. Rosen avslutter sin beskrivelse av Christabel Pankhurst ved å vise til hvordan hun snur fra sin, tilsynelatende ubøyelige, overbevisning om at kvinner kan redde verden, til å bli evangelist og mene at både kvinner og menn ikke har visjonen eller forutsetningene for å endre verden og at det eneste som kan redde dem er Jesus oppstandelse:

Evil, once primarily the province of males, and later associated with Germany, was now attributed to human nature as a whole; Christ was the 'only hope of the world, for by no human instrumentality can the world be cleansed and healed of its terrible ills'. Christabel now believed that all human systems of government involved 'muddles, miscalculations, failures, tragic surprises, (and) tyrannies' and that the alternative was 'theocracy', which was 'the divine reality of the future – the rule of God! That is the remedy for the failure of human rule of every form and in every age'.⁸⁴

Rosen beskriver Emmeline Pankhurst som både en sterk leder og en håpløs følger av Christabel Pankhurst sine visjoner og kampsaker: «That Mrs Pankhurst herself supported Christabel is not particularly surprising, given her complete loyalty to her eldest daughter in all matters».⁸⁵ Han gjentar flere ganger hvordan hennes eldste datter i hennes øyne ikke kunne gjøre noen feil, og at Christabel Pankhurst derfor hadde for frie tøyler og at hun var redd for å ta avgjørelser uten henne, i tilfelle det ikke var i samsvar med Christabel Pankhurst sin visjon.

⁸³ (Rosen, 1974, ss. 209, fotnoter)

⁸⁴ (Rosen, 1974, s. 270)

⁸⁵ (Rosen, 1974, s. 207)

Her går han for så vidt litt mot mange andre fremstillinger av Pankhurst som en ganske sterk og kapabel kvinne og leder.⁸⁶

Rosen har et veldig fokus på personkarakteristikk, mye mer enn mange andre fremstillinger. Han bruker mye tid på å forklare personlighetene til kvinnene og bakgrunnen til disse for å gi en forklaring på hvorfor ting skjedde på denne måten og hvorfor kvinnene var aktive i bevegelsen. Det legges mye vekt på personlige forhold og personlige konflikter, mer enn om bevegelsen som helhet, til forskjell fra de som skriver i et mer sosialhistorisk perspektiv. Rosen sin bok plasserer seg, i min oppfatning, mer i en psykoanalytisk tradisjon som kom som en følge av fragmenteringen i historieskrivingen på 1970-tallet. Joan Scott skrev blant annet om det problematiske ved å bruke psykoanalyse i historiefremstillinger. En psykoanalytisk fremstilling er avhengig av historikerens evne til å tolke menneskelig psyke og oppførsel, og vil i stor grad være preget av han/hennes oppfatning av hva som er grunnen til at en handler som en gjør. Dette mener Scott gir en ahistorisk fremstilling av hendelser og ikke får frem de mange grunnene til at mennesker handler som de gjør. En kan vanskelig tillegge barndomstraumer eller seksuell legning all vekt i beslutningstaking. «We become the analysts in relation to our subjects, those for and about whom we produce knowledge; to the extent that our own subjectivity matters, it functions in the service of imparting meaning to their lives».⁸⁷

Boken er skrevet i tre ganske tydelige deler. Innledning og epilog, oppbygging av konflikter fram mot bruddet i organisasjonen og tilslutt oppbygging mot første verdenskrig og bevegelsens kollaps. Andrew Rosen velger her utelukkende å beskrive hva som skjedde på ledelsesnivå i bevegelsen og ikke på den kampviljen andre beskriver fortsatt eksisterte blant mange medlemmer lenger nede på stigen, noe jeg kommer tilbake til senere i oppgaven.

4.1.2. En middelklassekamp

Den første delen, innledning og epilog har lik oppbygging, altså begge kapitlene prøver å gripe over veldig mye. Innledningen starter allerede i 1860, mens hoveddelen av boken fokuserer på perioden 1904 til 1914. Epilogen er lagt frem på mye samme måte som innledningen, den forklarer hva som skjedde etter 1918, når stemmen ble gitt til deler av den kvinnelige befolkningen. Til forskjell fra innledningen, som fokuserer på historiske hendelser, fokuserer epilogen i stor grad på personlig utvikling hos prominente personer i WSPU. Dette

⁸⁶ Sandra Stanley Holton, Molly Housego og Neil R. Storey sine bøker, som jeg analyserer senere i oppgaven, *Suffrage Days (1996)* og *The Women's Suffrage Movement (2012)* er eksempler på dette.

⁸⁷ (Scott, 2012, ss. 63-64)

er helt i tråd med Rosens valg av fokus, han fokuserer mye på den personlige utviklingen, noe som er typisk for en psykoanalytisk skrivestil.

Innledningen heter «Antecedents», som betyr forløpere, og tar for seg som kapittelnavnet tilsier forløpere til opprettelsen av Women's Social and Political Union. For å prøve å forklare hvorfor kvinnerettsbevegelsen ble nødvendig tar Rosen for seg ulike faktorer som spilte inn. I starten her gir han en kort forklaring på ulike lover, som særlig hadde betydning for middelklassekvinnene sine rettigheter og muligheter, blant annet muligheten til å eie eiendom. Det er også her en forklaring på hvorfor WSPU fikk massiv støtte særlig blant middelklassekvinnene:

In the 1850s and 1860s, there was simply no career offering any degree of intellectual scope, pecuniary reward, and social respectability open to an unmarried middle-class woman, unless she happened to have special artistic talent. It was primarily as a reaction against the manifest lack of opportunities for unmarried middle-class women that organized feminism began in Britain.⁸⁸

De var derfor fullstendig avhengig av mannen, og hadde per skikk og bruk ikke en gang ansvaret for husarbeid, det hadde man tjenere til.⁸⁹ Dette legger rammen for den videre analysen i boken. Rosen argumenterer nesten for at kvinnene kjempet for stemmerett, retten til å være med å bestemme lover og for bedre rettigheter, i mangel på noe bedre å gjøre. Han beskriver hvordan middelklassekvinnene:

(...) was not expected to perform even the work of her own household, for during the 1850s and 1860s maintenance of middle-class status increasingly came to require the keeping of several domestic servants, with the result that the household duties of the middle-class wife became limited to (...) 'supervising, and complaining about her servants'.⁹⁰

Middelklassekvinnene, de som var gift, hadde det 'godt', men hadde få muligheter i livet sett bort fra å gå i teselskaper og arrangere fester. Rosen beskriver hvordan Lydia Becker, en forkjemper for enker og ugiftes rettigheter, skriver det i et brev:

What I most desire is to see men and women of the *middle classes* stand on the terms of equality as prevail in the working classes – and the highest aristocracy. A *great lady* or

⁸⁸ (Rosen, 1974, s. 5)

⁸⁹ (Rosen, 1974, ss. 1-2)

⁹⁰ (Rosen, 1974, ss. 1-2)

a factory woman are independent persons – personages – the women of the middle classes, are *nobodies*, and if they act for themselves they lose caste!⁹¹

Rosen beskriver videre hvordan nettopp dette, smale, ønske om rettigheter til enker og ugifte var grunnen til at det på 1800-tallet ikke skjedde noe med kvinners rettigheter. Enker og ugifte var en liten del av befolkningen og derfor lett å avvise.

Rosen gir i epilogen suffragettene skryt for at spørsmålet om kvinners stemmerett gikk fra å være noe de politiske partiene tok opp en gang i året, til å være en pågående og aktuell sak som ble en del av den generelle politiske debatten: « (...) by 1910, women's claim to the vote was no longer of marginal interest to male politicians». ⁹² Han mener derimot at hovedgrunnen til at en del kvinner i 1918 fikk stemmerett i stor grad var på grunn av innsatsen under krigen, ikke stemmerettsbevegelsens kamp, selv om denne hadde spilt en rolle i å synliggjøre kvinnenes ønske. ⁹³

(...) steadfast suffragists and recent converts alike repeated, again and again, that women had earned the vote by their work for the war. Lloyd George said: 'There is no doubt that the War has had an enormous effect upon public opinion as far as this question is concerned... Women's work in the War has been a vital contribution to our success'. ⁹⁴

Rosen argumenterer for at selv om hele landet hadde gått opp i røyk under krigen, hadde kvinnene fylt alle de jobbene som ble forlatt av menn som dro ut for å kjempe og dette er grunnen til at mange kvinner i årene etter krigen gikk ut i fast arbeid. ⁹⁵ De hadde allerede bevist at de var kapable til å være med på å drive hjulene. Krigen brakte med seg så mange sosiale og politiske endringer at spørsmålet om kvinners stemmerett hadde gjennomgått drastiske endringer fra før-krigstiden. Andrew Rosen mener derfor at parlamentet ikke hadde annet valg enn å støtte kvinners ønske om stemmerett, noe som ble gitt delvis i 1918. Krigen hadde skapt et problem for valget i Storbritannia, mange menn som hadde vært ute i tjeneste hadde mistet retten til å stemme. Som et forslag ble en reform for å endre stemmerettslovgivningen brakt frem. Denne reformen ble først brakt opp som et alternativ i 1916, noe Asquith motsatte seg, da han mente at å endre stemmerettslovgivningen vanskelig

⁹¹ (Rosen, 1974, s. 8)

⁹² (Rosen, 1974, s. 255)

⁹³ (Rosen, 1974, s. 255)

⁹⁴ (Rosen, 1974, s. 263)

⁹⁵ (Rosen, 1974, s. 255)

kunne gjøres uten å se på mulighetene for at de nå 2 millionene kvinnene i tidligere mannsjobber skulle få samme retten.⁹⁶ Ikke bare, skriver Rosen, var nå Asquith, tidligere en av de minst villige til å gi kvinner stemmerett, nødt til å skifte standpunkt, men WSPU mente at en stemmerettsreform som inkluderte kvinnene ikke var nødvendig, så lenge soldatene fikk stemmerett:

Thus, the WSPU at first opposed the very justification for women's enfranchisement which was to prove to be the key factor in that enfranchisement being obtained. History is not without its ironies! Fortunately for the women's cause, by the summer of 1916 the WSPU carried little weight in suffrage circles, and its opposition proved to be short-lived anyway.⁹⁷

Krigen skulle altså, ifølge Rosen, bli det endelige argumentet for kvinners stemmerett: «(...) given the importance of the issue was *already* well-established, the suspension of militancy enabled male politicians to sponsor women's enfranchisement without seeming to look 'weak and ridiculous if they yielded to this agitation'.»⁹⁸

Videre avslutter Rosen, i sin typisk psykoanalytiske analyse av WSPU, med den personlige utviklingen, eller kanskje fallet, til Christabel Pankhurst. Han beskriver hvordan Christabel Pankhurst går fra et brennende engasjement for kvinners rettigheter til en erkjennelse av egen ignoranse og innvirkning på stemmerettskampen: «My own large anticipations were based partly upon ignorance (which the late war dispelled) of the magnitude of the task which we women reformers so confidently wished to undertake when the vote should be ours.»⁹⁹

Rosen nevner til slutt også hvordan det blir satt opp en statue og plakett til Emmeline Pankhurst, Christabel Pankhurst og kvinnene som sonet i fengsel for stemmerettssaken, men legger veldig lite vekt på det.

4.1.3. Opptakten til konflikter

Den andre delen i boken, oppbygningen til konflikt vektlegger personlige forhold og personlighetstrekk, samt opphavet til sentrale personer i organisasjonen. Her blir opphavet brukt til å forklare personlighet og valg som blir gjort både innad og utad i organisasjonen, noe jeg kommer tilbake til. I tillegg vektlegger denne delen protagonister, kvinnene, og

⁹⁶ (Rosen, 1974, ss. 258-260)

⁹⁷ (Rosen, 1974, s. 260)

⁹⁸ (Rosen, 1974, ss. 265-266)

⁹⁹ (Rosen, 1974, s. 270)

antagonister, særlig fremstående parlamentsmedlemmer, og forholdet og konfliktene dem imellom. Det er særlig i tidsperioden 1910-1914 konfliktene tar seg opp, det er også i disse årene flere ledere og medlemmer forlater WSPU.

I denne delen prøver Rosen å svare på flere spørsmål. Hvordan ble Pankhurst-familien så engasjert i kampen for kvinners stemmerett? Hvorfor hadde de så sterke bånd til arbeiderbevegelsen? På hvilken måte hadde bakgrunnen til de ledende kvinnene noe å si for hvordan hendelsene utspilte seg? Han legger også her vekt på personlige forhold og personlige konflikter, noe som ga utslag for retningen WSPU gikk i og konfliktene som oppstod ved starten av første verdenskrig. Rosen beskriver Christabel Pankhurst som den sterke personligheten og lederen som satte i gang de militante og ulovlige aksjonene, den som hadde styring og ikke minst siste ordet i organisasjonen.

Særlig utbroderende forklaringer er det naturlig nok på Pankhurst-familiens utvikling, da kvinnene her var de kanskje mest fremtredende og kjente. Faren i familien, Richard Pankhurst, får mye av æren for at både Emmeline Pankhurst og døtrene Christabel Pankhurst og Sylvia engasjerte seg. Richard Pankhurst var en eldre herre når han giftet seg med den ganske mye yngre Emmeline Goulden. Det ble sagt at han valgte å ikke gifte seg på grunn av sitt sosiale engasjement og så ingen grunn til å gi en kone en slik byrde i ekteskapet.¹⁰⁰ Sin likemann, eller kvinne, fant han i Emmeline Goulden, som også hadde engasjert seg, dog i noe mindre skala enn sin kommende mann, for sosiale rettigheter. I starten var engasjementet i størst grad rettet mot arbeiderklassens forhold, og bevegde seg etter hvert inn mot kvinners rettigheter, og da særlig stemmerett. Richard og Emmeline Pankhurst ble snart to veldig fremtredende skikkelser, både i kampen om arbeiderklasserettigheter og kvinners rettigheter, noe som gjorde at barna i stor grad ble oppdratt av barnepiker.¹⁰¹

Rosen mener at barna, og her kanskje særlig Sylvia, hadde ett nesten sykkelig opphøyet bilde av faren, og hevder faren ikke på langt nær fortjener den annerkjennelsen som familien mente han burde ha. Richard Pankhurst blir derimot beskrevet som en feminin, litt svakelig mann, som i stor grad hadde liten påvirkning på noe som helst. Han døde også nokså tidlig, i 1898, noe Rosen mener kan ha hatt betydning for bilde barna skapte seg av han. Hadde han levd lenger er det mulig de hadde sett annerledes på han.

¹⁰⁰ (Rosen, 1974, s. 15)

¹⁰¹ (Rosen, 1974, s. 16)

It was of course, possible to view Dr Pankhurst in rather a different light. (...) The voice was a natural alto, a thin piping treble, heaven knows how many octaves above the normal pitch. (...) even his adoring daughter Sylvia later wrote that he was 'inapt for any sort of manual effort. «I am a helpless creature!» he often said, handing even the carving of the joint to his energetic spouse'.¹⁰²

Rosen beskriver også tre av de mest fremtredende kvinnene i WSPU, Hannah Mitchell, Annie Kenney og Theresa Billington, i tillegg til Pankhurst-familien. Både familiebakgrunn, forhold til mor og far, og muligheter og utfordringer de hadde med den sosiale bakgrunnen de kom fra. Alle tre kom fra arbeiderklassen, og Rosen mener deres opplevelser fra oppveksten særlig var hovedgrunnen til at de kjempet for stemmerett. Rosen skriver: «The three women had much in common, and rather similar factors seem to have led them to join the WSPU».¹⁰³ Han går derfra videre til å beskrive hvordan de alle hadde fraværende foreldre, tidlig måtte ta ansvar for seg selv og så på det som urettferdig at de hadde færre muligheter enn menn i samme situasjon. En av hovedgrunnene til at de ønsket et annet liv var at de så hvor lite rettigheter mødrene hadde og hvor nedbrutte de var av ekteskapet de levde i. Han understreker også at verken Theresa Billington, Annie Kenney eller Hannah Mitchell hadde noe ønske om å reprodusere disse. Om Hannah Mitchell skrev Rosen:

She was the fourth child born to a poor family, and she later wrote that her mother 'bitterly resented my coming into the world'. (...) her education was limited to the simple ability to read and write that she acquired from her father, a gentle, kindly, rather unassertive man, whose wife 'quite definitely 'ruled the roost' in our house'.¹⁰⁴

Dette er veldig likt situasjonen både Annie Kenney og Theresa Billington var født inn i. Annie Kenney var det femte av elleve barn, med en far som, ifølge Rosen, ganske tydelig var dominert av sin kone, og Theresa Billingtons far ble beskrevet som «(...) a genial but ineffectual man».¹⁰⁵

Rosen beskriver selvfølgelig også den berømte episoden hvor Emily Wilding Davison døde etter å ha løpt foran kongens hest på et Derby. Det spesielle med måten han introduserer det, som sier mye om hans valg av struktur og narrativ, er fokuset på hennes sinnstilstand på forhånd, noe som er veldig likt Dangerfields introduksjon av Davison. Rosen introduserer

¹⁰² (Rosen, 1974, s. 16)

¹⁰³ (Rosen, 1974, s. 39)

¹⁰⁴ (Rosen, 1974, s. 40)

¹⁰⁵ (Rosen, 1974, s. 45)

Wilding Davison med: «(...) had always been one of the Union's more erratic members.»¹⁰⁶

Her legger han altså tidlig ned en påstand om at et selvmord fra hennes side, ikke var så uventet, men kanskje heller forventet. Han beskriver videre hvordan hun flere ganger hadde prøvd å ta selvmord, fordi martyrdom ville være i WSPUs beste interesse. Rosen forklarer videre:

She had not told anyone that she intended to run on to the course, and that doing so would result in death could hardly have been a matter of certainty. It is, however, clear that Emily Wilding Davison was imbued with the belief that a martyrdom would aid the WSPU (...) Emily Wilding Davison apparently found a kind of ecstasy in the prospect of martyrdom.¹⁰⁷

Til forskjell fra senere, bøker, vektlegger Rosen veldig sinnstilstanden til Emily Wilding Davison før hun døde i sammenstøtet med kongens hest. Dette passer tydelig inn med resten av det overodnede narrativet hans, som beskriver en kultlignende organisasjon med nesten fanatiske følgere som var villig til å gjøre hva som helst for saken.

På helt motsatt side av skalaen er Andrew Rosens beskrivelser av og tydelige medfølelse med Winston Churchill. Rosen viser tydelig sympati med situasjonen Winston Churchill sto i. De siste årene ble Churchill framstilt som «the bad guy» av WSPU og særlig Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, fordi han veldig tydelig var kritisk til fremgangsmåten suffragettene brukte. I starten beskriver Rosen hvordan Churchill hadde sympati med kvinnene, men på grunn av måten de valgte å kjempe på mistet han både tålmodighet og respekt for suffragettene, dette til tross for at han var gift med en suffragette selv. Rosen beskriver det slik:

On one occasion, Mrs Drummond 'held up' Churchill for half an hour before being invited to the platform to address the audience herself. WSPU members also mutilated Churchill's election posters. Not surprisingly, he was irritated by the tactics used against him.¹⁰⁸

Churchill er ikke den eneste Andrew Rosen viser sympati for. Han skriver videre hvordan WSPU «heckled and confronted» både Asquith og Lloyd George, og hvordan kvinnene nå

¹⁰⁶ (Rosen, 1974, s. 198)

¹⁰⁷ (Rosen, 1974, ss. 199-200)

¹⁰⁸ (Rosen, 1974, s. 57)

«(...) were willing to risk bruises, torn clothing, and social opprobrium for the sake of enfranchisement of their sex.»¹⁰⁹

4.1.4. Begynnelsen på slutten

Den tredje hoveddelen i boken presenterer hva som skjer etter bruddet i organisasjonen og som oppbygging til krigen. Her er det mye søkelys på en ledelse som krever full tiltro fra sine medlemmer, ellers blir de kastet ut fra organisasjonen. I tillegg vektlegger Rosen det han beskriver som litt motstridende beskjeder fra ledelsen, her mest Christabel Pankhurst, og hennes oppfatning og oppfordringer angående krigen.

I denne delen beskriver Rosen hvordan flere sentrale personer i WSPU, blant annet forlater Sylvia Pankhurst organisasjonen. Rosen beskriver hovedgrunnene som konflikter rundt håndteringen av demonstrasjoner og valget om å bryte bånd med arbeiderbevegelsen. Medlemstallet i WSPU faller på denne tiden og de som ikke følger Christabel Pankhurst blir bedt om å gå.

En av de kanskje mest overraskende vendingene i organisasjonen, mener Andrew Rosen, er at Pethick-Lawrence-paret ble bedt om å forlate organisasjonen. Bruddet kom ganske overraskende på ekteparet, og andre i organisasjonen. Under en ferie ble hovedkontoret flyttet fra parets leilighetskompleks til en annen bygning slik at WSPU lettere kunne bryte kontakten med ekteparet. Rosen beskriver situasjonen slik:

The Pethick-Lawrences went to the new headquarters. There they found that no office space had been allotted to them, and that, in the corridors, conversations stopped as they passed by. The following day, the Pethick-Lawrences visited Mrs Pankhurst. She informed them that their connection with the union was at an end.¹¹⁰

Rosen går videre til å diskutere det han mener er hovedgrunnen til at ekteparet ble bedt om å forlate unionen, nemlig Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhursts ønske om total kontroll: «Prior to March 1912, WSPU policy had been determined by Christabel and the Pethick-Lawrences acting in concert. Now Christabel alone set policy from Paris, through Annie Kenney and other go-betweens, and the London headquarters was obedient to her command».¹¹¹ På denne måten mener Rosen at Christabel Pankhurst sikret sin egen autoritet og dominans' i organisasjonen. Denne noe kalde måten å fremstille Emmeline Pankhurst på er

¹⁰⁹ (Rosen, 1974, s. 57)

¹¹⁰ (Rosen, 1974, s. 175)

¹¹¹ (Rosen, 1974, s. 178)

ikke noe nytt, både hun og datteren blir beskrevet på samme måte fra start til slutt i boken, og viser tydelig Rosens oppfatning av disse. Christabel Pankhurst styrer altså på dette tidspunktet WSPU med jernhånd.

Den kalde væremåten og absolutte troen på at deres vei var den riktige kommer tydelig frem, mener Rosen, når Sylvia Pankhurst blir bedt om å forlate organisasjonen i januar 1914 av Christabel Pankhurst. Rosen skriver:

(...) Christabel was thoroughly convinced of the ultimate effectiveness of her policies, and it was because Sylvia Pankhurst and The East London Federation had failed to follow those policies that Christabel now repeatedly asked Sylvia to visit her. (...) For the first time, a Pankhurst had been cast out of the WSPU.¹¹²

Christabel Pankhursts uvilje mot å godta noe annet enn absolutt dedikasjon hadde nå, i følge Rosen, «(...) alienated not only Sylvia Pankhurst and her working-class followers, but also some of the most influential upper middle-class supporters».¹¹³

I august 1914 bryter første verdenskrig ut. Opptaktene til konflikten hadde vært der og Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst beskriver i starten krigen som en mannsdominert krig, og et typisk mannlig problem. Rosen parafraser Christabel Pankhurst egne tanker om krigen: « (...) this then is the World as men have made it, life as men have ordered it».¹¹⁴ Hadde kvinner fått være med å styre hadde aldri krigen skjedd, man hadde funnet andre løsninger. Christabel Pankhurst går ganske hardt ut mot krigen og mener først og fremst at Storbritannia ikke har noen ting der å gjøre, og at kvinnene i hvert fall ikke skal oppmuntre og hjelpe til i en slik situasjon. Hun innser snart, i følge Rosen, at krigen er mye verre enn antatt, og endrer med dette standpunkt: «The militant campaign was over. The rank and file of the WSPU did not publicly oppose the Pankhursts' decision to suspend militancy (...)».¹¹⁵ Denne plutselige endringen av standpunkt overrasker mange i foreningen. Der Christabel Pankhurst før hadde snakket om det mannlige problemet, snakket hun nå om det demokratiske, feminine Storbritannia som måtte ta ansvar i en krig, mot et autoritært, mannsdominert Tyskland.

¹¹² (Rosen, 1974, s. 223)

¹¹³ (Rosen, 1974, s. 223)

¹¹⁴ (Rosen, 1974, s. 246)

¹¹⁵ (Rosen, 1974, ss. 248-249)

In the English-speaking countries under the British flag and the Stars and Stripes woman's influence is higher, she has greater political radius, her political rights are far more extended than in any other part of the world...¹¹⁶

Christabel Pankhurst oppfordret videre kvinnene til å hjelpe til der det var nødvendig, slik at landets økonomi og dagligliv kunne gå rundt, og mennene tjene Storbritannia for slik å hjelpe Europa med å komme på beina igjen.¹¹⁷ For Rosen passer denne endringen godt inn med Christabel og Emmeline Pankhursts personlige utvikling: «(...) within the transformation a familiar pattern of thought remained. The allies now became the good who faced the ever-increasing tyranny of Germany, which was evil.»¹¹⁸ Der Christabel Pankhursts store fiende før hadde vært krigen, var det nå det 'mannlige' Tyskland som hadde overtatt rollen.

Likevel, skriver Rosen, avgjørelsen om å avslutte militante aksjoner og støtte Storbritannia i krigen ble ikke bare godt mottatt, og Rosen beskriver dette som det endelige sammenbruddet av WSPU: «The great majority of WSPU members had not followed the Pankhursts and their lieutenants into the anti-German campaign.»¹¹⁹ Konflikter rundt bruken av midler satt av til stemmrettskampen og navnet Women's Social and Political Union, endte i at WSPU byttet navn til The Women's Party i 1917, og tidligere suffragetter distanserte seg fra organisasjonen.¹²⁰

Med så mange menn ute i krigen som soldater strømmet kvinnene nå til tidligere mannsjobber. Særlig ble de viktige i industriene, yrker som tidligere hadde vært utelukkende for menn. Kvinnene beviste at de var villige til å ofre seg og at de var kapable til mer enn man tidligere hadde antatt. Dette er, ifølge Rosen, antatt å ha hjulpet veldig på spørsmålet om de senere skulle få lov til å stemme.¹²¹

4.1.5. Til slutt

Rosen valg av oppbygging gjør mye for hvordan vi som lesere forstår historien. Hans fokus på personutvikling og konflikter gir et bilde av en organisasjon som var opptatt enn oppmerksomhet enn gjennomslagskraft. Narrativet til Rosen glir med dette rett inn i narrativet

¹¹⁶ (Rosen, 1974, s. 250)

¹¹⁷ (Rosen, 1974, s. 250)

¹¹⁸ (Rosen, 1974, s. 251)

¹¹⁹ (Rosen, 1974, s. 252)

¹²⁰ (Rosen, 1974, ss. 253-254)

¹²¹ (Rosen, 1974, s. 256)

Dangerfield skapte i 1935. Disse kvinnene som drev aksjoner for stemmerett var en minoritet, og var på ingen måte representative for den jevne kvinne i Storbritannia, i følge Rosen.

En psykoanalytisk tilnærming til historien kan på mange måter gjøre viktigheten av kvinnekampen og de militante aksjonene mindre synlige. I stedet for å fokusere på å synliggjøre rollen WSPU og dets medlemmer hadde for å bringe stemmerettsspørsmålet opp på agendaen, velger Rosen å fokusere på hva som gjorde det vanskelig og både forstå og samarbeide med ledelsen i WSPU. Dette tydelige fokuset på konflikter, og sympati med de mannlige motstanderne bidrar også til å skape et bilde av kvinnene, da særlig Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst, som urimelige og vanskelige.

Boken har blitt fremstilt som et forsøk på et nøytralt blikk på kvinnebevegelsen¹²², og har fått både anerkjennelse og kritikk. Rosen går ikke helt til ytterkantene av stereotypien, men tillegger likevel kvinnene mindre betydning enn andre bøker skrevet senere. Han skriver altså kvinnehistorie uten å faktisk reelt synliggjøre rollen kvinnene spilte i å skaffe stemmerett.

Rosen har forsøkt, og til en viss grad lykkes med, å vise individene i organisasjonen, men har gjort det ved å vise en type individualitet i ledelsen som gjør at de fremstår kalde og vanskelige. Andrew Rosen støtter seg på Dangerfields oppfatning av hendelsene og individene, selv om han i innledningen skriver at hans mål er å fremstille historien objektivt. Avslutningen hans gjør at en sitter igjen med inntrykket av at kvinnes arbeid egentlig ikke ble avgjørende for stemmeretten, men kanskje tvert i mot bidro til å utsette den.

Rosen fortelling om suffragettene kan på samme måte som Dangerfields narrativ settes inn i plotstrukturen satire. Med beskrivelser av Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst som ustabile, kalde og generalaktige klarer han å skape en avstand til hovedaktørene som er typisk for satiresjangeren. Hans forsøk på synliggjøring er etter min mening ikke veldig vellykket, og var heller kanskje ikke hans hovedmål med arbeidet. Det er først ved arbeidet med kjønnsteori utover 1970-tallet at synliggjøring blir avgjørende. Dette skal jeg se nærmere på senere i oppgaven, men først en annen fremstilling som følger Rosen og Dangerfields grunnhistorie, men med en annen inngang: David Mitchells *Queen Christabel*.

¹²² June Purvis applauderer Rosens forsøk på et nøytralt overblikk, men mener han bommer når han beskriver bevegelsen som millenaristisk og derfor irrasjonell (Purvis, 2013, s. 581)

4.2. Queen Christabel (1977)

David Mitchell, er utdannet innen historie, men har jobbet som journalist og freelance forfatter. Han har skrevet flere historiske bøker og analyser, først og fremst om kvinnebevegelsene før, under og etter første verdenskrig. *Queen Christabel* var ikke første boken han skrev om Pankhurst-familien, og kanskje ikke den mest kjente, men er den som i stor grad tar for seg organisasjonshistorien og ikke familiedynamikken, selv om en av tittelen kanskje skulle tenkt at det er en rein biografi.

Queen Christabel er gitt ut i 1977, og bærer på mange områder preg av kvinnefrigjørelsen som også pågikk på 1970-tallet. Dette er blant annet tydelig av flere kapitteoverskrifter som for eksempel: «Prisoners of Sex» og «Bitch Power». For å plassere boken i sin samtids kontekst drar også David Mitchell sammenligninger mellom WSPU og Baader-Meinhof, eller Rote Armee Fraktion (RAF), som skapte en så sterk følelse av lojalitet at de var med på hva enn ledelsen ønsket. I tillegg trekker han sammenligninger mellom bevegelsenes innbitte kamp, i WSPU sitt tilfelle, mot det de kalte lover lagd av menn og, i RAF sitt tilfelle, for det de mente var demokratisk rettferdighet.¹²³ RAF var en vest-tysk venstreekstremistisk terrorgruppe som stod bak flere gisselsituasjoner og mordbranner, blant annet, og kan vel kanskje ikke i dag sies å være veldig sammenlignbare med WSPU med tanke på virkemidler. Mitchell skriver:

Though (as much by accident as by design) the paramilitary WSPU did not take any human life, Christabel's no-one-is-innocent ideology closely resembled anarcho-communist rationalizations about the 'liberating' function of acts of violence – the victim freed from his false rôle, the doer ennobled by his/her Deed, society roused from a base, and selfish sense of security.¹²⁴

Han er dog ikke den siste som har dratt sammenligninger mellom WSPU og terrororganisasjoner, i nyere tid er for eksempel Al-Qaida brukt som en parallell.¹²⁵

1970-tallets påvirkning viser seg kanskje ekstra tydelig i bokens siste setninger, med dette budskapet som en parallell til Christabels fremgangs- og væremåte, fra en amerikansk

¹²³ (Mitchell, 1977, s. 322)

¹²⁴ (Mitchell, 1977, s. 322)

¹²⁵ (Purvis, 2013, s. 585) Var en overskrift publisert av det *Daily Telegraph* i forbindelse med en diskusjon mellom Purvis og Christopher Bearman angående kildegrunnlaget og synsvinkel i suffragettehistorien. Bearman mente historikere som Purvis fremstilte historien feil og underspilte voldeligheten når de presenterte den personlige historien til WSPUs medlemmer.

feminist og militant fra 1970-tallet: «A Bitch occupies a lot of psychological space. You always know she is around. A Bitch takes shit from no one. You may not like her, but you cannot ignore her.»¹²⁶

4.2.1. Bokens tilskjæring

David Mitchell har i arbeidet med boken brukt offentlige arkiver, avisartikler og brev skrevet av prominente politikere og suffragetter som primærkilder. I tillegg er Andrew Rosens *Rise up, Women!* og Sylvia Pankhurst bok *The Suffragette Movement* vært viktig støttelitteratur. Som han selv skriver det i introduksjonen:

... Andrew Rosen, of California State University, were helpful in answering research queries: and together with Sylvia Pankhurst's masterpiece, *The Suffragette Movement* (long overdue for a reprint...), Mr. Rosen's excellent book, *Rise up, Women!*, has served as my main guide...¹²⁷

David Mitchell støtter seg altså mye på Sylvias egen historie og oppfatning om WSPU, særlig i beskrivelsen av Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst. Christabel Pankhurst blir av David Mitchell fremstilt som kald, følelsesløs og manipulerende, og Emmeline Pankhurst som en som legger til rette for at Christabel Pankhurst skal få det som hun ønsker det.

I tillegg har han referert en del, som Rosen også gjør, til boken *The Strange Death of Liberal England* av George Dangerfield.

Boka presenteres som en biografi om Christabel Pankhurst, og er for så vidt det, i den forstand av at den følger Christabel Pankhurst og hennes rolle i WSPU. Her virker det som om Christabels utvikling kommer som følge av organisasjonens og, omvendt, organisasjonens utvikling kommer som følge av Christabels. I tillegg til å fokusere på hennes rolle, tar boken også for seg utviklingen og intrigen i organisasjonen. Til tross for tittelen framstår organisasjonen som hovedtema i boken. Dette kan best demonstreres ved at når Christabel Pankhurst flykter til Frankrike rundt 1910, for å unngå arrestasjon og for å kunne fortsette å lede WSPU, er boken lite opptatt av akkurat hva hun holder på med der. Det blir nevnt i bisetninger hva hun fyller dagene med, men boken vektlegger først og fremst hva som foregår i London og i hovedkvarterene til WSPU. Dette viser tydelig at dette er en biografi om Christabel Pankhurst og WSPU, ikke en rein biografi om Christabel Pankhurst og hennes liv,

¹²⁶ (Mitchell, 1977, s. 323)

¹²⁷ (Mitchell, 1977, s. ix)

da en rein biografi ville fokusert mer på hennes opplevelser i Frankrike og ikke den videre militante kampen i London.

Boken prøver, som Andrew Rosens sin *Rise up, Women!*, å favne om et stort tidsrom, særlig fordi den har en innledning og avslutning som tar for seg en forholdsvis lang tidsperiode. Hoveddelen av boken fokuserer likevel på et forholdsvis kort tidsrom, i hovedsak 1905 til 1914, og litt på selve krigsinnsatsen og livet etter. Boken følger altså i hovedsak Christabel Pankhurst fra barndom til ung voksen politiker. Mitchell trekker også, som Rosen, paralleller mellom stemmerettskampen og Pankhurst familien. Mitchell beskriver det slik: «(...) the suffragette campaign was in many respects a projection of the melodrama of the Pankhurst family».¹²⁸

Christabel Pankhurst blir av Mitchell beskrevet som en rampete og frisk liten jente, noe lite engasjert i familien, hun hadde tre søsken og foreldre som alle slet med ulike kroniske sykdommer, og utdanning. Mitchell beskriver også Christabel Pankhursts tidlige tendenser til å lede: «To her credit – and it must have involved quite a struggle – Christabel managed to stand back from emotional maelstrom and for this reason was accepted as a natural leader by the other children: a piece of psychological gamemanship which she repeated in later years.»¹²⁹

Vendepunktet, mener Mitchell, kom når hun startet i lære hos NESWS¹³⁰, som 19 åring, og startet å engasjere seg kraftig for kvinners stemmerett, og kvinners muligheter til å ta utdanning. Hun kjempet selv igjennom sin rett til å ta jusstudier og engasjerte seg i all den fritiden hun hadde i NESWS. Dette førte til, ifølge David Mitchell og er direkte Sylvia Pankhursts oppfatning¹³¹, at Emmeline Pankhurst ble sjalu: «Mrs. Pankhurst, who was intensely jealous of Eva Gore-booth's 'hold' over Christabel (...)»,¹³² og går sammen med Christabel Pankhurst om å starte en mer slagkraftig organisasjon. Organisasjonen Christabel Pankhurst hadde vært i drev mer lobbyvirksomhet, noe Emmeline Pankhurst ikke mente var veldig effektivt. WSPU ble derfor startet for å drive mer spesifikk og målrettet kamp for å sikre kvinner stemmerett. Mitchell beskriver her Christabel Pankhurst første 'seier' over

¹²⁸ (Mitchell, 1977, s. 28)

¹²⁹ (Mitchell, 1977, s. 28)

¹³⁰ NESWS: North of England Society for Women's Suffrage, en av seksten grener av NUWSS.

¹³¹ Som analysen av Sylvia Pankhursts bok på side 22 i oppgaven viser.

¹³² (Mitchell, 1977, s. 43)

moren, og det kanskje første tydelige tegnet på at det var Christabel og ikke Emmeline Pankhurst som skulle komme til å bli den egentlige lederen av WSPU:

Christabel was irritated by her mother's initiative. The NEWS had already worked up a militant spirit and brought her a certain notoriety. She saw no real function for a 'family party' to perform, and she valued her own independence as much as that of the movement. Mrs Pankhurst was vexed, but agreed to call the new society the Women's Social and Political Union (...)¹³³

Organisasjonen ble startet i samarbeid med ILP, fordi både Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst var enige om at kvinnekampen hang nøye sammen med arbeiderkampen og deres kamp for å sikre rettigheter. Dette var ikke tilfeldig, Emmeline Pankhurst hadde mange bånd til ILP på grunn av arbeidet hun hadde gjort i denne organisasjonen sammen med Richard Pankhurst. Det var også, i følge Mitchell, helt nødvendig å koble WSPU på ILP, fordi: «(...) despite the WSPU's vaunted independence, for the next to years it depended almost entirely upon the ILP for publicity, platforms, and audiences.»¹³⁴

Den første delen av organisasjonshistorien handler om hvor mye Christabel Pankhurst betydde for organisasjonen, hvor flink hun var til å snakke og engasjere, hvordan hun ble feiret av alle og fikk seg følgere nesten som disipler. Hele bevegelsen blir egentlig i starten beskrevet som nesten religiøs, hvor særlig Christabel Pankhurst og litt Emmeline Pankhurst, ble sett på som noen messiaslignende skikkelser som egenhendig setter spørsmålet om kvinners stemmerett på agendaen, akkurat det kvinneorganisasjonene i 60 år forgjeves hadde forsøkt å gjøre. Dette mener Mitchell er tydelig ved å se på en del av plakatene og kortene som ble publisert tidlig i WSPU historie med Christabel Pankhurst malt som en helgen med påskriften «Saint Christabel».

(...) the development of Mrs Pankhurst into a law-breaking militant was due to the influence of her daughter Christabel, whom she worshipped fanatically. Christabel was a very strong-minded young woman with a dictatorial manner (...).¹³⁵

David Mitchell følger for så vidt Rosens mønster, ved å beskrive oppbyggingen og fallet i organisasjonen, men gjør dette ved å følge stort sett Christabel Pankhursts utvikling. Det er

¹³³ (Mitchell, 1977, s. 49) Emmeline Pankhurst hadde originalt foreslått å kalle organisasjonen Women's Labour representation Committee, men Christabel mente dette spilte på navnet det britiske arbeiderpartiet hadde før 1906 «Labour Representation Committee» og det var derfor ikke akseptabelt.

¹³⁴ (Mitchell, 1977, s. 50)

¹³⁵ (Mitchell, 1977, s. 50)

likevel særlig tre hendelser som beskriver oppbygging, høyden av konflikter og sammenbruddet frem mot krigen, og det er disse tre hendelsene jeg skal se litt nærmere på.

4.2.2. Første arrestasjon

13. oktober 1905 var dagen som skulle bli husket som dagen den militante kampen til WSPU startet. Mitchell følger Rosens hovedfortelling om en organisasjon som var bygget på dramatiske hendelser og uvillige kvinner og beskriver opptakten til hendelsene slik: «The theatre chosen for this Pankhurst première was again the Free Trade Hall, where on 13 October 1905 the Liberals were to hold a major meeting.»¹³⁶ Mitchells valg av ord sier også mye om hans oppfatning av Pankhurst-familien og WSPU. Ved å beskrive hendelsen som «the Pankhurst première», gir han både bevegelsen og aksjonene et litt såpeopera-aktig preg, og han klarer derfor å undergrave viktigheten av hendelsen, og rollen dette spilte for videre aksjoner og støtten WSPU fikk.

Annie Kenney skulle ta seg av hoveddelen av snakkingen fordi hun, som David Mitchell skriver «...claimed to represent 96 000 textile workers»¹³⁷, Kenney var en arbeiderklassejente og ikke en del av Pankhurst familien, men da hun ikke ble hørt reiste Christabel Pankhurst seg opp på stolen og gjentok spørsmålet: «Will the Liberal Government give women the vote?». Selv etter at spørsmålet var skrevet ned og levert til podiet, fikk de ingen svar og opptøyene de skapte gjorde at de ble eskortert ut av politiet. Mitchell beskriver hendelsene som fulgte slik:

Christabel may have got a few scratches and bruises, and the violence – the outcome of a long-simmering desire to put the meddling Pankhursts in their place – may have taken her by surpris. But it made the technical assault – spitting in the face of Superintendent Watson and striking Inspector Mather on the mouth – which took place outside the hall a good deal easier to perform than she had expected.¹³⁸

Mitchell legger videre veldig vekt på Christabel Pannkhurst og Emmeline Pankhursts kyniske natur. Han beskriver hvordan Christabel ville angripe en politimann, og hvordan hennes «(...) deliberately aggressive courtroom speech (...)»¹³⁹ ga henne akkurat det hun ønsket, fengselstid og oppmerksomhet. Om Emmeline Pankhurst skriver Mitchell: «(...) perhaps quailing at the last moment before the shame of prison, perhaps following a pre-arranged routine, told the

¹³⁶ (Mitchell, 1977, s. 62)

¹³⁷ (Mitchell, 1977, s. 63)

¹³⁸ (Mitchell, 1977, s. 64)

¹³⁹ (Mitchell, 1977, s. 64)

‘girls’ that they had done all that was necessary and should let her pay their fines and take them home.»¹⁴⁰ Christabel Pankhursts avslag ga, i følge Mitchell, den ønskede effekten, hun og Annie Kenney ble nå hyllet som martyrer, villige til å gå i bresjen for å sikre sine rettigheter. Hendelsen førte likevel, som Mitchell skriver, til en splittelse i kvinneorganisasjonene, og er sånn sett starten på dominansen WSPU får i starten, over de mer moderate organisasjonene.¹⁴¹ Dette er på mange måter første stopp på veien til WSPUs topp, noe som kulminerer i neste hendelse, toppen av militante aksjoner i stor skala, nemlig «Black Friday».

4.2.3. Black Friday

Frem til 1910 hadde WSPU og Christabel klart å skaffe seg både mange medlemmer og sympatisører, ved å begå «semi-ulovlige» handlinger, som førte til fengsling. En av de, på denne tiden, mest brukte metodene for å skape oppslutning var åpne møter og demonstrasjonsmarsjer. 18. november 1910 ble Christabel Pankhurst og WSPUs forsøk på få igjennom en reform for stemmerett og eiendomsrett i parlamentet slått ned og en «hær» av omtrent 300 kvinner med hvite silkemerker ble sendt ut på «danger duty».¹⁴² Mitchell hevder at:

The ensuing clash known to the WSPU as Black Friday, was the roughest that Christabel's Samurai, most of them young, a few – like Mrs Garrett Anderson, Mrs Saul Solomon and Mrs Hertha Ayrton – of advanced age, had yet experienced. Even before Churchill took over at the Home Office, deputations had been firmly handled in the hope that the women would turn back and arrests be kept to a minimum.¹⁴³

Mitchell beskriver hvordan Emmeline Pankhursts soldater hadde blitt sendt ut klare for å ofre seg selv for saken, om de så måtte dø for det. Dette illustrerer godt Mitchells syn på Pankhurst-ledelsen, de tok avgjørelser basert på hva som ville skape oppmerksomhet, og var mindre opptatt av følgene for sine medlemmer. Han tar også her igjen opp tråden i beskrivelsen av WSPU som en nær religiøs bevegelse, med en hengiven følgerskare, uten begrep om hva de gjorde.

¹⁴⁰ (Mitchell, 1977, ss. 64-65)

¹⁴¹ (Mitchell, 1977, ss. 65-67)

¹⁴² (Mitchell, 1977, s. 159)

¹⁴³ (Mitchell, 1977, ss. 159-160)

Mitchell beskriver videre hvordan politiet, som ikke var vant til at kvinner oppførte seg på denne måten, etter hvert ble ganske brutale i sitt forsøk på å stoppe marsjen:

(...) on 18 November 1910 the Westminster police, well used to Mrs Pankhurst and her squadrons and inclined to be almost ceremonious in their approach, had been replaced by police drafted in from the East End whose methods were less gentle. Chistabel's oft-repeated taunt that the suffragette agitation could be ended by giving the women what they wanted was unfortunately open to various interpretations, and the provocativeness of the maiden warriors gave some men a splendid excuse to wage their own class – and sex – war.¹⁴⁴

David Mitchells beskrivelse av de kvinnelige aksjonistene som «provocative maiden warriors» sier mye om hans oppfatning av marsjen. Mitchell legger her grunnlaget for videre argumenter om at de seksuelle overgrepene kanskje på mange måter var ønsket av kvinnene.

As the campaign lengthened and tempers shortened, near (and sometimes actual) rape became a hazard of the tussles in Parliament Square and at the stormier by-elections. Clothes were ripped, hands thrust into upper and middle-class bosoms and up expensive skirts. Hooligans, and occasionally policemen, fell gleefully upon prostrate forms from sheltered backgrounds. Wasn't this, they argued, what these women really wanted?¹⁴⁵

Slik beskriver David Mitchell hendelsene den 18. november 1910, senere i suffragettehistorien kjent som Black Friday. Poliets oppfatning av hendelsene den 18. november var at kvinnene kanskje egentlig ønsket seg seksuelle tilnærmelser. Mitchell stiller seg her spørsmålet om det kanskje var akkurat det kvinnene ønsket seg. Disse kvinnene var, i følge Mitchell, ikke vant med samfunnets normer og regler fordi de tilhørte en organisasjon med kun kvinner.¹⁴⁶ Han går så videre til å referere, og si seg enig med, en kilde som mente dette var oppførsel som Pankhurst-familien hadde oppfordret til, og hendelser de ønsket seg, nettopp for publisitetens skyld. Som han skriver: «Black Friday had been tactically imperative for the WSPU. It earned some badly-needed headlines in the much-maligned (...) manipulated press, produced three real martyrs (...).»¹⁴⁷

¹⁴⁴ (Mitchell, 1977, s. 160)

¹⁴⁵ (Mitchell, 1977, s. 160)

¹⁴⁶ (Mitchell, 1977, s. 160)

¹⁴⁷ (Mitchell, 1977, s. 162)

Mitchell skriver videre at hendelsene ble beskrevet i detalj av flere suffragetter som var tilstede på dagen, men han bruker ingen av dem selv.¹⁴⁸ Han støtter seg derimot på en beskrivelse fra komiteen som samlet vitneutsagn i kjølevannet av hendelsene og kaller handlingene «consciously sensual», uten noen særlige videre forklaringer. Han støtter seg også mye på Sylvia Pankhursts beskrivelse og minne, som han gjør gjennom hele boken:

(...) Cecilia Haig, described by Sylvia Pankhurst as ‘a tall, strongly built, reserved woman, comfortably situated, who in ordinary circumstances might have gone through life without ever receiving an insult,’ was sexually assaulted and died in December 1911 ‘after a painful illness arising from her injuries’. Henria Williams, already suffering from a weak heart, died a few weeks after a Black Friday buffeting; and Aunt Mary, who had been appointed WSPU organizer in Brighton and despite bad health had come to London for the deputation, died on Christmas Day of a cerebral haemorrhage.¹⁴⁹

Hele hendelsen får cirka to av bokens rundt 300 sider og kan vel sies å være noe underkommunisert, til å være en såpass viktig hendelse, i forhold til for eksempel sidelange forklaringer av personer og mindre banebrytende hendelser i organisasjonshistorien. Det er kanskje ikke den viktigste hendelsen, eller den hendelsen som er blitt lagt mest vekt på i suffragette-narrativet, men for WSPU og kvinnene var dette starten på slutten av en lang og slitsom kamp, som skulle kulminere i en splittet organisasjon. Det mest spesielle Mitchell gjør her, ved å ikke ta hensyn til primærkilder fra selve aksjonistene, er å undergrave følelsen av overgrep en del av aksjonistene satt igjen med. Mitchells tilbakevendende tema gjennom boken er Christabels Pankhursts forsøk på å skape martyrer og heltinner, og historien om Black Friday, slik den beskrives, glir rett inn i dette narrative.

4.2.4. Ikke lenger Queen Christabel

I 1914 kommer krigen og Christabel Pankhursts skiftende standpunkt og uvillighet til å la seg dikterere, blir starten på slutten for WSPU i Mitchells framstilling. På dette tidspunktet begynner Christabel Pankhurst å miste mange følgere, hun har tilbragt flere år i Frankrike, mens resten av WSPU sine medlemmer hadde vært inn og ut av fengsel i London. I tillegg hadde hun vært svært lite synlig for andre enn ledelsen selv. Den Christabel Pankhurst som Mitchell beskriver i starten som en ung, livlig, pen og sjarmerende jente finnes ikke lenger. I

¹⁴⁸ (Mitchell, 1977, s. 160)

¹⁴⁹ (Mitchell, 1977, ss. 160-161)

stedet beskrives hun som sliten, har vanskelig for å få oppslutning, har mistet kraften i argumentene og fremstår egentlig mer på dette tidspunktet som masete og repetitiv. Mitchell beskriver Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhursts fall fra høyden slik:

No one was listening any more. (...) Suddenly the future looked blank and bleak for Emmeline and Christabel. They were generals without an army. The old banners were furled, the warriors had dispersed. There were still plenty of injustices for a women's movement to challenge, but there seemed to be no place in it for them. They were too used to command to make easy or desirable subordinates.¹⁵⁰

Mitchell beskriver videre Christabel Pankhursts vei inn i evangelismen, som en erstatning for kvinnesaken hun så innbitt hadde kjempet for. Det kanskje verste slaget, i følge Mitchell, var valget av en amerikansk-født kvinne, Nancy (lady) Astor, til underhuset i parlamentet. Det som Mitchell beskriver som skulle være:

The première so coveted for Christabel went to an american who had not even *tried*. This woman who had only marshalled guests and generalled an army of servants walked into Parliament between Lloyd George and Balfour, while Christabel shrank into the shadows (...).¹⁵¹

Slik avsluttes dermed Michells fortelling: Den en gang så elskede Christabel Pankhurst hadde mistet relevans, og hun hadde ikke noe annet valg enn å snu seg mot religionen og høyere makter, og der forsøke å finne seg selv.

4.2.5. Til slutt

David Mitchell drar, som mange før han, slutninger som i ettertid har fått sterk kritikk. Mye av dette har med å gjøre måten han fremstiller kvinnene i organisasjonen. Da kanskje særlig Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst. Det er mange grunner til at hans måte å fremstille historien på har mangler, blant annet hans åpenbare favorisering av Sylvias side av historien, samt hans manglende kilder fra andre nøkkelpersoner i bevegelsen. Mitchell følger her i fotsporet til mange andre historikere, blant disse George Dangerfield.

David Mitchell har da også helt til sist dette å si om Christabel Pankhurst og hennes disipler:

She inspired a dashing quasi-revolutionary honeymoon, and the sex war has never been quite the same since she turned Britain in to a theatre where her intrepid Maids of

¹⁵⁰ (Mitchell, 1977, s. 278)

¹⁵¹ (Mitchell, 1977, s. 279)

Honour and a talented supporting cast (featuring Asquith, Churchill, Lloyd George, Rudyard Kipling and Lord Curzon) began publicly to act out its richly psychopathic implications.¹⁵²

David Mitchells hovedfortelling følger mønsteret til Rosen og Dangerfield. Christabel blir den militære lederen, som uten tanke på konsekvenser, kaster sine soldater fremfor seg. Kvinnene i WSPU, og særlig Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, blir fremstilt som ville, vanskelige og spesielle for sin tid. Det skal sies at Mitchells språk drar dette narrativet enda lenger, han skaper ikke bare et bilde av ledelsen, men også av organisasjonen som konfliktsøkende, og fullstendig irrasjonelle, uten begrep om sitt eget beste. Dette er kanskje ekstra tydelig i hans beskrivelser av «Black Friday».

På samme måte som Andrew Rosen, velger også Mitchell i liten grad å fokusere på krigen, annet enn for å beskrive Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhursts skiftende stanspunkt og fall fra pedestallen, de så lenge hadde kjempet for å komme til topps på. Det er muligens på grunn av hans valg av kilder. Han ser stort sett, som Rosen, bort fra WSPU medlemmers egne memoarer og brev, og legger stor vekt på Sylvia Pankhursts versjon av personer og hendelser. Dette gir en veldig smal tilnærming til organisasjonen og gir et forholdsvis kynisk bilde av ledelsen. Dette skulle få følger. Utover 1970 og 1980 tallet kommer virkelig kjønnsforskningen for alvor, og nye fremstillinger av WSPU, Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst finner veien inn i historien.

David Mitchells framstilling kan på samme måte som Dangerfields og Rosens narrativer settes inn i plotstrukturen satire. Mitchell har kanskje enda mer til felles med Dangerfield enn Rosen når det kommer til språket, og har et ganske klart satirisk preg. Med sine oppfatninger av Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst, og ikke minst Mitchells beskrivelser av hvordan kvinnene egentlig ønsket å bli utsatt for seksuelle overgrep, skaper han en klar avstand til suffragettene.

Denne typen fremstillinger fikk riktig nok mye kritikk utover 1970- og 1980-tallet. Særlig kom kritikken fra Sandra Stanley Holton og June Purvis som mente at kjønnshistorien ikke var nyansert nok og at Rosen og Mitchell valgte ut kilder som satte særlig Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst i et særdeles dårlig lys. Kort sagt mente de at kildeutvalget ikke ga den fulle historien og at en organisasjon som WSPU var bygd opp av alle dets

¹⁵² (Mitchell, 1977, s. 323)

medlemmer mer enn bare en sterk ledelse. Dette bringer meg over på neste del av analysen:
Den 'nye' feministiske bølgen.

Kapittel 5: Den ‘nye’ feministiske bølgen

Kritikken som oppstod i kjølevannet av den typen fremstilling Andrew Rosen og David Mitchell er en del av kom i særlig grad på 1990-tallet hvor en begynte å snakke om maskulinitet og «gending» i historieskrivingen. Feminister på 1990- og 2000-tallet kritiserer bøkene for å fremstille kvinnene fra et mannlige ståsted og mente med dette at historien ikke får den vekten det skal ha, og at særlig ledelsen blir fremstilt i et dårlig og ensidig lys. Suffragettene ble i stor grad presentert som en homogen gruppe på bakgrunn av den felles kampen. Som Mohanty argumenterer er dette problematisk på grunn av de ellers store forskjellene mellom kvinner i samme organisasjon.¹⁵³ WSPU var også så mye mer enn ledelsen og hadde svært mange medlemmer, som også var utrolig viktige for gjennomføringen av aksjoner og for å få kvinnesaken opp på den politiske agendaen.

Som en følge av dette kom det flere bøker på 1990-tallet og utover i det en kan kalle et mikrohistorieperspektiv, herunder for eksempel *Suffrage Days* av Sandra Stanley Holton og *Women's Suffrage Movement*, en essaysamling av Maroula Joanou og June Purvis. Den første tar jeg for meg som en del av denne analysen. Holton vektlegger aktivister nedover i WSPU og NUWSS og gir et bilde av organisasjon som er mye mer aktiviststyrt enn tidligere fremstillinger hevder. I tillegg har jeg valgt meg ut en bok som kom i 2012, *The Women's Suffrage Movement* av Molly Housego og Neil R Storey. Denne er som Andrew Rosen og David Mitchell sine bidrag skrevet med et perspektiv fra ledelsen, men likevel med en helt annen fortelling. Dette kan vise noe om hvor viktig kildegrunnlaget og forfatters perspektiver er for fremstillingen av historien.

Sandra Stanley Holton kommer på banen på slutten av 1980-tallet og introduserer maskulinitet som en type kjønnsblindhet hun mener er tydelig i både populærhistorie og akademisk historie. Særlig kritiserer hun mannlige historikere for å skrive kvinnehistorie uten å faktisk synliggjøre kvinnenens rolle og arbeid. Dette mener Holton blir ekstra tydelig i det hun kaller en ‘ovenfra og ned’ stil, som hun mener både Rosen og Mitchell skriver i, med et sterkt fokus på intriger og konflikter både innad i WSPU men også med andre organisasjoner og personer.¹⁵⁴

Holton mener tidligere historikere som har studert suffragettehistorien gir en mangelfull beskrivelse av kvinnebevegelsen, ved å basere sine fremstillinger på en stor grad av

¹⁵³ (Mohanty, 1984, ss. 336-337)

¹⁵⁴ (Holton, 2011, s. 831)

generalisering og en grad av infantilisering eller komisk fremstilling av offentlige taler og aktivitet. Her trekker hun særlig frem Dangerfield sitt bidrag til suffragettehistorien, som stadig nyter stor respekt og innflytelse. Hun beskriver hans bidrag som «(...) brilliantly written and argued but damning in its mockery of the ‘militant’ suffragist for whom the term ‘suffragette’ had originally been coined».¹⁵⁵ Militante aksjoner tok mange former, og var ikke på langt nær så ytterliggående som Dangerfield, og senere Rosen og Mitchell, gir inntrykk av. Holton mener Dangerfields bidrag, med hans forsøk på å forklare suffragette-taktikken i en sosial, psykologisk og seksuell kontekst, i stor grad bidro til bildet av suffragettene som fundamentalt irrasjonelle, voldelige, ekshibisjonistiske og som seksuelle avvikere.¹⁵⁶ Holton mener David Mitchell kun bidrar til å gjenfortelle denne historien, men gir Rosen noe mer respekt for hans forsøk på å fremstille organisasjonen som noe annet. Likevel, hevder Holton, klarer ikke Rosen helt å løsrive seg fra Dangerfield og Mitchells fremstilling, WSPU blir fremstilt som fortsatt irrasjonelle og uten stand til å delta i den politiske debatten på en tilfredsstillende måte.

June Purvis var en av historikerene innen kjønnsforskning som begynte å interessere seg for kvinnehistorie på slutten av 1980-tallet. Hennes ønske og håp med å studere kvinnehistorie var å synliggjøre kvinner, der de tidligere hadde vært skjult i mannfokusert historie.¹⁵⁷ Purvis interesse for suffragettene og WSPU ble vekket av Emmeline Pankhursts biografi *My Own Story*, og hennes beskrivelse av hvordan «Suffragettes appeared before the courts ‘not because we are law-breakers’ but ‘in our efforts to become law-makers’»¹⁵⁸ June Purvis satte derfor fokuset på WSPU generelt, og spesifikt Christabel Pankhurst, Emmeline Pankhurst favorittatter og WSPUs hovedstrateg. Hun ble overrasket over hvor få positive fremstillinger som eksisterte om WSPU og skriver i *Gendering the Historiography of the Suffragette Movement in Edwardian Britain: some reflections* om sine oppdagelser:

(...) what struck me most about the historiography at this time was the hostility shown towards the suffragettes and the leaders of the WSPU by not only most male writers – who favoured the constitutional tactics of the NUWSS and universally condemned the post-1912 militancy of the suffragettes as counterproductive in winning the vote – but also by influential socialist feminist historians.¹⁵⁹

¹⁵⁵ (Holton, 2011, s. 832)

¹⁵⁶ (Holton, 2011, s. 834)

¹⁵⁷ (Purvis, 2013, s. 577)

¹⁵⁸ (Purvis, 2013, s. 578)

¹⁵⁹ (Purvis, 2013, ss. 578-579)

Purvis mener David Mitchells bok *Queen Christabel* er det beste, eventuelt verste eksempelet på dette. Hun beskriver Mitchells fremstilling som «extremely hostile», og hans beskrivelser av Christabel Pankhurst «as ruthless, cold, ambitious, autocratic and deranged – with incestuous desires upon her mother».¹⁶⁰ Hovedgrunnen til at slike fremstillinger ble skrevet mener hun var Sylvia Pankhurst *The Suffragette Movement* som hadde fått blitt stående som den mest autoritative og riktige versjonen av WSPU og Pankhurst-familiens historie.¹⁶¹ Det er nemlig her, argumenterer Purvis, at fremstillingen av Emmeline Pankhurst som en mislykket leder og hatet mor, WSPU som en ensaksorganisasjon, i hovedsak støttet av middelklassen og ugifte aristokrater, og Christabel Pankhurst som en maktsulten «liksom-aristokrat» blir skapt.¹⁶²

Purvis skriver videre at denne maskulinistiske skrivestilen, som legger til grunn at kategorien mann er en universell kategori som kjennetegner all menneskelig aktivitet, bidrar til å marginalisere eller nekte kvinner en plass i det sosiale, politiske og nasjonale narrative.¹⁶³ Det disse narrative ikke legger vekt på, og glemmer å synliggjøre, er hva bevegelsen og aksjonene betydde for kvinnene som var en del av den. Hvorfor var kvinner militante? Hva inspirerte dem til å risikere fengsel og tvangsforing? Hvorfor risikerte de den ganske reelle muligheten for å miste familie, venner og sosial stand, og hvordan kunne man synliggjøre denne siden av historien?¹⁶⁴ Selv om June Purvis anerkjenner at hun ikke alltid er enig i andre kjønnsforskeres forsøk på å synliggjøre WSPUs historie, mener hun at de nyere bidragene som legger fokus på medlemmenes personlige motivasjon, og fremstiller suffragettene som rasjonelle politiske aktivister, er verdifulle for å skape et mer helhetlig bilde, og bidrar til å løse grepet George Dangerfield, Sylvia Pankhurst, Andrew Rosen og David Mitchell har over suffragettehistorien.

Inn i dette landskapet kommer Sandra Stanley Holtons eget bidrag til suffragettehistorien: *Suffrage Days*, som er et godt uttrykk for den 'nye' feministiske bølgen.

5.1. Suffrage Days (1996)

Sandra Stanley Holton ga altså i 1996 ut boken *Suffrage Days*, et mikrohistorieperspektiv på suffragettehistorien. Til forskjell fra de tidligere bøkene jeg har skrevet om er denne skrevet

¹⁶⁰ (Purvis, 2013, s. 579)

¹⁶¹ (Purvis, 2013, s. 579)

¹⁶² (Purvis, 2013, s. 579)

¹⁶³ (Purvis, 2013, s. 580)

¹⁶⁴ (Purvis, 2013, ss. 581-582)

fra ulike aktivister sitt synspunkt og vektlegger i liten grad ledelsen. Dette gir et annet bilde av suffragettene og forteller mer om aktivistene sin personlige motivasjon til å kjempe for stemmerett. I analysen skal jeg særlig ta for meg Holtons framstilling av tre personer, disse er Jessie Craigen, Hanna Mitchell og Mary Gawthorpe. Hanna Mitchell og Mary Gawthorpe var aktive i WSPU, og deltok i militante demonstrasjoner, mens Jessie Craigen var en av de tidligste arbeiderklassekvinnene som kom med i stemmerettskampen før 1900-tallet. Hun er også en del av den radikale bevegelsen av suffragetter som eksisterte før WSPU var grunnlagt.

Holton har som nevnt over kritisert plassen Sylvia Pankhurst sin bok *The Suffrage Movement* har fått i historien om WSPU.¹⁶⁵ Holton understreker at Hanna Mitchell i sin biografi formulerte et motsvar til Sylvia Pankhurst sin bok, fordi hun mente boken fokuserte for mye på Pankhurst-familien sin rolle og ikke kommuniserte tydelig nok den personlige motivasjonen aktivistene hadde for å delta i kampen om kvinnelig stemmerett. Holton mener også at både Rosen og Mitchell sine bøker ikke synliggjør jobben både WSPU og NUWSS gjorde for å skaffe stemmeretten, og la for mye vekt på rollen første verdenskrig spilte i vedtaket i 1918. Både Rosen og Mitchell velger også å avslutte hoveddelen av sine fortellinger ved starten av første verdenskrig, og sier lite om hvordan kvinneorganisasjonene jobbet under krigen for å sikre stemmeretten i ettertid.

Dette åpnet veien for Holton til å sette søkelyset på et annet synspunkt i denne fortellingen. Hennes perspektiv må også sees på i forbindelse med den nye sosialhistorien og kjønnskritikken mange historikere var opptatt av utover 1980-1990 tallet.¹⁶⁶ Det ble nå viktig å løfte frem og synliggjøre marginaliserte gruppers historie. Holton prøver med *Suffrage Days* å studere en neglisjert side av suffragettehistorien, nemlig den personlige historien til aktivistene på individnivå.

Holton har i boken valgt seg ut sju personer som hun studerer spesielt. De har ikke vært en del av en egen gruppering, men er blitt en gruppering valgt på bakgrunn av innsatsen de la ned i stemmerettskampen, enten gjennom WSPU, NUWSS eller før århundreskiftet i andre organisasjoner. Noen av personene har hatt personlig kontakt og samarbeidet gjennom den aktive perioden, og har også senere hatt kontakt med hverandre, men dette er ikke avgjørende for verken historien eller utvalget.

¹⁶⁵ (Holton, 2011, s. 833)

¹⁶⁶ (Mortensen, et al., 2008, s. 12)

Sandra Stanley Holton avslutter boken *Suffrage Days* ved å reflektere litt rundt suffragettehistorien som en egen gren. Historikere, mener hun, som skal forske på suffragettehistorien blir før eller siden stilt spørsmålet om hvorvidt det virkelig kan være mer å fortelle om suffragettene som ikke allerede er blitt fortalt. Ja, argumenterer hun, så lenge nye perspektiver, tidligere glemt, kommer frem i lyset, og så lenge verden går fremover og nye perspektiver får vekt er ikke historien ferdig fortalt:

(...) new stories, like those told here, continue to re-emerge, and the past always prove too untidy for those histories we have already made. Such new stories often challenge existing frameworks, or render uncertain the categories and concepts we apply, or suggest new lines of enquiry. (...) history-making is always partial and provisional in nature, and how happenstance and serendipity may also play a part in the work of the historian. ¹⁶⁷

Historier skrevet av suffragetter i USA kastet også ett annet lys over bevegelsene i Storbritannia, da mye av kildegrunnet tidligere hadde vært fra ledelsesperspektivet. Dette perspektivet er interessant, men beskriver ikke den personlige motivasjonen hos aktivistene. Nettopp dette er jo noe av grunnen til at WSPU ble så store som de ble utover starten av 1900-tallet.

5.1.1. Bokens tilskjæring

Sandra Stanley Holton velger å fortelle hver karakter sin historie tilnærmet ferdig i hvert kapittel, men historien foruten det er kronologisk. Karakterene blir introdusert i den rekkefølgen de var aktive. Noen av karakterene går igjen i andre kapitler når de først er blitt introdusert, og leseren følger på den måten historien fra start til slutt. På samme måte som Rosen og Mitchell har hun også et samlekapittel til sist, som tar for seg hvordan det gikk med de involverte etter stemmeretten var vunnet, men hun er ikke opptatt av å forklare grunnene for hvorfor karakterene endte opp hvor de gjorde, men mer å opplyse om hva de drev med frem til sin død. Holton opplyser her også om bøker skrevet av og om de ulike aktivistene, som er blitt viktig i senere suffragette-forskning.

Dette gir en verdifull vinkling på arbeidet kvinneorganisasjonene gjorde for å sikre stemmerett. Sylvia Pankhurst var i sin bok *The Suffrage Movement* veldig opptatt av å synliggjøre rollen Pankhurst-familien hadde i organisasjonen, og også gi en forklaring på

¹⁶⁷ (Holton, 1996, s. 244)

hvorfor de engasjerte seg på måten de gjorde. Det er selvsagt forsåelig i og med at hun skrev historien fra sitt ståsted. Men ved at denne boken fikk så stor plass i senere historie skrevet om emnet, ble derimot den personlige motivasjonen til de andre aktivistene og drivkraften i organisasjonen ikke særlig løftet frem.

Holton beskriver også hvordan medlemmene i de ulike organisasjonene var lite opptatt og påvirket av splitten i ledelsen og konfliktene mellom organisasjonene. Mange steder samarbeidet lokale grener av WSPU og NUWSS og lærte av hverandres erfaring og brukte hverandre for å synliggjøre den felles kampen for stemmerett. Samarbeidet, skriver Holton:

(...) illustrates both how persistent was the link [sic] between socialist and suffrage organisation in many localities, and how shared was the goodwill on which organisers of both wings of the movement might draw. Rank-and-file suffragist were either oblivious of, or indifferent to, the divisions among the national leadership, or between that leadership and the leadership of the labour movement.¹⁶⁸

Holton er også opptatt av å vise at kvinnene hadde ulike grunner til å delta, men at de alle personlig følte sterkt at stemmeretten var bare rett og rimelig, og ikke minst på tide. En ikke-navngitt arbeiderklassekvinne beskriver sine grunner til å ønske stemmerett på følgende måte:

(...) 'she felt very independent and quite worthy of having the vote. She had brought up a family on laundry work, apprenticed three sons and supported one who was an invalid, and never had either charity or poor relief'.¹⁶⁹

Dette viser tydelig hvor personlig kvinnerettskampen var, kvinnene følte de hadde fortjent retten til å bli sett på som selvstendige, politiske individer, med rettigheter og meninger på lik linje med sine menn.

5.1.2. En radikal arbeiderklassekvinne kommer på banen

Før Holton kommer inn på WSPU og deres arbeid på starten av 1900-tallet, beskriver hun de radikale suffragettene, som skulle komme til å bli forløpere for, og aktive medlemmer av, WSPU senere. Jessie Craigen er en av disse. Hun har selv ikke skrevet noen memoarer og Holtons beskrivelser av henne er derfor utelukkende bygget på beskrivelser i andre suffrageters personlige notater og brev. Det påvirker selvfølgelig hvordan hun som karakter

¹⁶⁸ (Holton, 1996, s. 135)

¹⁶⁹ (Holton, 1996, s. 205)

ble fremstilt, men viser hvordan hun fremstod for sine med-aktivister i tiden hun engasjerte seg.

Jessie Craigen var en arbeiderklassekvinne som var aktiv i stemmerettskampen på 1880-tallet. Hun var ikke en del av WSPU, men er likevel viktig for Holton å ha med i fortellingen om suffragettene, fordi hun tidlig sto frem som en radikal og kapabel kvinneforkjemper, i den forstand at hun klarte å skape en felles platform hvor både arbeiderklassen, middelklassen og aristokratiet kunne kjenne seg igjen. Ved åpne møter og demonstrasjoner klarte hun gang på gang å vekke det sosiale engasjementet som fantes hos kvinner i Storbritannia. Holton skriver fra en tale Jessie Craigen holdt i 1880: «(...) women did engage in warfare, but only ever in defence of themselves and their children».¹⁷⁰ Dette bryter med den historien som er blitt fortalt tidligere, av for eksempel Andrew Rosen og David Mitchell, nemlig at ulovlige demonstrasjoner kun ble utført av WSPU. Holton beskriver her hvordan tendensene til denne mer militante aksjonsformer fantes allerede på slutten av 1800-tallet, og senere ble tatt i bruk av WSPU. Ulovlige aksjonsformer ble brukt av flere kvinneorganisasjoner både før og etter 1900, særlig møtevirksomhet og demonstrasjoner.

Holton beskriver en arbeiderklassekvinne som på mange måter kan minne mye om Christabel Pankhurst i de første tiårene av 1900-tallet, i følge Holton. Hun klarte å skape engasjement og oppmerksomhet kun ved bruk av stemmen. Dette gjorde at hun på slutten av 1800-tallet var en av de viktigste aktivistene og talerne for en stemmerettsreform. Jessie Craigen er også viktig fordi hun er en av de første arbeiderklassekvinnene som kom på banen og som åpent engasjerte seg for å skaffe kvinner stemmerett. 1800-tallets historie om kvinnekampen er mye en middelklassekamp, og dette fortsetter for så vidt med WSPU. Størstedelen av kvinnene organisert i WSPU var middelklassekvinner, mye på grunn av muligheten de hadde til å engasjere seg, uten å måtte tenke på inntekt. For arbeiderklassekvinnene var det dessverre slik at kvinnekampen ikke var så veldig lukrativt arbeid, ikke fordi de ikke ønsket stemmerett, men fordi arbeidet ofte var ubetalt, og derfor ikke mulig å ta på seg. Derfor blir Jessie Craigen sin historie og person ekstra viktig, med henne klarer Holton å dra paralleller mellom WSPU og den tidligere kvinnerettskampen, samt arbeiderklassen og middelklassen. På denne måten blir historien om ulovlige protester og kampen for like vilkår til en kvinnekamp, som traff

¹⁷⁰ (Holton, 1996, s. 53)

bredt, over flere klasser, og over tid. Radikale suffragetter oppstod ikke i et vakuum i WSPU, men hadde bånd til den tidligere kampen for reformer.¹⁷¹

Holton introduserer Jessie Craigen slik hun ble beskrevet av sine med-aktivister:

The market squares and village greens of the north saw a new figure enter the suffrage scene in 1897, lumbering and somewhat odd in appearance, but one who cast a spell over the audiences of working people who came to hear her.¹⁷²

Dette er et språklig bilde som kan minne mye om både Dangerfield, Rosen og Mitchell, men er kanskje mer en representasjon av tiden kildene dette er hentet fra. Jessie Craigen ble aktiv i kvinnekampen på 1880-tallet, og for en gruppe middelklassekvinner kan hun nok ha virket noe fremmed, noe beskrivelsene av henne også gjenspeiler. Holton legger likevel vekt på å beskrive påvirkningen Craigen fikk i kvinnerettsbevegelsen. Som arbeiderklassekvinne hadde hun en unik påvirkningsmulighet som middelklassekvinnene ikke hadde, hun snakket språket til arbeiderklassen og klarte på en helt annen måte å engasjere en klasse som tidligere hadde vært mer opptatt av menn og kvinners arbeiderrettigheter.

Holton beskriver Craigens fremste egenskaper som hennes evne til å skape en bevissthet hos sine tilhørere som kvinnekampen hadde manglet tidligere. Holton skriver: «(...) Jessie Craigen had 'held the meeting enchained by her grand voice and her strong and witty words' .»¹⁷³ Altså velger Holton, med det kildematerialet hun har tilgjengelig, å vektlegge Craigens personlige egenskaper, enn den figuren hun presenterte, som brøt med datidens middelklassestandarder. På denne måten skriver Holton et narrativ som får frem positive personlige egenskaper som skilte henne fra mengden, heller enn den kanskje uflidde fremtoningen som skilte henne fra slik middelklassekvinner skulle være på den tiden. Selv om både Rosen og Mitchell har forsøkt å fremstille positive egenskaper hos suffragettene, er inntrykket man sitter igjen med etter å ha lest deres narrativer, noe i motsatt retning. Som Dangerfield vektlegger de i stor grad hva som gjorde suffragettene annerledes, noe som kommer til uttrykk ved et sterkt fokus på hvor lite typisk kvinnelige suffragettene var. Holton gjør for så vidt det samme, men med et helt annet, mer positivt språk, som gjør at historien fremstår på en helt annen måte. Dette blir kanskje ekstra tydelig ved Holtens beskrivelse av Craigens taleegenskaper:

¹⁷¹ (Holton, 1996, s. 50)

¹⁷² (Holton, 1996, s. 49)

¹⁷³ (Holton, 1996, s. 51)

Jessie Craigen's speech on this occasion reveals something of her rhetorical skills, and of the appeal which she made to women's consciousness of themselves both as members of a sex-class, and of a sex which differed in socially valuable ways from men.¹⁷⁴

Sandra Stanley Holtons valg av både personer og synsvinkel gir et verdifullt innblikk i en kamp som av blant annet Dangerfield, Rosen og Mitchell er blitt beskrevet som kald, kynisk og fullstendig irrasjonell, men som her fremstår som meningsfull og viktig. Dette gjenspeiles også i neste person jeg skal ta for meg, Hannah Mitchell, en arbeiderklassekvinne og sosialist som i mange år var aktiv i WSPU.

5.1.3. En flamme av opprør

Hannah Mitchell er en annen arbeiderklassekvinne valgt ut av Holton. Hanna Mitchell representerer overgangen mellom radikale suffragetter på slutten av 1800-tallet og aksjonsformer tatt i bruk av WSPU. Hannah Mitchell var i utgangspunktet sosialist, arbeiderklassekvinne og gift med Gibbon Mitchell, noe hun senere kom til å angre på. Hannah Mitchell hadde engasjert seg for sosial likhet og arbeiderrettigheter i mange år før hun ble en del av WSPU. Holton beskriver Hannah Mitchells tidlige oppfatning av WSPU på følgende måte:

Initially the WSPU was conceived as a ginger-group within the Independent Labour Party, where support for women's suffrage was not by any means universal. The WSPU held to the formulation of the suffrage demand in terms of sexual equality, and many socialist, including Hannah Mitchell, still preferred to seek women's enfranchisement through a demand for universal suffrage – the vote for all adults, men and women.¹⁷⁵

På samme måte som Rosen beskriver Holton Hannah Mitchells bakgrunn, og beskriver dette som en avgjørende grunn for hvorfor hun valgte å engasjere seg. I motsetning til Rosen velger Holton derimot ikke å presentere det som en traumatisk barndom, men som en slags oppvåkning og drivkraft i hennes videre arbeid for sosiale rettigheter. Blant annet beskriver Holton hvordan Hannah Mitchell som følge av sin oppvekst i en familie med 11 barn mente at prevensjon var en arbeiderkvinnens viktigste rett. Som Holton skriver: «The alternative promised by birth control she believed all her life to be 'the simplest way at present for the

¹⁷⁴ (Holton, 1996, s. 52)

¹⁷⁵ (Holton, 1996, s. 108)

poor to help themselves, and by far the surest way for women to obtain some measure of freedom'». ¹⁷⁶ Tilgang på prevensjon kunne gjøre at flere kom seg ut av fattigdom, og fikk mulighetene til å engasjere seg i stedet for å bare holde huset i orden og drive med oppdragelse.

Holton beskriver videre Hannah Mitchell som en selvstendig og driftig kvinne, som mest av alt ble drevet av et ønske om å skape sosial likhet, særlig for kvinner i ekteskapet. Om Hannah Mitchells syn på ekteskapet skriver Holton:

Angrily she remebered how her husband had come to prison and paid her fine: 'Most of us who were married found that Votes for Women were of less interest to our husbands than their own dinners. They simply could not understand why we made so much fuss about it'. ¹⁷⁷

Hannah Mitchells syn på menn blir av Holton beskrevet som den kanskje viktigste personlige motivasjonen for å gi kvinner sosiale rettigheter. Selv om hun giftet seg med en sosialist skulle ekteskapet til Hannah Mitchell vise seg å være en skuffelse fordi det, som Holton beskriver det, lå visse forventninger i et ekteskap som hun fant det umulig å oppfylle. Selv en som var gift med en sosialist kunne fortelle hvordan kvinnekampen ikke alltid var så viktig for ektemennene:

(...) Hannah Mitchell also recorded how many of the men 'became «anti» if their wives were out too often', and how 'public disapproval could be faced and borne, but domestic unhapiness, the price many of us paid for our opinions and activities, was a very bitter thing'. ¹⁷⁸

Hun kastet seg altså inn i kvinnekampen med et veldig engasjement, og med et brennende ønske om å gjøre en forskjell for alle kvinner. Holton beskriver Hannah Mitchells oppvåkning til den militante kampen som en konsekvens av Christabel Pankhurst og Annie Kenneys arrestasjon ved Manchester Free Trade Hall i 1905.

¹⁷⁶ (Holton, 1996, s. 97)

¹⁷⁷ (Holton, 1996, s. 111)

¹⁷⁸ (Holton, 1996, s. 110)

Hannah Mitchell declared that it was after this event that ‘the smouldering resentment in women’s hearts burst into a flame of revolt. There began one of the strongest battle in all our English history. It was fitting indeed that it began at the site of Peterloo’.¹⁷⁹

Episoden som av Mitchell og Rosen blir beskrevet som en nøye kalkulert og ‘uekte’ handling av en kynisk Christabel Pankhurst, blir av Holton beskrevet som et viktig startpunkt for kvinners engasjement. For første gang ble kvinnerettskampen en forsidesak i avisene, og mange, inkludert Hannah Mitchell, så mulighetene WSPU kunne gi kvinner uten en stemme og politisk slagkraft. Dette følger i stor grad hovedfortellingen Holton prøver å fremstille. Den personlige motivasjonen og villigheten hver enkelt aktivist hadde, ble tent og nørt opp under av en ledelse som var villige til å kaste seg inn i kampen med oppbrettede ermer, og gå i forkant. Det sier også noe om hvor mye ulikt søkelys på en episode har å si for forståelsen en som leser får av dens betydning.

Holton sin fremstilling kjennetegnes ved hennes beskrivelser av både personlig motivasjon, egenskaper og styrke. Dette blir kanskje ekstra tydelig i hennes siste beskrivelser av Hannah Mitchells første skritt inn i militante aksjoner:

(...) ‘the mob played a sort of Rugby football’ with Hannah Mitchell and her colleagues. Being ‘strong i’ th’arm’ [sic] she managed to fell two of her younger assailants. An older man, who was yelling obscene suggestions from the side-lines, she set about with her umbrella. It was in such circumstances that militancy first departed from the practices of civil disobedience with which it had begun.¹⁸⁰

Dette fokuset på styrkene til karakterene er et grep Sandra Stanley Holton tar gjennom hele boken. Der Andrew Rosen og David Mitchell vinkler hendelsene slik at kvinnene virker vanskelige og konfliktsøkende, fokuserer Holton på den viljestyrken og kraften disse kvinnene måtte ha for å kaste seg inn i en sak som kampen for egen stemmerett. dette blir også tydelig i beskrivelsen av neste person jeg skal ta for meg, igjen har Holton valgt en arbeiderklassekvinne, som kom til å bety mye for WSPUs kampanjer og aksjoner.

¹⁷⁹ (Holton, 1996, s. 110) Peterloo massakren 16. august 1819 kom som følge av en demonstrasjon ved St. Peter’s Field, Manchester, for en reform for å sikre parlamentsrepresentasjon for arbeiderne. Demonstrasjonen ble slått hardt ned på og 11-15 døde og 400-700 (kildene varierer) ble skadet som følge av kavaleriets håndtering av folkemengden.

¹⁸⁰ (Holton, 1996, s. 111)

5.1.4. «Sweets to sweet»

Mary Gawthorpe er en annen arbeiderklassekvinne introdusert i Sandra Stanley Holtons i *Suffrage Days*. På samme måte som Hannah Mitchell, var det i hjemmet og undertrykkelsen av kvinnen i ekteskapet, Mary Gawthorpe fant sitt engasjement, skriver Holton. Holton legger vekt på hennes oppvekst som en faktor for hennes sosiale engasjement, men legger mer vekt på hennes styrke og arbeidsomhet enn Rosen gjør i sine beskrivelser av henne. I Rosens forholdsvis korte beskrivelse av Mary Gawthorpe, blir hennes psyke og engasjement forklart på bakgrunn av farens manglende evne til å forsørge familien og måten han ikke klarte å behandle kona som en likverdig partner. Holton beskriver Mary Gawthorpes vei inn i politikken som mer på tross av sin oppvekst, enn på grunn av den. Selv med sin relativt dårlige barndom fremstår Mary Gawthorpe som en mer enn kapabel sosial aktivist. Holton beskriver en annen suffragette sitt møte med Mary Gawthorpe slik:

(...) (and) encountered Mary Gawthorpe, recalled ‘a merry militant saint’ who travelled the country ‘suffering fools gladly (which I think she found the hardest job of all)... Occasionally she had a rest in prison, which she always faced with a sparrow-like perkiness. She had wit and common sense and courage, and each to the point of genius.¹⁸¹

Slike beskrivelser er helt i tråd med Holton sine tidligere og senere beskrivelser av suffragettene. Igjen fokuserer hun her på positive egenskaper og opplevelser andre hadde av personene. Ekstra tydelig blir kanskje dette i beskrivelsen av Mary Gawthorpes pågangsmot, selv om hun i mange år slet mye med sykdom. Holton beskriver det slik:

(...) she was described as ‘small, brisk and dainty’, a speaker whose ‘descriptive charm and racy humour’ was especially popular with audiences. She continued, despite her poor health, ‘one of the most indefatigable’ of organisers, who ‘lived a life crowded with work’.¹⁸²

Som nevnt tidligere vektlegger Holton de ulike karakterenes styrke, særlig i forbindelse med motgang. Og motgang ble det mye av utover i WSPUs kampanjetid. En stadig mer radikal aksjonsform, skapte også stadig mer motgang hos den delen av befolkningen som mente

¹⁸¹ (Holton, 1996, s. 130)

¹⁸² (Holton, 1996, s. 133)

kvinne ikke hadde noen ting i politikken å gjøre. Særlig tydelig blir dette i Holtons beskrivelse av Rutland-kampanjen¹⁸³ i 1907:

The Rutland by-election campaign in the spring of 1907 tested Mary Gawthorpe's daring and speaking powers to the full. She had to face down threatening crowds, and generally managed to win their tolerance, if nothing more. On one occasion, however, her wit only brought a greater wrath down on her head. While being pelted with bullseyes, she responded by quoting from Shakespeare, declaring them 'Sweets to sweet'. A pot-egg was added to the barrage, struck her on the head and left her unconscious. Undaunted, she returned to the campaign the next day, becoming the heroine of the election.¹⁸⁴

Sandra Stanley Holton sine karakterer er altså kjennetegnet ved sin evne til å stå sterkt i motgang: De kjempet på bakgrunn av sine personlige overbevisninger om at de hadde vel så stor rett som menn til å bli sett på som individer, og med kunnskap og rett til å være en del av den politiske beslutningstakingen.

5.1.5. Krigen stopper ingen

I motsetning til Rosen og Mitchell som skriver lite om innsatsen og arbeidet under krigen, har Holton et eget kapittel som beskriver situasjonen og hendelser under første verdenskrig. Særlig vektlegger hun bruddet med de militante aksjonene WSPU drev med, samt NUWSS arbeid med å skaffe en universell stemmerettsreform før valget i 1918, som opprinnelig skulle være i 1915, men som ble utsatt på grunn av krigen. Holton beskriver hvordan arbeidet under krigen har fått lite anerkjennelser i tidligere narrativer:

The inter-war period is frequently read as one of disintegration or dormancy for the women's movement, though such interpretations are increasingly under challenge. A few of the leading figures in the pre-war suffrage movement remained at the forefront of organisations which continued to pursue the equal citizenship of women.¹⁸⁵

Ved å beskrive hva de ulike kvinneorganisasjonene gjorde under krigen, ikke bare fokusere på WSPUs ledelse, blir historien om den endelige stemmeretten til en annen enn hos Rosen og Mitchell. Holton synliggjør og legitimerer her arbeidet til de ulike kvinneorganisasjonene under krigen og legger dette til grunn for stemmeretten som kom i 1918 og endelig i 1928.

¹⁸³ Politisk kampanje mellom valgår, for å fylle et ledig sete i Parlamentet, her i Rutland, Leicestershire.

¹⁸⁴ (Holton, 1996, s. 130)

¹⁸⁵ (Holton, 1996, s. 230)

Dette blir da stikk motsatt av både Rosens og Mitchells forklaring på hvorfor kvinnene endelig vant stemmeretten, ettersom de kutter historien og legger veldig lite vekt på arbeidet under krigen. Rosen går jo faktisk så langt som til å skrive at Pankhurst-ledelsens plutselige vending under krigen var mer til skade enn hjelp, og legger til grunn at stemmeretten heldigvis ble vunnet likevel fordi WSPU hadde så lite støtte og synlighet på dette tidspunktet at det ikke spilte noen rolle i det hele tatt.¹⁸⁶

I stedet for å legge vekten på WSPU ledelsens endring i standpunkt, velger Holton i sin fremstilling å fokusere på hvordan bevegelsens medlemmer fortsatte sin kamp for rettigheter. Dette gir en helt annen forståelse av grunnene til at stemmeretten ble gitt delvis i 1918 og helt i 1928. Med Rosen og Mitchell sine narrativer blir første verdenskrig vektlagt som en avgjørende grunn for reformen. Holton viser derimot at det ble jobbet på mange fronter for å sikre stemmeretten, og at første verdenskrig kun er en av mange variabler som fikk utslag.

(...) (Some) held to a strictly equal-rights approach, placing a particular emphasis on achieving full civil and legal equality for women. Many suffragist, however, found quite new causes and concerns, especially in the movements for internationalism and colonial freedom, and against fascism. Yet others focused their political activities through parties.¹⁸⁷

WSPU hadde på dette tidspunktet trukket seg fullstendig vekk fra aksjonsformene de hadde brukt helt frem til krigens start, og var på dette tidspunktet den eneste organisasjonen som ikke drev lobbyvirksomhet og arbeid for å sikre kvinner stemmerett. Mange av kvinnene som var medlem av WSPU fortsatte likevel arbeidet. Holton beskriver splittelsen som preget alle kvinnerettsorganisasjonene på denne tiden, men synliggjør likevel det viktige arbeidet som ble lagt ned under krigen, og som førte til en delvis stemmerett i 1918, og universal stemmerett i 1928:

All this might be interpreted as fragmentation of the women's movement. But it might also be read as reflecting the diversity and breadth of women's political goals in this period, a division of labour among different groups pursuing particular aspects of women's new claims on citizenship, and women's attempts to re-formulate the nature of citizenship itself.¹⁸⁸

¹⁸⁶ (Rosen, 1974, s. 260)

¹⁸⁷ (Holton, 1996, s. 230)

¹⁸⁸ (Holton, 1996, s. 230)

Holton kommer med en viktig avrunding til slutt. Der Rosen og Mitchell ser fragmentering av organisasjonene og de forskjellige retningene kvinnekampen tok under krigen som en svakhet med kvinnerettskampen, trekker Holton frem styrkene ved et slikt mangfold. Dette mangfoldet av kvinner fra forskjellige samfunnslag og med ulike interesser, gjør at kvinnekampen fragmenteres og går i ulike retninger, det betyr ikke at den faller sammen. Dette er jo typisk i et mikrohistorieperspektiv, som Holton skriver i, hun fokuserer på den personlige historien, motivasjon og driften til hver enkelt, noe som kommer til syne i hennes forståelse av utfallet.

5.1.6. Til slutt

Holtons hovedfortelling hører inn under den 'nye' feministiske bølgen som kom i løpet av 1980-tallet, på grunn av inntoget av kjønnteori og synliggjøringsprosjektet i historien. Dette narrativet legger større vekt på aktørenes motivasjon og styrker. I tillegg gir den kvinneorganisasjonen en større og viktigere rolle i reformen av 1918.

Mikrohistorieperspektivet gir en dybde til fortellingen om WSPU som manglet i tidligere fremstillingen, hvor fokuset på ledelsen og konflikter var stort. Denne typen narrativer tok ikke høyde for engasjementet som fantes nedover i organisasjonen, og hvor mye kvinnene som deltok risikerte for å sikre egne rettigheter. Holton sin historie gir en mening til aksjonene som ikke har fått plass i narrativet tidligere. Det Holton derimot mangler i sin fremstilling er nettopp ledelsesperspektivet. Hun nevner kun ledelsen kort. Holton skriver om hvordan for eksempel Hanna Mitchell ble trukket inn i stemmerettskampen på grunn av Christabel Pankhurst men sier lite om arbeidet ledelsen la ned. Der Rosen og Mitchell beskriver konfliktene på ledelsesnivå som ødeleggende for organisasjonene, beskriver Holton på den andre siden samarbeidet mellom organisasjonene og aktivistene. Dette gjør at konfliktnivå i kvinnerettsbevegelsene ikke blir så avgjørende som det Rosen og Mitchell gir inntrykk av.

Sandra Stanley Holtons bok kan til forskjell fra de tidligere bøkene jeg har sett på settes inn i plotstrukturen romanse. Romansens kjennetegn er en heltefortelling, ofte om folket mot overmakten. Holton sitt perspektiv med historier fra aktivistene skaper en nærhet og følelse av at det mulig å lykkes med pågangsmot og styrke. Dette er veldig likt neste bok jeg skal analysere selv om den er fortalt fra en annen synsvinkel enn Holtons mikrohistorieperspektiv.

5.2. The Women's Suffrage Movement (2012)

En av de nyere bøkene i suffragettehistorien er Molly Housego og Neil R Storey sin *The Women's Suffrage Movement* som kom i 2012. I motsetning til Sandra Stanley Holton sin bok *Suffrage Days*, som har et mikrohistorieperspektiv, favner denne boken bredere, ikke bare om WSPU, men også andre organisasjoner som ble grunnlagt for å presse igjennom en stemmerettsreform. Housego og Storey forsøker å synliggjøre hvilke organisasjoner, personer og hendelser som ble avgjørende for reformen i 1918 og 1928, og har som Rosen og Mitchell et større fokus på ledelsen og hovedaktørene.

Molly Housego og Neil R. Storey har skrevet en kort og lettfattelig bok om kvinnerettsbevegelsen. Fokuset er ikke i utgangspunktet på WSPU spesielt, men på episoder og kampanjer som ble avgjørende for universell stemmerett i 1928. Rosen og Mitchell, som presenterer narrativer om en splittet organisasjon og om hvordan kvinnene som engasjerte seg manglet støtte, og på mange måter ikke var et representativt bilde på en 'riktig' kvinne på denne tiden. Housego og Storey forteller med *The Women's Suffrage Movement* en annen historie. Både NUWSS og særlig WSPU fremstår som aktive og slagkraftige organisasjoner, med mange personlig engasjerte og flinke medlemmer. Den kanskje største forskjellen fra Rosen og Mitchells fremstillinger er hvordan ledelsen fremstår. Holton velger i stor grad å se bort fra ledelsen i sin fremstilling, noe som gir et spennende perspektiv, men mangler et nyansert bildet av Christabel Pankhurst og Emmeline Pankhurst som drev kampen. I Housego og Storeys bok blir derimot ledelsen beskrevet som både aktiv og tilstede, med en personlig investering i sine respektive organisasjoner.

Der Rosen og Mitchell mener at WSPUs fremgangsmåte gjorde mer skade enn nytte, beskriver Housego og Storey en organisasjon som evnet å sette kvinners stemmerett på dagsorden, på en måte tidligere organisasjoner inkludert NUWSS ikke hadde klart.

5.2.1. Bokens tilskjæring

Boken starter med en kort sammenfatning av reformene på 1800-tallet som ga flere menn stemmerett, men som effektivt utestengte kvinnene fullstendig. Det var flere kvinner, og menn, som også kjempet for å inkludere kvinnene i reformene, særlig 1884 reformen, som ga utvidet stemmerett til menn, men kvinnetdelen av reformen ble latterliggjort og kom aldri gjennom parlamentet.

Housego og Storey beskriver også kort de ulike kvinneorganisasjonene som ble startet på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. De belyser videre forskjellene i måten

NUWSS og WSPU drev, den ikke-militante linjen NUWSS kjørte og den stadig mer militante linjen WSPU kjørte. Housego og Storey legger vekt på synliggjøringen WSPU bidro til, mange av deres «ulovlige demonstrasjoner», som avbrytelser av møter og protestmarsjer, samt overfall, altså spytting og lignende på konstabler, havnet i avisen. Særlig fikk suffragettene, en nedrig betegnelse gitt i starten som WSPU senere omfavnet, mye sympati blant befolkningen for måten de ble behandlet på av det offentlige.

Housego og Storey skriver om både WSPU og NUWSS, men med søkelyset på de militante aksjonene som skapte oppmerksomhet blant resten av befolkningen. De gir mye av æren for at stemmen ble vunnet nettopp til aksjonistene og er på den måten i tråd med det Sandra Stanley Holton velger å vektlegge: at medlemmene i de ulike organisasjonene førte en personlig motivert og viktig kamp. Housego og Storey presenterer også et ganske mye bedre bilde av ledelsen, særlig i WSPU, som er blitt fremstilt i et forholdsvis skarpt lys tidligere, av for eksempel Rosen og Mitchell.

Som Housego og Storey skriver: «The problem with the previous Women's Suffrage groups had been infighting and failure to agree on policies (...).»¹⁸⁹ WSPU sin organisering og aksjonsmåte pustet dermed nytt liv i kampen for kvinners stemmerett og bidro til at det var noe den 'vanlige' mannen i gaten snakket om.

5.2.2. En ny retning i et nytt århundre

1800-tallet hadde ført med seg mange endringer, blant annet hadde mennene fått en noe utvidet stemmerett av 1884-reformen. Kvinnene hadde derimot ikke blitt inkludert, på tross av flere kvinnerettsorganisasjoner som drev lobbyvirksomhet på 1800-tallet. Housego og Storey trekekr her frem viktigheten av en gruppe som WSPU. Problemene med tidligere grupper, mente Emmeline Pankhurst, var indre konflikter og vanskeligheter med å bli enig om politikk og virkemidler. En gruppe uten politiske bånd, bestående av kun kvinner var nødvendig, og i 1903 så WSPU dagens lys. WSPU klarte, i følge Housego og Storey, og trekke til seg et segment av befolkningen som ikke tidligere hadde engasjert seg, men som nå var villige til å gå litt lenger for å skaffe stemmerett. Housego og Storey skriver det slik:

¹⁸⁹ (Housego & Storey, 2012, s. 13)

The WSPU had drawn to its ranks a number of new members who were willing to take part in more militant actions in the name of their cause. Among them was Annie Kenney, the only working-class woman to become a leading figure in the WSPU.¹⁹⁰

Housego og Storey beskriver hvordan WSPU i starten minner veldig om NUWSS, de var i stor grad opptatt med å samle signaturer i underskriftskampanjer og ha åpne møter for å skaffe følgere. Denne metoden bærer veldig lite frukter og fører til at WSPU, mer konkret Christabel Pankhurst og Annie Kenney, forstyrrer et Liberal-møte i 1905 og blir arrestert. Housego og Storey beskriver Christabel Pankhurst egne tanker angående arrestasjonen og det som senere kom til å bli hovedargumentet for militante aksjoner:

‘My conduct in the Free Trade Hall and outside was meant as a protest against the legal position of women today. We cannot make any orderly protest because we have not the means whereby citizens may do such a thing; we have not a vote; and as long as we have not votes we must be disorderly. There is no other way whereby we can put forward our claims to political justice’.¹⁹¹

WSPU ble sett på som en pressgruppe, og som Housego og Storey beskriver det, med mer entusiasme enn organisering.¹⁹² Det var ikke før Pethick-Lawrence-paret kom på banen at organisasjonen bedret seg og WSPU fikk en slagkraft kvinnerettsbevegelsen ikke hadde opplevd før. De to organisasjonene, WSPU og NUWSS, som før hadde hatt mye til felles skilte nå lag.

By the spring of 1906 the methods of the NUWSS and WSPU had become sharply contrasted: the NUWSS maintained their peaceful pressure for the cause as women suffragist while the militant actions of WSPU members led to the *Daily Mail* condescendingly naming them ‘suffragettes’ – a name they proudly accepted and adopted.¹⁹³

Housego og Storey forklarer her hvordan WSPU brukte media sitt forsøk på latterliggjøring til sin fordel. Oppmerksomhet var jo akkurat det WSPU ønsket. Dette gjorde, i følge Housego og Storey, at de holdt seg relevante og i mediebildet, og dermed også i befolkningens tanker. det

¹⁹⁰ (Housego & Storey, 2012, s. 15)

¹⁹¹ (Housego & Storey, 2012, ss. 15-16)

¹⁹² (Housego & Storey, 2012, s. 17)

¹⁹³ (Housego & Storey, 2012, s. 17)

gikk ikke lang tid før WSPU måtte finne nye måter å holde på denne oppmerksomheten. Housego og Storey beskriver denne spiralen mot mer markante militante handlinger.

Many of the WSPU women were slight in build, and were frequently lifted up and physically carried away to custody by one or more burly policemen. In response to this the WSPU women took to chaining themselves to railings and similar fastenings, to hinder their removal.¹⁹⁴

Det er her det endelige 'bruddet' mellom WSPU og NUWSS kommer, som Housego og Storey skriver: «In the face of such dramatic events the continued campaign of the NUWSS fell into the shadow of the WSPU.»¹⁹⁵ Her begynner konfliktene, både på ledelsesnivå i organisasjonene og mellom WSPU, politikere og dets medlemmer, virkelig å bli synlige. Rosen og Mitchell velger i denne vendingen i historien å fokusere på disse konfliktene, men Housego og Storey velger en litt annen inngangsvinkel. I september 1907 begynte det å bli klart for WSPUs medlemmer at ledelsen satt med det meste av makten og siste ord. I et forsøk på å skape en mer politisk organisert forening beskriver Housego og Storey hendelsen i 1907 på følgende måte:

A written constitution was drawn up, proposing annual conferences where there would be an election of officers by members, but Emmeline and Christabel Pankhurst would have none of it and, in a carefully orchestrated and very public response to the suggestion, tore up the constitution in front of the conference delegates and threw it to the ground, condemning those who proposed it a conspirators in an attempted *coup d'état* against the movement's permanent commander-in-chief.¹⁹⁶

Det er på dette punktet det tydelig vises hvordan Rosen og Mitchells fremstillinger og Housego og Storeys fremstilling skiller seg. Der Rosen og Mitchell fokuserer på konfliktene, og forklarer de uttallige episodene hvor Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst ber folk i WSPU om å følge deres visjon eller trekke seg, setter Housego og Storey søkelyset på andre ting. For det første skriver Housego og Storey, i tråd med resten av boken, veldig kort om konfliktene og presenterer det som forholdsvis udramatisk og ikke så overraskende. WSPU ble jo startet som en ikke-politisk organisasjon med en sterk ledelse, for å sikre gjennomslag i kvinnekampen.

¹⁹⁴ (Housego & Storey, 2012, s. 18)

¹⁹⁵ (Housego & Storey, 2012, s. 19)

¹⁹⁶ (Housego & Storey, 2012, ss. 20-21)

For some this was an unsurprising act by an autocratic leader but Emmeline had learned from bitter experience that division of purpose and disagreements within previous women's suffrage groups had weakened their efforts and lost them credibility.¹⁹⁷

WSPU var en organisasjon bygget opp på en helt annen måte enn NUWSS. Der NUWSS var en mer demokratisk, politisk organisasjon, var WSPU en autokratisk organisasjon startet av Emmeline Pankhurst nettopp fordi hun så fordelene av en sterk, konstant ledelse, som ikke var avhengig av å bli likt for å få gjennomslag. Housego og Storey sitt narrativ har mange likheter med Rosen og Mitchells historier, forskjellen blir i måten de tolker og presenterer handlingene og meningene. Rosen og Mitchell bygger opp under konfliktene og gir de stor plass mens Housego og Storey beskriver dette som verken overraskende eller uventet.

5.2.3. «Deeds not words»

Mot slutten av 1910-tallet tar de militante aksjonene seg veldig opp. Som Housego og Storey skriver: «Despite having had an unprecedented public attention, the women's suffrage movement's regular round of disruptions, disturbances, arrests and subsequent court appearances became tiresome to the media.»¹⁹⁸ Det som tidligere hadde vært ulovlig demonstrasjoner og avbrytelser av åpne politiske møter og debatter, ble mot slutten av 1910 mer og mer voldelig. Steinkasting ble nå en vanlig demonstrasjonsform, i tillegg til angrep av politiske motstandere. Ingen ble skadet i disse angrepene men Housego og Storey beskriver en episode hvor en suffragette kom nære nok Winston Churchill til å bulke hatten hans:

(...) got close enough to deal a blow to Winston Churchill MP, President of the Board of Trade, with a dog whip at Bristol station, catching his face and denting his hat, crying 'You brute! Why don't you treat British women properly?' before she was hauled away by two plain-clothes detectives.¹⁹⁹

På dette tidspunktet beskriver Housego og Storey hvordan WSPU mister tilhengere, mye på grunn av fremgangsmåten. De går likevel videre til å beskrive hvordan de stadig mer radikale handlingene med politisk opprør og sultestreik førte til fortsatt oppmerksomhet i aviser og befolkningen generelt. På denne måten viser de hvordan den folkelige meningen sank, men likevel skapte sympati for kvinnesaken og langt på vei hjalp de mer demokratiske grenene av

¹⁹⁷ (Housego & Storey, 2012, s. 21)

¹⁹⁸ (Housego & Storey, 2012, s. 29)

¹⁹⁹ (Housego & Storey, 2012, ss. 27-28)

kvinnerettsbevegelsen. Rosen og Mitchell legger sterk vekt på hvordan denne fremgangsmåten gjorde at WSPU mistet kredibilitet, beskriver Housego og Storey den stadig like viktige oppgaven WSPU tok på seg, ved å holde kvinnekampen relevant slik at NUWSS kunne bruke sine kanaler til å legge press på politiske representanter.

En av tingene som gjorde at WSPU holdt seg i media var sultestreiken som foregikk i fengsel. Mange av suffragettene som ble arrestert fikk ikke sone i division 1, som var der politiske fanger ble holdt. I protest mot dette og behandlingen de fikk i fengsel sultestreiket de. Housego og Storey beskriver myndighetenes reaksjon på dette som noe fohastet. For WSPU passet det derimot bra, behandlingen de fikk gjorde at de nok en gang var relevante i media.

Unwilling to have suffragettes martyr themselves in this way the government's knee-jerk reaction was to introduce force feeding in September 1909. The hunger-striking suffragettes prisoner would be frog-marched to a reinforced chair, bound in a sheet and lifted into a sitting position; her arms and legs would be held by prison wardresses and a nasal tube introduced by the prison doctor – through this she would be fed a liquid food.²⁰⁰

Dette førte til den mye omtalte 'Cat and Mouse Act' i 1913, og ikke minst mye sympati og omtale. Omtalen ble ikke mindre når samme året Emily Wilding Davison løp foran kongens hest, 4. juni 1913 med suffragettefargene hvit, lilla og grønn og døde av skadene hun pådro seg. Var det en ting WSPU bidro til de siste årene før første verdenskrig så var det omtale og anerkjennelse.

5.2.4. Starten av en krig, slutten på en kamp

As the year 1914 approached, the world stage was a turbulent one and it appeared a matter of when rather than if there was going to be a war. The militant WSPU campaigns carried on but all was not well in the leadership of the organisation and the Pankhurst began drawing in their horns.²⁰¹

1914 var året de militante kampene tok slutt, og den virkelige krigen startet. Molly Housego og Neil R Storey beskriver det skulle bli slutten på de militante aksjonene til WSPU som en turbulent tid, både i samfunnet og i organisasjonen. 1914 var dog ikke helt fredelig. I månedene før krigen beskriver Housego og Storey hvordan de militante aksjonene tok seg

²⁰⁰ (Housego & Storey, 2012, s. 30)

²⁰¹ (Housego & Storey, 2012, s. 43)

kraftig opp, før det ble erklært pause i august 1914. Bare i 1914 ble det registrert 107 branner, 11 ødeleggelser av kunst og 14 andre ødeleggelser som følge av WSPUs aksjonsvirksomhet, skader for 250 000 pund, i følge Housego og Storey.²⁰²

4. august 1914 ble det erklært krig og WSPU som i utgangspunktet hadde vært kritiske til krigen og myndighetenes innblanding i utenlandsaffærer snudde og startet med rekruttering. Kvinnene skulle nå vise at de dugde, men det var i følge Housego og Storey ikke bare lett. Ikke før Liberal-regjeringen falt i 1915, som følge av en mislykket offensiv og mangel på utstyr, ble kvinnene virkelig sett på som en nødvendighet for å kunne vinne krigen. Lloyd George skaffet støtte til WSPU for å arrangere en kvinnemarsj, for å skaffe frivillige og, som Housego og Storey beskriver det, kunne man ane et glimt av gammel storhet i WSPU:

Thirty thousand women marched, bands played, and banners were carried emblazoned with the slogan 'We Demand the Right to Serve' – it looked very much like a suffrage march from pre-war years but instead of purple, white and green the colours were red, white and blue; the crowds cheered and there was no fracas with the police.²⁰³

Krigsinnsatsen lønte seg og lovforslaget om en utvidet stemmerett som inkluderte kvinner gikk igjennom. «(...) when the general election was called on 14 December 1918, for the first time in legal and political history, a significant number of women had the right to vote.»²⁰⁴ Det kan her nesten virke som Housego og Storey, på samme måte som Rosen og Mitchell, understreker krigsinnsatsen som den avgjørende faktoren for at kvinnene fikk delvis stemmerett i 1918. Dette er ikke helt riktig. Krigen er, for Housego og Storey, en av mange grunner til at kvinnene lykkes, og de går videre til å takke kvinnene som kjempet igjennom reformen: «We should never forget the debt of gratitude society owes to them; despite being supremely strong of will, many of their bodies were prematurely weakened and their lives cut short through their fight for votes for women.»²⁰⁵

Til forskjell fra Rosen og Mitchell som avslutter med en nesten satirisk beskrivelse av hvordan Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst endte opp, avslutter Housego og Storey sitt narrativ med dette:

²⁰² (Housego & Storey, 2012, s. 44)

²⁰³ (Housego & Storey, 2012, s. 48)

²⁰⁴ (Housego & Storey, 2012, s. 49)

²⁰⁵ (Housego & Storey, 2012, s. 53)

In 1999 *Time Magazine* named Emmeline Pankhurst as one of the hundred most important people of the twentieth century and went on to state: ‘... she shaped an idea of women for our time; she shook society into a new pattern from which there could be no going back.’²⁰⁶

5.2.5 Til slutt

Molly Housego og Neil R. Storey sin fremstilling viser en side av WSPU som verken Rosen, Mitchell eller Holton makter å få frem. Sandra Stanley Holton sitt bidrag velger å fokusere lite på ledelsen, og Rosen og Mitchell velger å fokusere mer på de personlige konfliktene innad i organisasjonen. Housego og Storey hovedfortelling viser en organisasjon som bidro til å holde liv i debatten om kvinners stemmerett i over ti år, på en måte tidligere organisasjoner ikke hadde klart. Styrkene ved denne fremstillingen er kanskje først og fremst hvordan Housego og Storey klarer å få frem hvordan kvinnekampen ikke bare ble drevet av en organisasjon. Deres narrativ klarer også å få frem hvordan seieren var et resultat av en kamp på mange ulike områder, både militante og ikke-militante. Det er kanskje spesielt tydelig i Housego og Storeys siste beskrivelser av påvirkningen Emmeline Pankhurst hadde på kvinnekampen.

Som Holton sitt narrativ kan Housego og Storeys fortelling også plasseres i romanssjangeren. Selv om fokuset ikke er på en enkelt organisasjon, handler historien om folkets kamp mot overmakten. Folket som her vinner, er alle kvinnene sammen. I tillegg skaper historien en klar medfølelse med suffragettene, i motsetning til hva Rosen og Mitchells narrativer gjør. De har for eksempel flere beskrivelser av suffragetter mot politimenn og fangevoktere som vekker medfølelse for leseren.

²⁰⁶ (Housego & Storey, 2012, s. 53)

Kapittel 6: Konklusjon

Jeg har i analysen studert seks bøker som har vært med på å forme historien om suffragettene og WSPU. Det er, som vist over, mange ulike måter å tilnærme seg historien om suffragettene på. En av de viktigste virkemidlene i formingen av de ulike fortellingene er naturlig nok tilskjæringen av temaet og valget av kildemateriale. Det er ulike innfallsvinkler i suffragettehistorien på dette punktet, noe som får utslag i hvordan historien leses og forstås. Så hvorfor har noen kilder fått mer vekt enn andre og hva gjør dette med historien?

Sylvia Pankhurst sin bok er i det store og det hele basert på egne opplevelser og oppfatninger av både familien og organisasjonen WSPU, noe som i stor grad også preger boken hennes *The Suffrage Movement*. Hennes tilskjæring er derfor stort sett bygget på det hun anser som avgjørende for utfallet av kvinneverettkampen. Det problematiske med Sylvia Pankhurst fremstilling er, som med mange biografier og memoarer, at de er bygget opp rundt personlige opplevelser og perspektiv. For å gjøre det klarere: det er vanskelig å objektivt fremstille en historie en selv har vært en del av. Naturlig nok er ens egen oppfatning veldig farget av personlige inntrykk. Som både June Purvis og Sandra Stanley Holton har påpekt, er kanskje det mest påfallende med Sylvia Pankhursts fremstilling, rollen hun har gitt seg selv i narrativet. Hvis en ser på andre kilder, biografier og memoarer hadde hun definitivt en viktig rolle i WSPU og stemmerettskampen, men kanskje ikke i så stor grad som hennes egen framstilling legger opp til.

Sylvia Pankhursts oppfatning av sin egen rolle og familieforholdene får konsekvenser for den videre historieskrivingen. Blant annet viderefører George Dangerfield i *The Strange Death of Liberal England* mange av Sylvia Pankhurst oppfatninger. Kanskje særlig tydelig blir det i hans fremstilling av familiedynamikken. Familiedynamikken har helt klart spilt en rolle i WSPU, da Pankhurstfamilien jo var øverste ledelse og strateger. Organisasjonen ble dermed preget av det som foregikk i familien. Det Dangerfield velger å se bort i fra i sin, forholdsvis korte, innføring i suffragettehistorien, er hvor stor organisasjonen var, og hvor mange faktorer som spilte inn utenom Pankhurstfamilien. Dangerfield har også satt suffragettehistorien og WSPU som organisasjon inn i en større politisk analyse. Hans mål med boken *The Strange Death of Liberal England* er ikke å gi en innføring i politiske bevegelser på begynnelsen av 1900-tallet, men å drøfte årsakene til at den liberale regjeringen falt. Dette preger også inntrykket han gir av suffragettene som politiske aktører, rollen han gir dem er som en del av et større politisk problem, og ikke minst som problemskapere for den liberale regjeringen.

Med George Dangerfield og Sylvia Pankhurst i mente skriver Andrew Rosen og David Mitchell sine fortellinger på 1970-tallet. Med *Rise up, Women!* hevder Andrew Rosen å gi et objektivt bilde av WSPU og Pankhurstfamilien. Han har derfor valgt å studere offentlige kilder mer enn brev, notater og memoarer, og grunngir dette med at det er vanskelig å si hvor faktisk riktig personlige kilder er, fordi de i sto grad er basert på personlige oppfatninger og at de ofte er skrevet mange år etter hendelsene faktisk tok plass. Han inkluderer imidlertid ikke Sylvia Pankhursts bok i dette resonnementet og bruker den som kilde flere ganger i løpet av narrativet. Det samme gjelder David Mitchells fortelling, både Dangerfield og Sylvia Pankhurst er viktige kilder i hans arbeid. David Mitchell bygger også videre på Andrew Rosen sin fremstilling, noe som viser hvor sammenflettet narrativene om suffragettene faktisk er. Dette bidrar jo selvfølgelig til å sementere Sylvia Pankhurst og George Dangerfields posisjon som referanserammen i suffragettehistorien. Deres bidrag er med på å styrke narrativet, og å reprodusere et bestemt syn på WSPU: Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst som hærførere i en organisasjon med irrasjonelle kvinner. Rosen og Mitchell bygger også videre på fortellingen om WSPU som en faktor i hvorfor stemmeretten ikke ble vunnet før 1918.

Begge bøkene deler tidsrom, i den forstand at både Rosen og Mitchell har valgt å fokusere på tiden mellom 1903 til 1914, altså fra opprettelsen av WSPU til starten av første verdenskrig. Rosen og Mitchell velger her å legge vekt på den personlige motivasjonen til Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst for å starte WSPU, sett fra Sylvia Pankhurst sitt ståsted, og får ikke helt med de mange faktorene fra kvinnekampen på 1800-tallet som spilte inn. Med dette perspektivet blir det lagt vekt på Emmeline Pankhurst sin sjalusi i forhold til Christabel Pankhursts vennskap med andre kvinnerettsforkjempere, og Emmeline Pankhursts tomhet etter ektemannens død. Dette perspektivet gir liten innsikt i arbeidet WSPU og andre organisasjoner la ned under krigen, for å presse igjennom en reform. Både *Rise up, Women!* og *Queen Christabel* er skrevet nesten utelukkende i et ledelsesperspektiv og sier derfor lite om WSPU sine medlemmers arbeid under krigen. Dette valget gjør at WSPU i slutten av begge bøkene skrives litt ut av fortellingen om stemmeretten, og første verdenskrig blir presentert som utløsende faktor for stemmeretten i 1918 og 1928.

Sandra Stanley Holton, Molly Housego og Neil R. Storey sine fremstillinger presenterer derimot et litt annet bilde, og representerer bruddet i historien om suffragettene. Holton, spesielt, kritiserte tidligere framstillinger for å usynliggjøre rollen WSPU faktisk spilte i kvinnerettskampen. I tillegg mente hun at fokuset på ledelsen, ga et uriktig bilde av en

organisasjon som stort sett var bygget opp rundt en bevisstgjøring hos kvinnene i Storbritannia. Både *Suffrage Days* og *The Women's Suffrage Movement* har en noe bredere forklaring av kvinneverettkampen på 1800-tallet, og gir sånn sett flere grunner til at WSPU ble opprettet i 1903. Spesielt Holton fokuserer en del på kvinnekampen som kom før WSPU, og har flere kapitler dedikert til viktige skikkelser i kvinnekampen før WSPU var relevante. På denne måten plasserer både Holton, Housego og Storey WSPU inn som en del av en større bevegelse og bevissthet som oppstod fra midten av 1800-tallet til begynnelsen av 1900-tallet. Holton sin bok er også spesielt opptatt av å bruke kilder og perspektiver fra medlemmer lenger nede i organisasjonene, på denne måten introduserer hun et perspektiv som ingen av de andre bøkene helt klarer å få frem, nemlig den personlige motivasjonen til flere av de faktiske aksjonistene. Både Rosen og Mitchell prøver å beskrive den personlige motivasjonen til sine hovedkarakterer, Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, men på bakgrunn av Sylvia Pankhurst sine oppfatninger, ikke basert på Emmeline Pankhurst og Christabels Pankhursts egne memoarer. Housego og Storey legger seg på en helt annen linje, de fokuserer mer på de sosiale og politiske strukturene som gjorde at kvinnene generelt ønsket stemmerett, og går veldig lite inn på motivasjonen til den enkelte aktør. Holton og Housego og Storey har også til felles at begge narrativene tar for seg mer arbeidet som foregikk under første verdenskrig, både i WSPU og andre organisasjoner. Det gir et noe mer nyansert bilde av årsakene til at kvinnene fikk stemmerett, der krigen kun er en av flere årsaker.

Alle narrativer har i større eller mindre grad plotstrukturer som er mulig å gjenkjenne i følge Hayden White. Disse plotstrukturene er med på å gi fortellingene mening for oss som lesere, fordi formen de fortelles i kan minne om former vi har lest før. Selv om leseren ikke bevisst gjenkjenner en fortelling som komedie eller romanse, vil fortellerformen ubevisst styre leseren inn på et spor som gjør at en tillegger mening i fortellingen som ikke eksplisitt står der. Dette er med på å gi fortellingene mening og bidrar til å skape arketyper som helter og skurker, uten at forfatteren trenger å skrive det.²⁰⁷

Disse strukturene kan man kjenne igjen i alle hovedfortellingene jeg har sett på i suffragettehistorien. Rosen og Mitchells narrativer kan plasseres innenfor plotstrukturen satire. Det gir et tydelig bilde av WSPU som skurkene som bidro til at kvinnekampen tok lenger tid enn nødvendig. Kvinnene og ikke suffragettene vinner stemmeretten ved å gjøre en innsats under krigen, og myndighetene gir stemmeretten på tross av skadene suffragettene

²⁰⁷ (White, 2003, ss. 35-36)

hadde påført før krigen. Ved å bruke satireformen skaper Rosen og Mitchell en avstand til WSPU, som gjør det mulig å presentere skadene de utførte som viktigere enn synligheten de skapte for kvinnerettskampen. Denne fremstillingen bygger særlig på George Dangerfields ekstremt satiriske fremstilling av WSPU og kvinnerettskampen. Sylvia Pankhursts fremstilling er ikke like satirisk i den forstand at hun ikke skaper veldig avstand til kvinnerettskampen. I og med at hun skriver en historie hun selv er en del av, er det vanskelig å skape avstand. Det hun derimot gjør er å skape en avstand mellom egne verdier og Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst sine verdier, på denne måten styrker hun sin rolle og undergraver deres.

Sandra Stanley Holton, Molly Housego og Neil R. Storey sine narrativer kan på den andre siden settes inn en romansestil. Historien fortelles som en nesten umulig kamp mot overmakten og samfunnet. Heltene blir tydelig kvinneorganisasjonene og ikke minst aktivistene mot myndighetene og politiet som skurken. Med denne plotstrukturen skaper Holton, Housego og Storey en fortelling der det er tydelig hvem leseren skal få medfølelse og sympati med. På tross av stor personlig påkjønning fortsetter suffragettene den umulige kampen mot en overmakt som ikke er interessert i å anerkjenne deres grunnleggende politiske rettigheter. Dette legitimerer også ødeleggelsene de forårsaket og vanskelighetene de skapte, hvordan skal man eller kjempe mot noen som ikke er villige til å høre?

Hovedfortellingene i de ulike bøkene deler altså mange trekk og en kanskje her begynne å snakke om to ulike grunnfortellinger som kommer til syne i sufragefforskningen. Rosen og Mitchell deler både tilskjæring og kildemateriale, og bygger mye av sine fortellinger på Sylvia Pankhurst og George Dangerfield. Begge fremstillingene setter første verdenskrig som hovedårsak til at stemmeretten ble vunnet, og argumenterer for at den militante kampen i WSPU kanskje gjorde mer skade enn godt. Språket og beskrivelsene av ledelsen gir også et inntrykk av at WSPU, og særlig Emmeline Pankhurst og Christabel Pankhurst, som vanskelige, autoritære og forstyrrende for den politiske debatten.

På den andre siden står Sandra Stanley Holton samt Molly Housego og Neil R. Storeys hovedfortellinger, som også har mange likhetstrekk. Inngangen til de to narrativene er ulik, men grunnfortellingen og plotstrukturen de deler er den samme. Både Holton, Housego og Storey beskriver hvordan WSPUs aksjonsformer bidro til å skape oppmerksomhet rundt kvinnesaken på en måte som de lovlige aksjonsformene ikke klarte. Tilskjæringen deres gir oss et klarere bilde av hvordan WSPU plasserte seg i forhold til andre organisasjoner med lignende mål. De beskriver også en mye mindre konfliktfylt historie, selv om de begge er inne

på at det var konflikter på ledelsesnivå. For Rosen og Mitchell var disse konfliktene en av grunnene til at WSPU falt sammen, for Holton, Housego og Storey var ikke dette veldig avgjørende nedover i organisasjonen.

De to grunnfortellingene bidrar på i ulik grad med å synliggjøre kvinners rolle i historien. Det interessante med grunnfortellingene er hvordan den ene bidrar til å usynliggjøre den faktiske jobben WSPU gjorde i før-krigstiden, og forteller kvinnehistorie uten å faktisk gi kvinnene den plassen de kanskje skulle hatt. I denne grunnfortellingen blir krigen presentert som hovedgrunn til at stemmeretten ble gitt, og WSPU og suffragettene aksjoner blir en forklaring på hvorfor det tok så lang tid som det gjorde. I den andre grunnfortellingen blir krigen presentert som en av mange grunner til at stemmeretten ble gitt. Hovedvekten i denne retningen blir også lagt på det viktige bidraget WSPU gjorde i kvinneverettkampen, nemlig skape sympati og oppmerksomhet. Både Holton og Housego og Storey argumenterer for at foruten dette arbeidet ville kanskje ikke stemmerett blitt aktuelt i det hele tatt etter første verdenskrig. Den går altså dypere inn i de mange faktorene som faktisk ble avgjørende for å sikre stemmerett.

Så tilbake til det innledende hovedspørsmålet mitt: «Hvordan blir suffragettene karakterisert og konstruert i den utvalgte forskningslitteraturen?» Som analysen min har vist faller narrativet om suffragettene inn i to grunnfortellinger. Disse grunnfortellingene handler om samme bevegelse og tar for seg mange av de samme hendelsene, men gir to helt ulike inntrykk av viktigheten ved arbeidet de gjorde. Ved å skape avstand eller nærhet til suffragettene styrer historikerne oppfattelsen av kvinnekampen. Dette gjør de ved å sette historien inn i en plotstruktur som vekker bestemte følelser hos leserne. Der den satiriske grunnfortellingen til Rosen og Mitchell tar sikte på å skape en avstand til kvinnebevegelsen forsøker den romantiske fremstillingen til Holton, Housego og Storey å skape en heltefremstilling der kvinnene vinner mot overmakten.

De to grunnhistoriene kan settes opp mot hverandre og presenterer på mange områder motsetninger i sine narrativer. Det er dette som gjør at historien forstås så forskjellig som den gjør. Det er to hovedtilskjæringer: Rosen og Mitchell vektlegger perioden 1903 til 1914 som var den aktive perioden til WSPU. Holton, Housego og Storey vektlegger også perioden under krigen, altså 1914 til 1918. Dette gir to helt ulike forståelser av hva som ble avgjørende for stemmeretten. Plotstrukturen er også rakte motsetninger: Rosen og Mitchell presenterer det hele som satire, Holton, Housego og Storey presenterer det som romanse. Dette gir også to forskjellige forståelser av hvem suffragettene egentlig var. De ustyrlig og irrasjonelle i Rosen

og Mitchells narrativer og de sterke kvinnene med pågangsmot i kampen mot overmakten i Holton, Housego og Storey. Der Rosen og Mitchell legger vekt på George Dangerfield og Sylvia Pankhursts forståelser av bevegelsen, personene og hendelsene, vektlegger Holton, Housego og Storey aktørperspektivet.

Så hvordan synliggjør eller usynliggjør dette arbeidet suffragettene gjorde og hva får det å si for forståelsen av hvordan stemmeretten ble vunnet delvis i 1918 og helt i 1928? Jo Rosen og Mitchells narrativer usynliggjør og undergraver arbeidet som ble lagt ned. De ser lite på den personlige motivasjonen og påkjenningen ved kampen, annet enn den påkjenningen det var for myndighetene og befolkningen generelt. Holton, Housego og Storeys narrativer fokuserer på akkurat det motsatte og bidrar med dette å synliggjøre rollen kvinnerettsbevegelsene spilte inn mot reformen i 1918.

At ulike narrativer er blitt bestridt betyr ikke at det ikke fortsatt har påvirkning i historieskrivingen. Dangerfield blir fortsatt brukt som en kilde innenfor politisk historie og boken hans ble senest gitt ut i nytt opplag i 2012, og er fortsatt veldig aktuell som kildemateriale for akademikere. Et eksempel på hvordan denne grunnfortellingen fortsatt eksisterer og blir brukt i dag er en bok som første gang ble gitt ut i 2014. Rolf Hobsons bok *Europeisk Politisk Historie – 1750-1950* skriver for eksempel om suffragettene og kvinnekampen: «Til tross for at store deler av opinionen aksepterte at allmenn stemmerett for alle voksne før eller siden ville bli innført, mislyktes kampanjen for kvinnelig stemmerett. Det måtte en verdenskrig til for å få fortgang i sakene.»²⁰⁸ Hans oppfatning av krigen som hovedgrunn til at stemmeretten ble vunnet, er altså helt i tråd med grunnfortellingen Dangerfield var med å skape, og Rosen og Mitchell bidro til å styrke.

Historien er altså fortsatt ikke ferdig skrevet, og vil nok heller aldri bli det. Nye innfallsvinkler, kilder og teoretiske perspektiver vil sørge for at narrative endres, bestrides og utvikles. Og hvorfor skal det ikke det? Historien er umulig å fremstille hundre prosent riktig og objektivt, for enhver som begir seg ut med et mål om å belyse fortiden vil ubevisst ta med seg sitt grunnleggende syn og tolke kildene deretter. Dette gjør at en enkelt grunnhistorie eller narrativ aldri får stå fullstendig ubestridt og gir nye perspektiver og forståelse av tidligere historiske hendelser.

²⁰⁸ 271 Hobson

Litteraturliste

- Aas, K. N. (2016, Mai 13). *Feminisme, Store Norske Leksikon*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/feminisme>
- Andresen, A., Rosland, S., Ryymin, T., & Skålevåg, S. A. (2015). *Å gripe fortida: Innføring i historisk forståing og metode*. Oslo : Det Norske Samlaget .
- Blom, I., & Hagemann, G. (Red.). (1977). *Kvinner selv... Sju bidrag til norsk kvinnehistorie*. Oslo: Aschehoug.
- Børhaug, K., Hunnes, O. R., & Samnøy, Å. (2015). *Spadestikk i samfunnsfagdidaktikken*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Chanter, T. (2006). *Gender, Key concepts in Philosophy*. Cornwall: Continuum.
- Connel, R. W. (1996). New Directions in Gender Theory, Masculinity Research, and Gender politics. *Ethnos*, 61(vol. 3-4), ss. 157-176.
- Dangerfield, G. (2012). *The Strang Death of Liberal England* (Først publisert 1935 av Harrison Smith and Robert Haas, New York). London : Serif.
- Heiret, J., & Ryymin, T. (2013). *Fortalt Fortid, Norsk historieskriving etter 1970*. (S. A. Skålevåg, Red.) Oslo: Pax Forlag.
- Holst, C. (2009). *Hva er Feminisme*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Holton, S. S. (1996). *Suffrage Days: Stories from the Women's Suffrage Movement* . London : Routledge.
- Holton, S. S. (2011, november 22). Challenging Masculinism: personal history and microhistory in feminist studies of the women's suffrage movement. I *Women's History Review*(20:5), ss. 829-841.
- Housego, M., & Storey, N. R. (2012). *The Women's Suffrage Movement* . Oxford: Shire Publications .
- Jegerstedt, K., & Mortensen, E. (2008). Hva er kjønn? I E. Mortensen, C. Egeland, R. Gressgård, C. Holst, K. Jegerstedt, S. Roseland, & K. Sampson, *Kjønnsteori* (ss. 15-21). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larsen, E. (2013). Kvinne- og kjønnshistoriens fortellinger . I J. Heiret, T. Ryymin, & S. A. Skålevåg, *Fortalt fortid* (ss. 148-175). Oslo: Pax Forlag .
- Mitchell, D. (1977). *Queen Christabel* . London : Macdonald and Jane's Publisher Ltd .
- Mohanty, C. (1984). Under Western Eyes: Feminist Scholarships and Colonial Discourses. I *boundary 2*, vol. 12/13, vol. 12, no. 3 - vol. 13, no. 1, On Humanism and the University I: The Discourse of Humanism ss. 333-358.
- Mortensen, E.-., E., Gressgård, R., Holst, C., Jegerstedt, K., Rosland, S., & Sampson, K. (2008). *Kjønnsteori*. Oslo : Gyldendal .
- Norland, H. (2003). Innledning . I H. White, *Historie og fortelling* (ss. 7-28). Oslo: Pax Forlag .
- Pankhurst, E. S. (2013). *The Suffragette Movement*. (Publisert av Wharton Press). Hentet fra Amazon.com. ASIN: B006TEK3JY

- Purvis, J. (1995). "Deeds, not words": The Daily Lives of Militant Suffragettes in Edwardian Britain. I *Women's Studies International Forum*(18:2), ss. 91-101.
- Purvis, J. (2013, april 8). Gendering the Historiography og the Suffragette Movement in Edwardian Britain: some reflections. I *Women's History Review*, ss. 576-590.
- Rosen, A. (1974). *Rise up, Women!* London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Rosland, S. (2008). Historie og sosiologi. I E. Mortensen, C. Egeland, R. Gressgård, C. Holst, K. Jegerstedt, S. Roseland, & K. Sampson, *Kjønnsteori* (ss. 168-179). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rubin, G. (1975). The Traffic in Women: Notes on the "Political Economy" of Sex. I R. R. Reiter, *Toward an anthropology of women* (ss. 157-210). New York : Monthly Reviw Press.
- Schultz, M. (2016, Januar 30). Dumme meg - som trodde Suffragette-filmen var viktig. I *Aftenposten*. Hentet Februar 22., 2017 fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Dumme-meg---som-trodde-Suffragette-filmen-var-viktig--Madeleine-Schultz-12319b.html>
- Scott, J. (1986, Desember 1). Gender: A Useful Category of Historical Analysis. I *American Historical Review*, Vol. 91(5), ss. 1053-1075.
- Scott, J. (2012, Februar). The Incommensurability of Psychoanalysis and History. I *History & Theory* 51, ss. 63-83.
- Sejersted, F. (1995, Nr. 4, 12. årgang). I Historiefagets fortellinger. *Nytt Norsk Tidsskrift*, ss. 313-325.
- Weidling, T. R. (2013, April 09). *Historiografi*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/historiografi>
- White, H. (2003). *Historie og fortelling* . Oslo: Pax Forlag .